

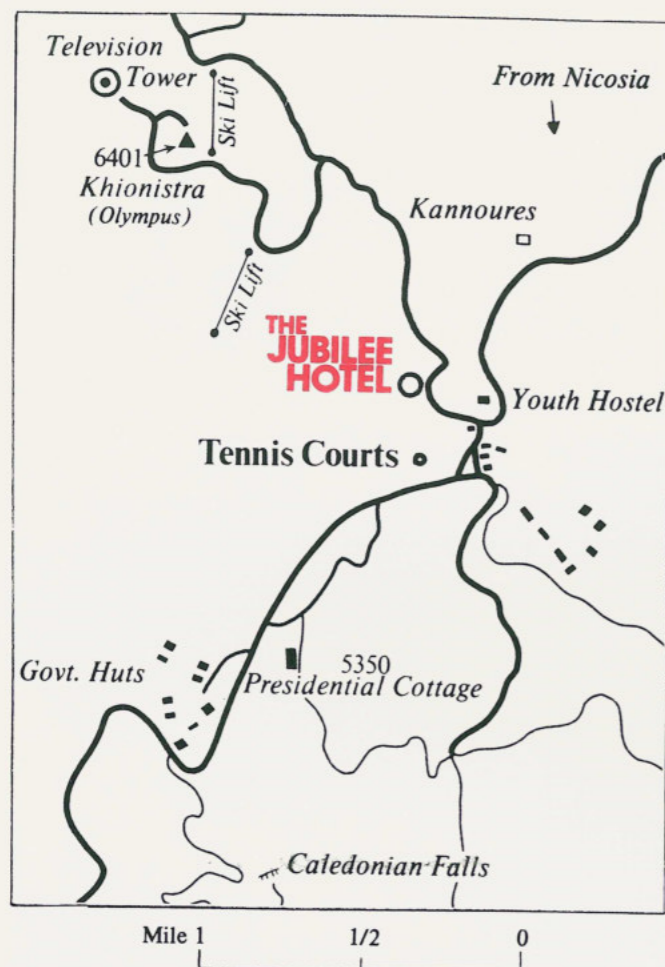
ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ

Απρίλης
1988

Τεύχος 31ο
Τιμή £1

● η παρέα του νταβος ● η
γλώσσα του κυπριακού παν-
επιστημίου ● χρυσαλινιώτισσα
● διαλογος για το εθνικο
ζητημα ● αφιερωμα στη πα-
λαιστίνη (αναδρομη, ο ρολος
του ισραηλ, ΚΥΠΕΑ ● συν-
εντευξη με τον π. χρυσανθου
● η μουσικη της ανατολης ●
cry freedom-biko και v. αφρικη
● CIA εναντιον καστρο (mar-
quez) ● κατασκοπευτικα αι-
γιματα ● διηγημα ● ποιηση

Distance from Larnaca Airport 80 miles
(under two hours drive)
Distance from Nicosia 48 miles (one hour's drive)
Distance from Limassol 35 miles (45 minutes drive)

JUBILEE HOTEL TROODOS Tel: 054-21647
JUBILEE HOTEL CYPRUS Telex: 4044 Jubilee CY

ΓΑΛΛΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

LA BOITE A LIRE

ΔΙΑΘΕΤΟΤΜΕ:

- Για μαθητές όλα τα βιβλία Γαλλικών που διδάσκονται στα σχολεία και στα ιδιαίτερά τους.
- Για καθηγητές όλα τα βοηθήματα για τη διδασκαλία της γαλλικής γλώσσας.
- Για Γάλλους, γαλλόφωνους, γαλλόφιλους, όλα τα είδη γαλλικών βιβλίων που μπορεί να μας ζητήσουν.

LA BOITE A LIRE

—το μοναδικό Γαλλικό Βιβλιοπωλείο στην Κύπρο—
Πρεβέζης 8 Ε
Κοντά στο Ξενοδ. «Κλεοπάτρα» ΤΗΛ. 454184
Τ. Κ. 5462 ΛΕΤΚΩΣΙΑ

Monde diplomatique,
Monde, Liberation
et toutes les revues fran-
caises

διαλεχτή

εργαστηρι - γκαλερυ κεραμικής
αρχιεπισκοπου φιλοθεου - 8, μεταξυ εναλλαξ και ορφεα τηλ. 4 3 7 4 1 8 λευκωσια

αρχοντικό

εστιατοριο — ταβερνα

λαϊκη γειτονιά τηλ. 450080

καπηλειό

λαϊκο—ταβερνειο

στο ποδι

Εδώ φακέλλος, εκεί φακέλλος, που είναι ο φακέλλος;

Ας προσπαθήσουμε να φανταστούμε την ιδιωτική συζήτηση μεταξύ του κ. Βασιλείου και του κ. Βενιαμίν για τους φακέλλους της ΚΥΠ, όπως προκύπτει μέσα από τις δημόσιες ανακοινώσεις. Θα μπορούσε νάταν η εξής:

Βασιλείου: Κ. Βενιαμίν σας παρακαλώ να μου φέρετε τους φακέλλους της ΚΥΠ.

Βενιαμίν: Μα κ. Βασιλείου δεν υπάρχουν τέτοιοι φακέλλοι. Είναι κουβέντες του κόσμου.

Μετά από λίγες μέρες.

Βασιλείου: Κ. Βενιαμίν έχω σαφείς πληροφορίες ότι οι φακέλλοι υπάρχουν. Πηγαίνετε σας παρακαλώ να μου τους φέρετε.

Βενιαμίν: Εντάξει θα πάω να δω!

Το απόγευμα.

Βενιαμίν: Κ. Βασιλείου πήγα και κοίταξα, δεν υπάρχει τίποτα.

Βασιλείου: Κ. Βενιαμίν σας παρακαλώ. Ορίστε έχω ένα φακέλλο εδώ. Κοιτάχτε τον. Μου τον έφερε ένας φίλος αστυνομικός. Θέλω να μου φέρετε όλους τους φακέλλους σαν κι αυτόν. Βλέπετε είναι ένα φάιλ καφέ και υπάρχουν διάφορα χαρτιά μέσα.

Την άλλη μέρα.

Βενιαμίν: Ορίστε κ. Βασιλείου βρήκα αυτούς τους 1000 φακέλλους σε μια γωνιά. Είναι παλιοί, που το τζαιρό του παππού μου.

Βασιλείου: Μα πως γίνεται κ. Βενιαμίν να είναι που το τζαιρό του παππού σας, δεν υπάρχουν νεότεροι;

Βενιαμίν: Μα πως θα μπορούσαν να υπάρχουν νεότεροι φακέλλοι; Εγώ ήμουν 10 χρόνια υπουργός εσωτερικών κι είμαι σε θέση να γνωρίζω ΚΑΛΑ.

Βασιλείου: Εντάξει. Πείτε του Άκη να ανακοινώσει ότι θα τους κάψουμε όλους τους χίλιους φακέλλους ως τον τελευταίο.

Βενιαμίν: Εντάξει. Ελεύθερα, τους έχω όλους φωτοτυπήσει εις διπλούν.

Βασιλείου: Τι είπατε;

Βενιαμίν: Τίποτα, να είπα ότι θα ήταν καλά να τους φυλάξουμε για τη λαμπρατζιά.

Ας σοβαρευτούμε όμως. Το τι βγαίνει από την ιστορία αυτή είναι ότι υπάρχει επίσημη παραδοχή ότι υπάρχουν φακέλλοι. Όπως επίσης είναι σαφές ότι η καταστροφή τους ήταν σκέτη κουβέντα.

Τώρα, ουσιαστικά το έδαφος είναι πρόσφορο, για να εξασκηθεί πίεση είτε από ομάδες είτε μέσα από τα κόμματα και τη βουλή για να διερευνηθούν οι δομές και οι μηχανισμοί της παρακολούθησης των πολιτών και να μπουν μηχανισμοί είτε μέσα από τη βουλή, είτε και με άλλους τρόπους μιας μόνιμης προληπτικής προφύλαξης. κ.α. □

Λέει ο κ. Κύρρης...

Αντιλαμβάνομαι ότι σε μερικούς κύκλους της Ελληνικής Βουλής επικρατεί η άποψη ότι η έρευνα για το φακέλλο της Κύπρου πρέπει να κλειστεί το γρηγορότερο χωρίς να γίνει έρευνα και στην Κύπρο.

Η άποψη αυτή είναι εσφαλμένη για πολλούς λόγους: αποτελεί μέγιστη παράλειψη το γεγονός ότι η έρευνα δεν έχει επεκταθεί και στην ίδια την Κύπρο όπου διαδραματίστηκαν τα γεγονότα που διερευνώνται από την αρμόδια Επιτροπή της Βουλής. Υπάρχουν εδώ μάρτυρες των γεγονότων, αυτόπτες και ατήκοι, υπάρχουν έγγραφα και πλήθος άλλα στοιχεία κάθε είδους που δεν ημπορούν με κανένα τρόπο να αγνοηθούν προκειμένου να φθάσει η Επιτροπή σε ολοκληρωμένα πορίσματα. Τέτοιου είδους ολοκληρωμένα πορίσματα είναι απαραίτητα για την περαιτέρω πορεία του έθνους μας που πρέπει να γνωρίσει σε βάθος και με απόλυτη πληρότητα τα πραγματικά γεγονότα της μεγαλύτερης προδοσίας στην ιστορία του, μπροστά στην οποία η προδοσία του Εφιάλτη φαίνεται περίπου σαν ηρωϊσμό. Χωρίς διαταγή η Ελληνική Βουλή πρέπει να εξουσιοδοτήσει την αρμόδια Επιτροπή να διερευνήσει και επί τόπου στην Κύπρο τα γεγονότα για να ολοκληρώσει έτσι την σχετική της εργασία. Φυσικά με τον καιρό, από τα διάφορα αρχεία θα προστιθενται και νέες μαρτυρίες. Οι μαρτυρίες όμως που υπάρχουν αυτή τη στιγμή στην Κύπρο για τα γεγονότα του 1974 είναι τόσο ουσιαστικές ώστε η παραγνωρισή

τους αποτελεί τεράστιο μεθοδολογικό, επιστημονικό και εθνικό σφάλμα. Αναμένουμε από την Ελληνική Βουλή να λάβει το ταχύτερο, την απόφαση να επεκτείνει την έρευνα για τα γεγονότα του 1974 και στην Κύπρο.

κωστας κύρρης

Παρατήρηση: Έχω την γνώμη ότι η όλη ιστορία του φακέλλου της Κύπρου στην Ελληνική Βουλή είναι μια πολιτικαντίστικη μπλόφα. Κι ότι αν θέλουμε πράγματι να διερευνηθεί αυτός ο φακέλλος θα πρέπει να τον ανοίξουμε εδώ. Είτε στη βουλή είτε ακόμα και μέσω μιας ανεξάρτητης επιτροπής έρευνας έστω και με μειωμένη ευχέρεια. □

κ.α.

«Μικροαστικό Δίκαιο» στη «Λαϊκή Σκηνή»

Ντροπαλή κι αθόρυβη η Λαϊκή Σκηνή συνεχίζει σταθερά την θεατρική της δράση. Είναι κι αυτή η περίπτωση ένα από τα μικρά θαύματα που τίποτε δεν μπορεί να εξηγήσει την ύπαρξη τους, εκτός από την παθιασμένη υπομονή και επιμονή λίγων ανθρώπων.

Από τις 10 του Μάρτη η Λαϊκή Σκηνή ανεβάζει το «Μικροαστικό Δίκαιο» του Παύλου Ματέου σε σκηνοθεσία Βαρνάβα Κυριαζή. Στους ρόλους η Χρυστάλλα Γιάλλουρου, η Μάρω Χριστοδούλου, η Αντρούλα Ξύστρα, ο Ανδρέας Εγγεζάκης, η Κυπρούλα Χαραλάμπους και η Θέα Χριστοδούλου. Οι παραστάσεις στις 8.30 κάθε Δευτέρα και Πέμπτη. □

Στις 30 Μαρτίου, μέσω της γης για τους Παλαιστίνιους διακρίνονται τρεις ομάδες: Παλαιστίνιοι και Κύπριοι λαοφίλοι ενάντια στην Ισραηλινή προέβρα, τον αντίπολο στην δημόσια του σκεπτικισμό στη Κύπρο, σε μια εκδήλωση αλληλεγγύης με την παλαιστινιακή εξέγερση στα κατεχόμενα, που την ίδια μέρα έφτανε σε νέο απόκοσμο.

Μια μέρα πριν στις 29 του Μάρτη, μερικές εκατοντάδες Κύπριοι του Λονδίνου διαδήλωσαν ενάντια στο κτίριο όπου θα βίλασε ο Νταβίντ ο οποίος προσπαθεί να επιτύχει επιτυχημένη ανάγνωση στο την βρετανική κυβέρνηση.

Αρθροί όπως είναι οι γυναίκες της κίνησης "Οι Γυναίκες Επιστοφόρων" προσπαθούν ακόμα να εκπαιδεύουν αγωνιώντας το τελεσίδικό της κατοχής.

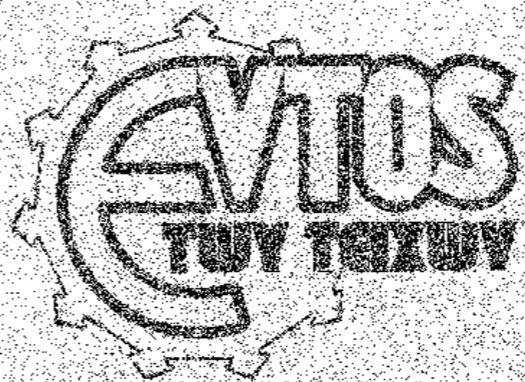
Η πρώτη εκδήλωση ανταρσίας μια πρωτοφανή για τα κατεχόμενα κατάσταση για όλη η Μεγαλονήση Μονάδα Αιχμής Δόσης χρησιμοποιεί δορυφόρο και αεροναυαγία χωρίς στυλιότυπο. Η δεύτερη το ίδιο και η τρίτη μια πιο συγκρατημένη αλλά εξίσου αποκλειστική βία.

Πέρα από την αρχική πλατφόρμα και διάσημη φρεσκαλαϊνική συνείδηση, μελλοντικά μερικοί του κατεχόμενου λαού - που δεν περιορίζεται μόνο στην αριστερά - υπάρχει επίσης και ένας υπόκοσμος μεν αλλά αόρατος υπεράνω ορατότητας ή μακρο-ελαστικότητας. Έννοιες αυτού του τελευταίου είναι αντικειμενικές του στυλ να είναι όλη τους και να μας αφήσουν ποχούς.

Σε κάποιες το φινιρίσματα από τους κινεζούς αυτούς δεν πέρασε η ιδέα ότι τις ίδιες μέρες οι αντίστοιχοι τους Άγγλοι, έλεγαν τα ίδια λόγια με τους Κύπριους της Αγγλίας να αντιπαρέθεσαν με την ίδια απεχθεία την εθνοκρατική διακήρυξη του Λονδίνου.

Σ' όρους όπως σημειώσαν στην διαδήλωση ένας άλλος παραλληλισμός γίνεται obvious. Η καταληγτική ομοιότητα της αστυνομικής καταστολής εδώ κινείται από την προέβρα του Ισραήλ και εκεί στην κατεχόμενη Παλαιστίνη. Ίδια απόδοσης ομιλούν με τις αντιστοιχισμένες πλάτες να περνούν δορυφόρο και να χτυπούν εθνοκρατία με το γκροπ επιδεικνυόμενες (εδώ κινείται παιδικό γκροπ μόνο και με κάποια διακοσμητικότητα) αυτομάτο και περσιόφιλο.

Αυτά σαν απόδειξη του γεγονότος ότι η ΜΜΑΑ δεν έχει σχέση με το αντιιμπεριαλιστικό - αντιφασιστικό πνεύμα που πολλά μέλη της θέλουν να διεκδικούν υπενθυμίζοντας την αντι-εθνοκρατική οδόν τους, αλλά είναι ένας μονόθετος (όσο μπορεί) εθνοκρατικός κατασταλτικός μηχανισμός που ακολουθεί για τους (και με τη πολυπλοκότητα και πολυπλοκότητα σύμβαση των σχέσεων του ελληνοκυπριακού και του ελληνικού λαού) τον βίαιο και επιτίμο αδελφό, το αποδοκίμασε μήνη αλλά και αποδοκίμασε πύργους, Ελληνικά ΜΑΙ - Κίωτης Αγκυρής.

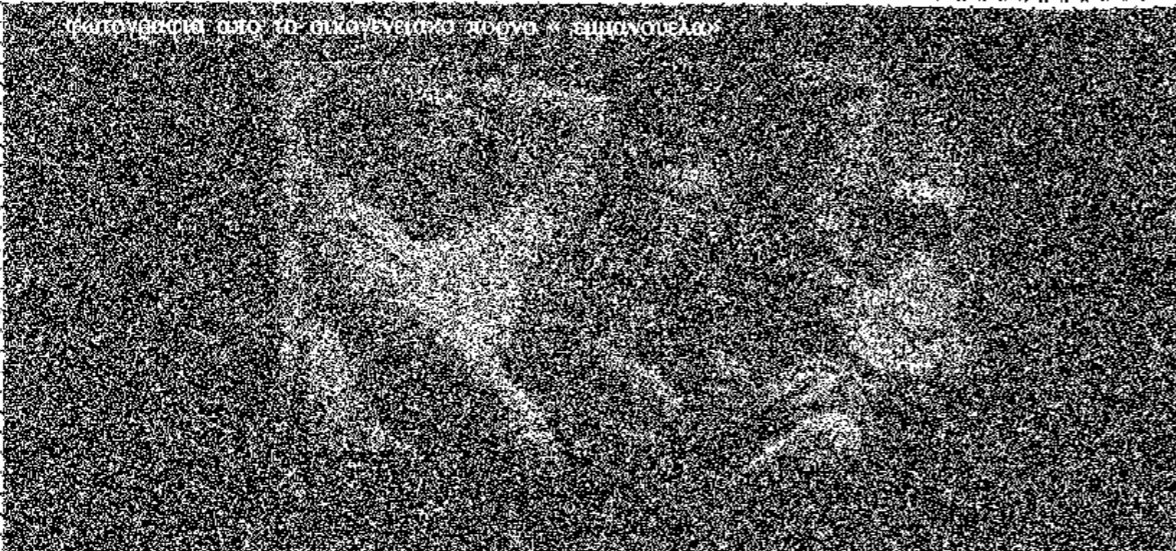
απριλίου 1988
τεύχος 31α
τιμή τεύχους £1.00

Εντός των τειχών - Το μηνιαίο περιοδικό της Ελλάδας
Λευκωσίας
Διεύθυνση: Μίνωας 6B, Παλιά Λευκωσία

- διευθάνεται από συντακτική επιτροπή
- υπεύθυνος για το γόδο Κίωτης Αγκυρής
- τεχνική επιμέλεια: Printed Matters (London & Cyprus)
- για τα υπογραμμένα κείμενα ευθύνονται οι συγγραφείς τους

- η παρέα του Νταβίντ Καστής Αγκυρής 4
- η γλώσσα του κυπριακού πανεπιστημίου: γ. Ιωάννου 6
- συντήρηση-αναβίωση της παλιάς Λευκωσίας: κ.σ. 8
- ακόμα ένας ελληνοκυπρίος σοσιαλ-πατριώτης: εργατική δημοκρατία 10
- αφιέρωμα στη παλαιστίνη: συντήρηση αναδόμη 14
- Ισραήλ, το κράτος μισθοφόρος: εμπροχτή κυπριο-παλαιστνιακή αλληλεγγύη 17
- 20
- μια λεπτομέρεια στην Κύπρο: συνέντευξη με τον Π. Χρυσάνθου 22
- η μουσική της ανατολής: συνέντευξη με τον Ross Daly 28
- του Freedom, μια φωνή για ελευθερία στην Αφρική, η Περιοπία 32
- ο μ.σ. μπέκο και ο αγώνας των μαύρων στην Αφρική, η Περιοπία 33
- το φάρμα είναι κόκκινο: g. g. Marquez 36
- κατασκοπευτικά αινίγματα: λ. Πούλου 38
- διήγημα: αναζητώντας το βλέμμα σου: α. Τενέζη 40
- 4 ποιήματα του Κώστα Κωστή 41

Η ΠΑΡΟΧΗ ΤΟΥ ΝΤΑΒΟΣ

Και να λοιπόν: τις 3 γωνίες του τριγώνου καταλαμβάνει η τριάδα ειδημόνων του Νταβός - Παπανδρέου, Οζάλ, Βασιλείου. Σοσιαλ-κάπι, στρατιωτικό-κάπι, υπέρ κομμουνικό-κάπι. Κάτω από το καπέλο που φοριέται κατά τόπο και κατά χρόνο οι στεγνές κρατικές ανάγκες και συμφέροντα των εκτροσσωπημένων από τη τριάδα κυρίαρχων ομάδων -αστικών έχω την εντύπωση, -είναι υποχρεωμένες (αλλά και επιθυμούν) να ταξιδεύουν μαζί στο όραμα της ΕΟΚ.

Ένας από τους χαρομένους, ο "αξιολογότερος γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ" - καθώς λέγει ο κ. Παπανδρέου, λόρδος Κάρνγκτον, χαρακτηρίζει την συμφωνία του Νταβός σαν "ένα όραμα" για τον ίδιο "στο τέλος της θητείας του", πράγμα που υποδηλώνει ότι μεταξύ ΕΟΚ και ΝΑΤΟ μπορεί να υπάρχει κοινή αντίληψη για τον χειρισμό των ελληνο-τουρκικών, όπως κοινή αντίληψη μπορεί να υπάρξει και μεταξύ Αθηνών και Άγκυρας καθώς δηλώνουν οι ηγέτες Ελλάδας και Τουρκίας. Και φυσικά η "κοινή γραμμή" Αθηνών - Άγκυρας δεν μπορεί παρά να τέμνει τις υπόλοιπες όταν και εάν δεν "συμπίπτει" πλήρως.

Όπότε ο απερχόμενος γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ υποχρεώνεται πριν το κοκίρι λάλησει τρεις από την εκλογή του "εκλεκτού" του να ξερκίσει το κακό ψευδίζοντας χαμηλόφωνα "λύση στο πλαίσιο του ΟΗΕ, λύση στο πλαίσιο του ΟΗΕ..."

Από την άλλη ο γενικός γραμματέας της ΕΔΕΚ κ. Χατζηδημητρίου διερωτάται στο αθηναϊκό "Αντί" "πως θα πιέσουμε τώρα την Τουρκία" ή "π θα σημαίνει για την Κύπρο και για το ενιαίο μέτωπο που ορκίζει από τον Έβρο και τελειώνει στην Κύπρο", αν και βιάζεται να διαβεβαιώσει ότι θα μείνει φρόνιμος; "κάτω από οποιαδήποτε συνθήκες, μια αποστασιοποίηση της Ελλάδας από την Κύπρο, όπως και το αντίστροφο, θα είχε δυσμενείς συνέπειες και για τις δύο χώρες και για τα κοινά εθνικά συμφέροντα". Δηλαδή, όχι στο Νταβός -να στο Νταβός, όμως κατά τη γνώμη του "μπήκαμε σ' ένα δρόμο από όπου η επιστροφή είναι αδύνατη χωρίς να είναι ορατή η περαιτέρω προοπτική του".

Στις 25 του Μάρτη η εφημερίδα τα "ΝΕΑ" ανέμεσα σε αρματολούς και γιαταγάνια δίνει τις προϋποθέσεις για να επιβιώσει το "πνεύμα Νταβός", οι οποίες είναι τι άλλο... η γνωστή φέρμουλα για λύση (πρόταξη-αποχώρηση κλπ). Για να χρησιμοποιήσουμε και μία έκφραση της μόδας, με την ίδια ευκολία που η ΕΔΕΚ θεωρούσε ότι οδηγούσε τ' αμάξι με το άλλοιο μπροστά θεωρεί ότι μπορεί να οδηγήει το άλλοιο με τ' αμάξι μπροστά.

Η "Ελευθεροτυπία" ξεκινά ότι της συμφωνίας Νταβός προηγήθηκε συνεννόηση Κυπριανού - Παπανδρέου στην οποία "υπήρξε απόλυτη σύμπτωση απόψεων" και προσπαθεί να κρατήσει κάποια απόσταση προσμένοντας το ΔΗΚΟ να διαμορφώσει πολιτική.

Πο άνετο απ' όλους δείχνει το ΔΗΣΥ που φαίνεται να βρίσκεται στο στοιχείο του, ακριβώς. Αυτοί που νομίζουν ότι η καινούργια κατάσταση δημιουργήθηκε ερήμην του ΔΗΣΥ, μπορούν να συμπεράνουν ότι το κόμμα αυτό προωθούσε μια σταθερή πολιτική από το '74, ότι δεν παρασύρθηκε από τους "φαντασματικούς" του Παπανδρέου και τους περιμενε να τελειώσουν, ήρεμα κι ωραία.

Δύο ερωτήματα

Όμως παραμένουν δύο ερωτήματα

α) Γιατί η "μακρή στροφή" για την Ελλάδα (κατά πως λέει ο "Κήρυκας" ή γιατί "οζαλιστηκε" ο Παπανδρέου κατά πως λέει η "Επίκαιρη").

β) Γιατί ο παροδικός "αγωνιστικισμός" (με εισαγωγικά) του Πασόκ έπεισε κάποιους (ή έκαναν πως πείστηκαν); Πως το ούτω καλούμενο "Απορριπτικό Μέτωπο" μετατόπισε την πολιτική σκέψη και ποιές οι ευθύνες του για τις δυνατότητες του "πνεύματος Νταβός" (εάν θεωρήσουμε δεδομένο ότι οι "εθνοτικοί" προοίοντες ούτως ή άλλως μια τέτοια εξέλιξη); Αν ο Έλληνας πρωθυπουργός "πούλησε" την "πρόταξη" καθώς πλοοφορεί ο "Κήρυκας", τότε και πόσα την "αγόρασε" και με ποιό αντίτιμο τη "πούλησε"; Γιατί επί Καραμανλή μια προσέγγιση "Νταβός" ήταν αδύνατη; Γιατί ακόμα κι αν μια τέτοια προσέγγιση υπήρχε θα γινόταν πιο δύσκολα αποδεχτή από τον Κυπριακό λαό απ' ότι σήμερα; Γιατί,

παρά τα νέα όπλα και το μέτωπο ως τον Έβρο και την συμπαράταξη και τον Μισαφιρί και τις συνενωτικές διαδικασίες και την εθνική αναγέννηση και τις ομοβροντίες εναντίον των νεο-κυπρίων και την έκδοση των αδικιών κυκλοφορίας στα ελληνικά, και τα σμήνη των Ελλαδίων διανοουμένων να μας διαφωτίζουν για τη μειωτικότητα της γλώσσας ή τη σύνθεση του θαλασσίου ύδατος και την μείωση των ναύλων προς Ελλάδα από τον ηγέτη της "αγγλοποίησης επί"; Γιατί κύριε Αυσσαφίδη; Μήπως μέσα απ' όλα αυτά ακριβώς; Μήπως κύριε Χατζηδημητρίου αν ή να διερωτάσαι "πως θα πιέσουμε την Τουρκία τώρα", είναι καλύτερα να διερωτηθείς αν την "πέσαμε" καιμά φορά; Κι αν ο αγώνας της ΕΔΕΚ για τον ερχομό ελληνικής μεραρχίας "εδώ και τώρα", στεφρόταν με επιτυχία, πού θα ήταν η δυνατότητα των Κυπρίων να απορρίψουν τυχόν απαράδεκτες συνέπειες του "Νταβός";

Η στροφή

Ας πάρουμε το πρώτο ερώτημα: γιατί η στροφή; Υπάρχει πρώτα-πρώτα στροφή; Ο νέος μας πρόεδρος στο παρεθνικό του ταξίδι στη "μητρόπολη του ελληνισμού" δήλωνε με το πιο αγαθό ύφος του κόσμου ότι... "δεν υπάρχει στροφή" διότι ο... "στόχος παραμένουν σταθερός".

Κατ' αρχήν οφείλουμε πιστεύω ν' αντιμετωπίσουμε τον ελληνικό κρατισμό λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των συμφερόντων και αναγκών του, χωρίς να τυφλωνόμαστε από το λείψ-μοτίβ του κυβερνητικού λόγου της Ελλάδας (και τους αντίστοιχους παπαγαλισμούς του κυβερνητικού λόγου εδώ) ότι το "Κυπριακό είναι πρώτο εθνικό θέμα". Πρώτο "εθνικό" θέμα για το ελληνικό κράτος είναι οπωσδήποτε η ένταξη του στην ΕΟΚ, γιατί αφορά το σύνολο της οικονομίας του και με τρόπο καθοριστικό. Πρώτο "εθνικό" θέμα είναι η σχέση του ελληνικού κράτους με το ΝΑΤΟ διότι αφορά κατά τρόπο καθοριστικό τις διεθνείς του σχέσεις. Ένα από τα θέματα που το απασχολούν και που ασφαλώς επιζητεί να λύσει προς όφελος ΤΟΥ είναι το κυπριακό κι ένα άλλο το Αιγαίο. Η πρόσφατη συμφωνία του Νταβός και το πήγαينه-έλα επιτροπών και υπεπιτροπών τόσο κρατικών όσο και ιδιωτικών από την Τουρκία στην Ελλάδα και αντίστροφα δείχνει ότι υπάρχει ένα τρέσιπε ενδιάμεσον της Ελλάδας για την τουρκική αγορά. Κάπου ανάμεσα σ' όλα αυτά πρέπει να ιδωθεί και η Φλοιορανήλη στροφή της Ελλάδας (που εντάσσεται κιόλας σε μια στροφή πολλών κρατών προς το Ισραήλ που αναστέλλεται κάπως από της παρούσα εξέγερση των Παλαιστινίων).

Αναμφίβολα λοιπόν το ελληνικό κράτος

έχει μπει σε μια φάση της ανάπτυξης του που καθορίζεται βασικές επιλογές του κι όλα τα ανωτέρω, είναι ενδεικτικά στοιχεία αυτής της φάσης.

Όμως για το Κυπριακό δεν υπήρξε πραγματική στροφή ποτέ! Η βασική αντιμετώπιση του προβλήματος της Κύπρου έχει σοφώς καθοριστεί από τη δεκαετία του '50 κι είναι σταθερή. Κατά βάση την ίδια πολιτική ευσταθεί και η Τουρκία.

Όταν ακόμα στη δεκαετία του '50 το ελληνικό και τουρκικό κράτος συνυπόγραψαν τη συμφωνία της Ζυρίχης δήλωναν ουσιαστικά από κοινού ότι:

Το ένα αναγνώριζε επικυριαρχικά δικαιώματα στο άλλο (και στην Αγγλία), μέσω μιας διεθνούς συνθήκης την οποία συνυπόγραψαν και οι δύο κοινότητες στην Κύπρο (που αναγνωρίστηκαν και αναποδέχτηκαν σαν τέτοιες η μια την άλλη). Αυτές αποδέχτηκαν να αντιπροσωπεύουν τα κρατικά συμφέροντα της Ελλάδας και της Τουρκίας εμφανίζοντας τα σαν εθνικές επιταγές. Όταν ο Μακάριος "κλάσθηκε" τον "έφαγαν λάχανο". Ουσιαστικά η πολιτική της Τουρκίας και της Ελλάδας ως προς την Κύπρο ήταν μια πολιτική μοιρασιάς μεταξύ δύο συμμάχων, ενός μέλους της Οθωμανικής αυτοκρατορίας που δεν είχε διαμοιραστεί πριν με τη συμφωνία της Λωζάνης. (Το ίδιο συμβαίνει και στα διεθνή υδάτα του Αιγαίου που λόγω της τοινηής έκτασης της αιγιαλίτιδας ζώνης δεν διαμοιράστηκαν).

Η ίδια πολιτική ενέπνευσε την αποδοχή των διαδοχικών σχεδίων Άτσουσον, και το προέκδογμα και την εισβολή. Ανεξάρτητα από τη φύση κάθε κυβέρνησης από το '50 και δω, και της Τουρκίας και της Ελλάδας - στρατιωτική, συντηρητική, ποταουλίστικη, σοσιαλδημοκρατική, η τουρκική και η ελληνική πολιτική παραμένει στο κυπριακό σταθερή και αμετάβλητη. Είναι μια πολιτική μοιρασιάς. Το αίμα των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων «γίνεται αυλάτιζι» στην αντικειμενική κοιμωρασιακή εξυπηρέτηση αυτής της πολιτικής. Η συνέχιση της ίδιας λογικής δεν μπορεί παρά να καταλήξει στη διπλή προσάρτηση, που είναι πιστεύω και το μέγιστο όραμα του ελληνικού αστισμού για την Κύπρο.

Γιατί όμως ο Παπανδρέου προσπίθησε να θολώσει τα νερά μέσα από εθνοφαιλισμούς και πυροτεχνήματα;

Πιστεύω πρώτα, ότι μόνο έτσι θα μπορούσε να τα θολώσει εκμεταλλευόμενος την θεωρητική υπανάπτυξη της ελληνικής αριστεράς, όπως προέκυψε από την μεταμφιστική υποχρεωτική στασιμότητα της.

Η πολιτική αυτή εξυπηρέτησε πρώτα

απ' όλα την σταθεροποίηση του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία χωρίς αυτό να πηγάσει σχεδόν κομμά από τις υποσχέσεις του και την παρακροπή του κοινωνικού κινήματος που το ανάδωλε.

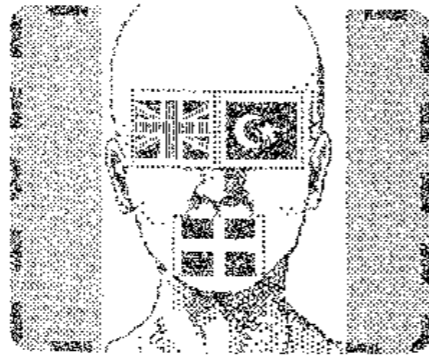
Σ' ότι αφορά την Κύπρο όμως το ΠΑΣΟΚ κατάφερε να σφραγίσει σε δεύτερο τάξιο την αποκάλυψη της φύσης του ελληνικού "ενδιαφέροντος" για τη χώρα μας, όπως άναρησ αποκαλύφθηκε από την χούντα. Με την συνδρομή των ελληνοκυπριακών πολιτικών ηγεσών κατάφερε να επιβάλει την σκόνα του "έφρονος πραξικοπήματος" και να τα θεωρήσει σαν κάτι που δεν προερχόταν από τα συμφέροντα του ελληνικού αστισμού. Ουσιαστικά κατάφερε να ξαναεπιβάλει την επικυριαρχία της πάνω στην ελληνοκυπριακή κοινότητα. Πριν το '80 η ελληνική κυβέρνηση δεν μπορούσε να διαπραγματευτεί με την Τουρκία για τα μεταξύ τους θέματα συμπεριλαμβανόμεντος την "ελευθερή" Κύπρο στην επικράτεια της. Σήμερα το μπορεί. Και θα το κάνει με βάση τα δικά της συμφέροντα κι ασφαλώς όχι κατά των Κυπρίων. Να λοιπόν και το κέρμα της "εμπλοκής" του κυρίου Αυσσαφίδη που διδάχθηκε μηδέν και από την πρόσφατη ιστορία μας και από τις εμπειρίες του φίλου του, του Αράφει. Να τα κατορθώματα του ούτω κολούμενου "απορριπτικού-μετώπου".

Στο ερώτημα τώρα γιατί η ΕΔΕΚ και το ΔΗΚΟ προσεταιρίστηκαν αυτή την πολιτική θα πρέπει να υπάρχουν διαφορετικές αναντήσεις. Το ΔΗΚΟ ασφαλώς χρησιμοποίησε αυτή την πολιτική για να παραμείνει στην εξουσία, και αρκετά συνειδητά όπως μας δείχνουν τα "ροαλίμα" του Κυπριανού μετά την τελευταία σύνοδο των υδεομεύτων. Η ΕΔΕΚ προσπίθησε να κερδίσει κόσμο από την δεξιά, αντιγράφοντας βασικά τον Παπανδρέου, και να μεγαλώσει το πολιτικό εκάθισμα της (ανεξάρτητα από το μέγεθος της) εμφανιζόμενη σαν εκπρόσωπος του Παπανδρέου (δηλαδή του ελληνικού κρατισμού) στην Κύπρο. Πολύ φοβόμαι όμως ότι πίσω απ' όλα αυτά κρύβεται και μια αποδοχή των τετελεσμένων των δύο εισβολών του '74.

Κι όπως μετά από κάθε "εμπλοκή", πρέπει να γίνει "λύση, αρμοδύνηση". Ανεξάρτητα από τις προσεχείς πιθανές και θεαματικές υπαναχωρήσεις και εθνικές φωτοβολίδες και εικοσιπέντε-μερπακές φωτοφίες που θα χρησιμοποιήσει ο Παπανδρέου-πλαστίζι της πολιτικής φτήνειας για να κερδίσει ακόμα μια πενταετία.

Κωστής Αχιωτίης

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ke ta kseno protypa

Το Κυπριακό πανεπιστήμιο πρέπει να είναι ανάλογο με την πολιτιστική διαθεσιμότητα που επιδιώκεται στο κυπριακό όπως αυτή έγινε αποδεκτή από την συντριπτική πλειοψηφία των δύο κοινοτήτων (καλώς ή κακώς) και προς την οποία προσανατολίζονται όλες οι προσπάθειες για λύση του προβλήματος. Θα πρέπει δηλαδή να ονομάζεται και να είναι 'Κυπριακό Δημοσπονδιακό Πανεπιστήμιο'. Ο ομοσπονδιακός χαρακτήρας θα πρέπει να εκφράζεται μέσα από μια ενιαία δομή και ένα ενιαίο κεντρικό μηχανισμό αντίστοιχο προς τη διακηρυγμένη πολιτική θέση για ισχυρό κεντρικό κρατικό μηχανισμό με τοπικές ομοσπονδιακές διακρίσεις. Ο ομοσπονδιακός χαρακτήρας του πανεπιστημίου (έτσι και του Κυπριακού κράτους) δικαιολογείται από την ύπαρξη δύο εθνικών κοινοτήτων οι οποίες διαφέρουν, η κάθε μια τη γλώσσα και την ταυτότητα της. Συνεπώς, ο πανεπιστημιακός μηχανισμός πρέπει να διασφαλίζει το σεβασμό προς τις δύο εθνικές γλώσσες και ταυτότητες και πρέπει να παρέχει ακριβώς τις ίδιες δυνατότητες στις δύο γλώσσες, στην Ελληνική και στην Τουρκική.

Εάν το 'Κυπριακό Δημοσπονδιακό Πανεπιστήμιο' ιδρύεται για να εκπληρωθεί, όπως υπογραμμίζεται, η λογική και όπως οι ανάγκες απαιτούν, πρώτα τον πληθυσμό του νησιού κι ύστερα όλους τους άλλους, δεν τίθεται θέμα, γλώσσας γιατί γλώσσες διδάσκονται στο πανεπιστήμιο θα πρέπει να είναι Ελληνική και η Τουρκική.

Δεν είναι σε θέση να γνωρίζουμε πώς σκοπεύονται κρυφά από αυτή την άραξη αγγλομανία (εάν κοινοποιείται). Η λυσσαλέα εμμονή στην Αγγλική έχει πράγματι παράφορο. Το πρώτο επιχείρημα που προβάλλεται είναι εκείνο της επαναπροσέγγισης. Μια πιστευτή πρόταση κανείς ότι η επαναπροσέγγιση είναι θέμα γλώσσας του πανεπιστημίου. Ποτέμια πράγματι κανείς ότι να να υπάρξει επαναπροσέγγιση πρέπει να απωληθούν οι δύο κοινότητες την ταυτότητα και τη γλώσσα τους. Μα γιατί όλη αυτή η ευαισθησία απέναντι στο παγκόσμιο αντιποικιακό κίνημα; Γιατί οι ίδιοι κατηγορούν τους αποικιοκράτες επειδή επεχείρησαν δια πυρός και σιδήρου να επιβάλουν στους υπόδουλους λαούς γλώσσες και πρότυπα ξένα προς τους αυτόχθονες πληθυσμούς; Γιατί κατηγορούν, επικυλομένους, εμμέλη κατά τα άλλα, ιδεολογικά σχήματα, του αποικιοκρατικού είδα επιγόρευση τη διδασκαλία τοπικών γλωσσών και πολιτισμών στις ανά τον κόσμο αποικίες; Ότι δεν κατάφερε ένας σχεδόν αιώνας αγγλικής κατοχής θα το επιβάλλουμε εμείς οι ίδιοι. Είμαστε πράγματι τόσο ανίκανοι να

αναβιώσουμε διατηρώντας η κάθε κοινότητα την ταυτότητα και τη γλώσσα μας;

Η επαναπροσέγγιση δεν είναι θέμα γλώσσας του πανεπιστημίου. Είναι θέμα πολιτικής βούλησης και πολιτικής απόφασης. Είναι σαφές ότι η επαναπροσέγγιση δεν προϋποθέτει αποποίηση της γλώσσας και της ταυτότητας των δύο κοινοτήτων προς όφελος μιας τρίτης, εντελώς ξένης και προς τις δύο. Αναφέρθηκε το ΑΠΙ σαν παράδειγμα εθνικής συνύπαρξης πριν το 1974 και κανένας δεν έχει λόγους να αμφισβάλει γι' αυτό. Η συνύπαρξη τούτη οφειλόταν όμως πρόγραμμα στην Αγγλική γλώσσα. Στην ΠΕΟ όπου η εθνική συνύπαρξη ήταν ακόμη πιο ουσιαστική μιλούσαν η Αγγλική. Η μάλιστα πολλοί Έλληνες μιλούσαν την Τουρκική και πολλοί Τούρκοι την Ελληνική. Στο μικτό χωριό Γούρκοι και Έλληνες συμβίωναν χάρη στην Αγγλική ή μιλούσαν οι μόνι τη γλώσσα των δε; Μπορεί κάποιος, επικυλομένους γνωστές διδασκαλικές θεωρίες (προς τις οποίες ο γράφων είναι, από μιν άποψη, ευαίσθητος), να ισχυριστεί ότι κι εκεί καταπαδόνταν οι Τούρκοι επειδή σιγήθως μιλούσαν τη γλώσσα μας κι όχι εμείς τη δική τους. Μα θα ήταν αναρθροδοξο και παράλογο, η πασιμηνία του 80% να μιλά τη γλώσσα του 18% σε καθολική κλίμακα. Όσο άδικα κι αν είναι, αυτό συμβαίνει σ' όλο τον κόσμο περιλαμβανομένων και των σοσιαλιστικών κρατών. Για' α' αυτά, πολλοί ήταν οι Έλληνες που μιλούσαν και μιλούσαν ακόμη την Τουρκική κι αν καθιερωθεί στο πανεπιστήμιο, θα τη μάθουν ακόμη περισσότεροι. Και ίσως η αλληλογνωριμία τούτη επιβάλει το περισσότερο από τα προβλήματα μας.

Για να επανέλθουμε όμως στο θέμα του ΑΠΙ υπενθυμίζουμε ότι κανείς δεν αμφισβητεί την ποιότητα και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης που προσφέρεται από το ίδρυμα. Μήπως όμως αυτό οφείλεται στην αγγλική γλώσσα; Δηλαδή αν το ΑΠΙ προσέφερε ακριβώς τα ίδια πράγματα στην Ελληνική και στην Τουρκική, αυτά τα ίδια πράγματα δε θα ήταν της ίδιας ποιότητας; Και προεκκινώντας το σκεπτικό αυτό ερωτούμε ακόμα, μήπως μόνο τα αγγλόφωνα πανεπιστήμια προσφέρουν έγκυρη επιστημονική μάθηση; Όχι βέβαια! Πρόσφατα δειρωθήθηκαν μερικά αν το ΑΠΙ είναι καρκίνωμα στην προσέγγισή τους να υιοθετήσουν την αγγλόφωνη ανώτατη εκπαίδευση.

Από μόνο του το ΑΠΙ δεν είναι καθόλου

καρκίνωμα. Αν όμως λάβουμε υπ' όψιν τη γενικότερη γλωσσική κατάσταση στην Κύπρο τότε δικαιούμαστε ν' ανησυχήσουμε σοβαρά. Γιατί τότε, δεν είναι μόνο το ΑΠΙ που έχει σαν επίσημη γλώσσα την Αγγλική. Όλες ανεξαρτήτως τα κυπριακά κολλέγια διδάσκουν στα Αγγλικά. Εάν και το Κυπριακό πανεπιστήμιο υιοθετήσει την Αγγλική τότε ο λ ο κ λ η ρ η η ανώτατη εκπαίδευση του νησιού θα είναι μόνο αγγλόφωνη (με εξαίρεση την ΠΑΚ). Το φαινόμενο όχι μόνο θα γενικωθεί και θα συστηματοποιηθεί αλλά επιπρόσθετα θα σπιννορωσει επίσημα και μεσα στην ίδια την παιδεία μας.

Φυσιολογική συνέπεια της αγγλόφωνης ανώτατης εκπαίδευσης θα είναι και η αναγκαστική προσαρμογή της μέσης παιδείας στις γλωσσικές ανάγκες του πανεπιστημίου. Και το επόμενο στάδιο θα είναι η προσαρμογή και της Δημοτικής Εκπαίδευσης στις ανάγκες της αγγλοφονίζουσας Μέσης και ανώτατης εκπαίδευσης. Πως αλλιώς θα μπορούν τα παιδιά να εξασφαλίσουν θέση στο πανεπιστήμιο; Για να παρακολουθήσει κάποιος τον κλάδο των οικονομικών επιστημών π.χ. θα πρέπει να είναι σε θέση να κάνει οικονομικές αναλύσεις στα Αγγλικά. Και για να κάνει αναλύσεις και σχολία στα αγγλικά, θα πρέπει στο λύκειο να παρακολουθεί τα μαθήματα στα Αγγλικά. Μήπως μελλοντικά θα πρέπει να μετατρέψουμε τη Μέση εκπαίδευση σε αποκλειστικά Αγγλόφωνη;

Ποράλληλα, θα οργάνωζε βέβαια η αγγλόφωνη παραπαιδεία. Όλα τα φροντιστηριακά και ιδιαίτερα μαθήματα θα γίνονταν στα Αγγλικά. Και οι κοινωνικές και ταξικές διακρίσεις βέβαια δε θα υστερούσαν διόλου. Θα εξασφαλιζε θέση στο πανεπιστήμιο μόνο όποιος κατέχει άριστα την αγγλική. Και άριστα την αγγλική θα κητέχουν μόνο εκείνοι των οποίων η κοινωνική και γλωσσολογική καταγωγή θα ξεπερτάει....

Το ΑΠΙ λοιπόν σαν μεμονωμένο παράδειγμα επικυλομένου ιδρύματος δεν είναι καρκίνωμα. Όμως, γλωσσικά μιλώντας, όχι μόνο το ΑΠΙ αλλά όλα τα κυπριακά τριτοβάθμια κολλέγια και σχολεία, είναι καρκινώματα (χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αμφισβητούμε το περιεχόμενό τους). Όποιος αμφισβάλει ως κάνει μια βόλτα σ' οποιοδήποτε απ' αυτά κι ως κατηγορεί με μαγνητόφωνο τη γλώσσα με την οποία συνεννοούνται όχι μόνο οι αλληλόφωνοι φοιτητές αλλά και το διοικητικό και εκπαιδευτικό προσωπικό... Εάν επρόκειτο για μεμονωμένα γεγονότα κανείς δε θα είχε το δικαίωμα να αντισημεί. Αντίθετα,

θα αποτελούσαν εμπόλεμικά στοιχεία που θα προσέφεραν στο όλο εκπαιδευτικό μας σύστημα μια διεσπασμένη και ποσοπτική, χωρίς να διαφέρουν την αρχική της κατότητα. Πρόκειται όμως για συστηματικά φαινόμενα τα οποία εντάσσονται σ' ένα πρότυπο πολιτισμού που σταδιακά επεκτείνεται σ' όλο το φάσμα της κυπριακής κοινωνίας, και επιστημονικά μιλώντας, θα πρέπει να το αντιμετωπίσουμε όχι μεμονωμένα αλλά σαν κοινωνικό και πολιτισμικό φαινόμενο. Λόγω η μεμονωμένη αντιμετώπιση των φαινομένων οδηγεί στον υποκατανομιόμο. Και ο υποκατανομιόμο οδηγεί σε αντιεπιστημονικά συμπεράσματα, πολύ επιβλαβή για το έθνος που σιδητάμε.

Σ' ότι αφορά το επιχείρημα ότι με την καθιέρωση της αγγλικής θα προσελκύσουμε ξένους φοιτητές, έχουμε την πεποίθηση ότι αυτό περιορίζεται στους τύπους και δε απλάμβάνει την ουσία. Το κυπριακό πανεπιστήμιο, πρώτα απ' όλα, είναι στους Κυπρίους κι ύστερα στους υπόλοιπους, και αυτοί που θα το χρησιμοποιούσαν και θα το συντηρούσαν να να τους προσφέρει την επιστημονική γνώση, δικαιούνται να το έχουν στη γλώσσα ή στις γλώσσες τους. Έπειτα, εάν θα επιδιώξουν να φοιτήσουν σ' αυτό και ξένοι φοιτητές (κυρίως Άραβες, Ασιάτες και σε μικρότερο βαθμό Αφρικοί) θα το πράξουν πρώτα επειδή το επίπεδο του θα αυξάνει διανοσόμενα αναγνωριστεί. Και αν συμβεί αυτό, τότε θα έχουν τη δυνατότητα να μάθουν μιν από τις δύο γλώσσες του όπικ ακριβώς συμβαίνει σ' όλα τα κράτη του κόσμου! Σε αντίθετη περίπτωση, θα είμαστε η μοναδική χώρα στον κόσμο της οποίας ο μονοδικός πανεπιστημιακός θεσμός, αντί να απαιτεί από τους φιλοξενούμενους φοιτητές να προσαρμοσθούν στις γλωσσικές ανάγκες του χώρου που τους φιλοξενεί, θα προσαρμόσει αυτός στις γλωσσικές ανάγκες των φιλοξενούμενων φοιτητών. Μήπως οι ξένοι φοιτητές που φοιτούν σε ευρωπαϊκά πανεπιστήμια παρακολουθούν τα μαθήματα τους στην αγγλική; Οι ξένοι φοιτητές της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Γουερμανίας, της Ιταλίας της Ελλάδας ή της Τουρκίας διδάσκονται στην αγγλική; Και η μόρφωση τους βέβαια, ούτε πρακτικά αδύνατη είναι, ούτε και στερείται επιστημονικής εγκυρότητας. Η μήπως πάσχουμε από κανένα κατάλοιπο τριτοκοσμικού αποικιακού συμπλέγματος που υπογράφει ότι για να έχουμε έγκυρη εκπαίδευση πρέπει να υιοθετήσουμε τη γλώσσα του 'κυρίου' μας;

Το επιχείρημα ότι η επιστημονική βιβλιογραφία είναι γραμμένη στα αγγλικά στερείται σοβαρότητας. Η αγγλική όπως κι άλλο κάνουμε, είναι σήμερα προσιτή σε ένα σχεδόν τον κόσμο. Αυτό σημαίνει ότι όλοι οι φοιτητές αγγλοκρατούμενων ή πρώην αγγλοκρατούμενων χωρών μιλάνε ήδη τα αγγλικά από τη Μέση Εκπαίδευση. Επομένως οι αγγλικές βιβλιογραφικές πηγές τους είναι ήδη προσιτές και αν βέλουν να τις χρησιμοποιούν ενώ θα σπουδάσουν στο κυπριακό πανεπιστήμιο, τόσο το καλύτερο και για τους ίδιους και για το

κυπριακό έθνος. Όσο θα μιλάνε την αγγλική δε θα τη μάθουν για να έρθουν στο κυπριακό πανεπιστήμιο - αν μερικοί το πρόβουν θα είναι ελάχιστοι - αλλά για να σπουδάσουν στην Αγγλία ή στην Αμερική και έτσι να εξαρτηθούν όχι μόνο του πανεπιστημιακού κόσμου αλλά και το αντίστοιχο κύρος. Από την άλλη, αν το πιο πάνω επιχείρημα ίσως προνοή, τότε όλες οι μη αγγλόφωνες χώρες θάβριστε να καθιερώσουν την αγγλική στα δικά τους πανεπιστήμια, για να καταστήσουν προσφές στους φοιτητές τους τις αγγλικές βιβλιογραφικές πηγές. Όμως και οι χώρες δεν είναι και τα τόξα ενώ παράλληλα, στα περισσότερα πανεπιστήμια του κόσμου, η βιβλιογραφία δίδεται σε διάφορες γλώσσες και οι φοιτητές επιλέγουν ανάλογα με τις γλωσσικές δυνατότητες και ικανότητες τους.

Όλες ανεξαρτήτως οι χώρες, ακολουθούν σήμερα μια πολιτική προώθησης της γλώσσας και του πολιτισμού τους μέσα από τα πανεπιστήμια τους. Η εσαφή των ξένων φοιτητών με τη φιλοξενούσα χώρα, με τη γλώσσα και με τη διάδοση της επιτρέπει τη βαθύτερη κατανόηση των αξιών, των αγώνων, των ορατών και των προβλημάτων της. Η εσαφή αυτή πινήθως, εκδηλώνεται έμπροσθεν και μετά την αποχώρησή των φοιτητών από τη χώρα, με την ίδρυση συνδέσμων φιλικών, πολιτισμικών κέντρων και με άλλες εκδηλώσεις οι οποίες προσβάλλουν στη διάδοση της γλώσσας και του πολιτισμού, στη ούσαφή των σχέσεων ανάμεσα στους διάφορους λαούς και στην ουσιαστική αλληλογνωριμία τους. ΑΥΤΟ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΣΙΒΙΝΙΣΜΟΣ, γιατί λειτουργεί αμφίδρομα και πραγματοποιείται μέσα στα πλαίσια του αλληλοσεβασμού. Εμείς θα δεχόμαστε μεν την ίδρυση Κυπριοβρετανικών, Κυπριογαλλικών, Κυπριογερμανικών ή άλλων συνδέσμων στην Κύπρο, με τα αντίστοιχα πολιτισμικά τους κέντρα, θα δεχόμαστε την προβολή των γλωσσικών και των πολιτισμικών τους αλλά σαν κολλοί και φρόνιμοι υποτακτικοί, όχι μόνο δε θα προσθούμε με ανάλογο τρόπο τη δική μας γλώσσα με το δικό μας πολιτισμό, αλλά επιπλέον θα υιοθετήσουμε και μια ξένη γλώσσα στην ανώτατη εκπαίδευση που θα ιδρύσουμε για τους εαυτούς μας πρώτα.

Πολλοί αντικρούουν το θέμα με τρόπο εντελώς χρηστικό και τεχνοκρατικό. Μια ένα πανεπιστήμιο δεν είναι μόνο χρησιμοθηρία, δεν αποσκοπεί μόνο στην πρακτική - υλική εξαργύρωση των γνώσεων. Αλλά, πάνω και πέρα απ' όλα είναι χώρος γένεσης, διακίνησης και συγκροτήσης ιδεών και ρευμάτων είναι ο κατ' εξοχήν χώρος όπου διαμορφώνονται οι διάφορες πολιτικές, πολιτισμικές, κοινωνικές και εν τέλει, φιλοσοφικές προτάσεις. Κι η προσφορά ενός πανεπιστημιακού θεσμού στον τομέα αυτό θα είναι τεράστια γιατί μέχρι τώρα, η Κυπριακή κοινωνία εστερείτο τέτοιων κινήσεων, γιατί θα ανατρέψει τη στατικότητα και τη στασιμότητα, γιατί θα επιτρέψει την αφοσίωση των διαφόρων 'εισαγόμενων' ιδεών, ιδεολογιών και προτύπων, γιατί θα διαμορφώσει ένα κυπριακό λόγο και θα πραγματοποιήσει μιν ουσιαστική παρέμβαση μέσα στον κυπριακό

κό πολιτικό, πολιτιστικό και κοινωνικό χώρο. Η τόσο χρήσιμη αυτή παρέμβαση δεν επιτρέπεται να διατυπωθεί μέσα από ένα ξένο γλωσσικό κώδικα! Εκτός εάν θα πρέπει ν' αρχίσουμε να γράφουμε και τη λογοτεχνία μας στην αγγλική, εκτός εάν, σύμφωνα με το σκεπτικό των υποστηρικτών της αγγλικής, οι έρευνες και οι επιστημονικές μελέτες και προτάσεις θα πρέπει να γράφονται επίσης στην αγγλική, εκτός εάν θα πρέπει, οι διαλέξεις, οι πολιτισμικές εκδηλώσεις και οι επιστημονικές εκδηλώσεις, να γίνονται στην Αγγλική! Και για να μην παρερμηνευτούν οι στόχοι μας, διευκρινίζουμε ότι δεν γνωρίζουμε ότι δεν πρέπει να γίνονται όλα αυτά και στην αγγλική ή σ' οποιαδήποτε άλλη γλώσσα, αλλά όχι ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΩΝ ΑΥΤΟ ΕΘΝΙΚΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ. Γιατί αυτό θα αποτελέσει καταστροφικό και σε μερικό χρόνο, η γλώσσα που θα μιλάται στην Κύπρο θα είναι μια κρεολική γλώσσα μιν αγγλική - ελληνική - κυπριακή διαλέκτου και τουρκικής. Ή μελλοντικά ίσως αυτή η γλώσσα αποδοχθεί η γλώσσα του εικόλοιστότερου κυπριακού έθνους... και κάποιος μπορεί βέβαια να μας αντικρούσει λέγοντας 'και τι μ' αρέσει... Εκτός εάν όλη αυτή η ευαισθησία απέναντι στις βρετανικές κυριότητες βλάσει, περιφρονείται με μερικές ποσότητες που πραγματοποιούνται κάθε τόσο στη δικέλια και στο Άκροτήρι, εκτός εάν η αναποικιακή ιδεολογική και πολιτική τοποθέτηση δεν αναφέρεται στο κοφ' όλα νεοαποικιακό πολιτικό πρότυπο που διοχετεύεται όχι μόνο μέσα από θεσμούς παιδείας αλλά και μέσα από τους εαυτούς μας. Εκτός εάν η αντίθεση έχει οριζώσει τόσο βαθιά που με κανένα τρόπο να μπορεί πια να ανασταθεί...

Υπάρχει βέβαια και το επιχείρημα περί 'λιβανοποίησης' του κυπριακού πανεπιστημίου, κατά το πρότυπο του Αμερικανικού Πανεπιστημίου της Βυρπητό, ώστε η ακτινοβολία του να λάμπει σ' όλη την Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή... Δεν ξέρουμε αν η Βυρπητό είναι ιδανικό παράδειγμα περφορμένης της ταυτότητας του λιβανικού λαού. Εκείνο που διαπιστώσαμε είναι ότι το ένα τρίτο (συμβατικό ποσοστό) μιλάει Γαλλικά, το δεύτερο τρίτο αγγλικά και οι υπόλοιποι Άραβικά, όσοι δεν έχουν ακόμα αποποιηθεί τον υρωβισμό τους για να ταυτισθούν με το Γαλλικό ή το Αγγλικό αποικιακό πρότυπο. Το βέβαια είναι πως τόσο οι γαλλομανείς άραβες όσο και οι αγγλομανείς και στις μεταξύ τους συνδιαλέξεις κάνουν συστηματική χρήση της αντίστοιχης ξένης γλώσσας επειδή γνέπονται, λέει, να μιλάνε αραβικά. Επίσης γνωρίζουμε ότι μεγάλο ποσοστό των δύο εξευρωπαϊσμένων τρίτων του λιβανικού έχει λέει φοινικική κι όχι Αραβική προέλευση... Επίσης γνωρίζουμε πολύ καλά ότι στη Βυρπητό του κοσμοπολιτισμού, τα διάφορα ξένα πρότυπα έχουν αλλοτριώσει σε φιλο, λιβανικό λαό σε βαθμό που να μην ξέρει που γίνονται. Ο πόλεμος είναι αιτία που από τα πολλά αποτελέσματα των πιο πάνω...

Γιάννης Η. Ιωάννου

ΜΕΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΜΕ

ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ Χ. ΗΛΙΑΔΗ

Το άρθρο του Χ. Ηλίαδη στο τεύχος του Μάρτη του Έντος των Ταχών για το Κυπριακό εμφανίζεται να κάνει μια αριστερή ρεφορμιστική κριτική σε απόψεις που εμφανιστήκαν σε προηγούμενα τεύχη. Ακόμα παραπάνω, φιλοδοξεί να κάνει και μια συνολικότερη κριτική στις θέσεις άλλων αριστερών.

Οι βασικές του θέσεις ωστόσο δεν διαφέρουν από τις θέσεις των υπολοίπων παρά μόνο σε λίγα σημεία. Συμφωνεί με όλους τους άλλους ότι το Κυπριακό είναι εθνικοαπελευθερωτικό και αντικατοχικό ζήτημα, ότι είναι δημιούργημα κύρια του ιμπεριαλισμού, και φυσικά δεν παραλείπει να χρησιμοποιήσει και αυτός τους Παλαστίνους και τους καθολικούς της Β. Ιρλανδίας σαν τα ηρωικά παραδείγματα που πρέπει να μιμηθούν οι ελληνοκύπριοι. Μια παρανοήση που Έχειν την τεράστια κοινωνική και οικονομική απόσταση που χωρίζει ακόμα και τώρα τους τουρκοκύπριους από τους ελληνοκύπριους. Ούτε καν περνάει από το μυαλό του Χ. Ηλίαδη ή των υπολοίπων, να αναρωτηθούν μήπως υπάρχει κάποια αντίφαση ανάμεσα στην παρομοίωση των ελληνοκυπρίων που ήταν η προνομιά και κυρίαρχη εθνότητα με τους εξεθλωμένους Παλαστίνους και τους καταπιεσμένους καθολικούς της Βόρειας Ιρλανδίας. Αν υπάρχουν κάποιοι που έχουν πολύ περισσότερο κοινά με αυτούς, αυτοί είναι οι τουρκοκύπριοι.

Οι διαφορές του (προφανώς με το ΑΚΕΛ, το οποίο εκφράζει την κυρίαρχη αριστερή πολιτική) εκτός από την «αδιόλαστη απορριπτική» στάση του απέναντι στην λύση της Ομοσπονδίας, αφορούν βασικά το ποιάς μπορούσε και μπορεί να κάνει αυτόν τον «εθνο-απελευθερωτικό αγώνα» για την, όπως γράφει, «αυτοδιάθεση» ολόκληρου (και όχι τεμαχισμένου) του κυπριακού λαού, γράφει:

«Το ιστορικό δυνάμει του Κυπριακού λαού ξεκινά από το γεγονός ότι η κοινωνική εκείνη τάξη που κυριαρχούσε απέδραξε να μονοπωλήσει την ηγεσία του εθνο-απελευθερωτικού αγώνα για εφαρμογή της αρχής της αυτοδιάθεσης ήταν και είναι ιστορικά ανέκδοτο να ολοκληρώσει τον στόχο αυτό».

Με αυτή την θέση είναι που διεκδικεί με "πιο αριστερή" τοποθέτηση από το ΑΚΕΛ.

Βέβαια ούτε αυτό δεν είναι πρωτότυπο. Η "Αριστερή Πτέρυγα της ΕΔΕΚ" και διάφοροι άλλοι την βρίσκουν εδώ και καιρό καταγγέλλοντας όλους τους ελληνοκύπριους κεφαλαιοκράτες σαν "τσόνια", "ανάκανους", "αδύναμους", και άλλα παρόμοια κοσμητικά επίθετα, που δυστυχώς δεν τους αξίζουν καθόλου. Και αυτοί επίσης υποστηρίζουν, όπως και ο Χ. Ηλίαδης, ότι μόνο η εργατική τάξη (υποθέτουμε ότι αυτήν εννοεί και ο Χ. Ηλίαδης με το χαριτωμένο και ποιητικό χαρακτηρισμό οι "δημιουργικές δυνάμεις") μπορεί να ολοκληρώσει αυτόν τον απελευθερωτικό αγώνα, με τον σοσιαλισμό (αυτό που υποθέτουμε πάλι ότι εννοεί ο Χ. Ηλίαδης με την φράση "νέα κοινωνική προοπτική". Γιατί τόσο τακτ άραγε).

Ο εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας, η προσπάθεια για να "ξανασηθεί η Κύπρος", το ρίσκο των ευθυνών στους μεγάλους, και ξένοι ιμπεριαλιστές, είναι κοινά χαρακτηριστικά όλων. Οι διαφορές τους βρίσκονται στα ποιάς και πως μπορεί να κάνει με επιτυχία αυτόν τον "εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα". Για την κυρίαρχη αριστερή πολιτική χρειάζεται η συμμαχία με το πατριωτικό κομμάτι της αστικής τάξης, για τους επικριτές της από τα "αριστερά"... "μόνο η εργατική τάξη μπορεί να το πετύχει παλεύοντας για τον σοσιαλισμό".

Στην πραγματικότητα, παρά όλα όσα μιλούν να χωρίζουν όλους αυτούς, το κύριο χαρακτηριστικό τους είναι ο σοσιαλισμός, για να χρησιμοποιήσουμε τον τόσο πετυχημένο χαρακτηρισμό που καθιέρωσε το διεθνιστικό εργατικό κίνημα των αρχών του αιώνα μας (Λένιν, Ρόζα Λούξεμπουργκ, Κάρλ Λάμπινγκερ και γενικά τα διεθνιστικά εργατικά κόμματα που μετά ίδρυσαν την Κομμουνιστική Διεθνή), για τους όμοιους τους που συνδέζαν την σοσιαλιστική αριστερή, ακόμα και διεθνιστική προσέγγιση με την υπερασπίση στην πράξη των συμφερόντων του δικού τους έθνους, δηλαδή με μια πατριωτική πολιτική.

Μια κριτική αυτής της πολιτικής μαζί με μια γενικότερη ανάλυση του Κυπριακού, έχουμε κάνει στο βιβλίο μας "ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ και τα Διεθνιστικά Καθήκοντα των Ελληνοκυπρίων Επαναστατών".

Εδώ, στον μικρό αναπόφευκτα χώρο ενός άρθρου σε ένα περιοδικό, το περισσότερο που μπορούμε να κάνουμε είναι να χρησιμοποιήσουμε το άρθρο του Χ. Ηλίαδη σαν μια ευκαιρία για να δείξουμε μερικές από τις αντιφάσεις του σοσιαλιστικού πατριωτισμού δεξιού και "αριστερού".

Ο τουρκοφάγος Σοβιετισμός με την τουρκική κοαπελευθερωτική αγώνα που εκάρην

σημείο, λυφύρο από κάποια μάχη του «εθνο-εναγών των τουρκοκυπρίων το 1963-64

Και πρώτα το περίφημο αυτό «κυρίαρχο και αναφαίρετο δικαίωμα αυτοδιάθεσης».

Ο Χ. Ηλίαδης δεν εννοεί βέβαια το «δικαίωμα της αυτοδιάθεσης» όπως το εννοεί ο Ο.Ι.Ε, τον οποίο ερωτεύεται σκεπτά (κατά αντίφραση σε αυτό). Προφανώς θέλει να το εννοεί όπως καθιερώθηκε από την παράδοση του επαναστατικού εργατικού κινήματος, ιδιαίτερα από τον Λένιν, που όλα χρησιμοποιούν σαν αυθεντία σε αυτό το ζήτημα. Μόνο που ο Λένιν το εννοούσε «λίγο» διαφορετικά:

«Ο Γκόρτσεφ τάσσεται ενάντι στην αυτοδιάθεση της χώρας του, αλλά υποστηρίζει την αυτοδιάθεση των Ολλανδών Διπλών Ινδιών, που καταπιέζονται από το δικό του έθνος. Είναι μάλιστα εκτήρητικό το ότι βλέπουμε σ'αυτόν έναν ειλικρινή διεθνιστή και συνάδελφο στις ανλήψεις... Οι γενικές και βασικές αρχές του Διαφωτισμού θέτουν αναμφίβολα τα καθήκον να αγωνιζόμεθα για ελευθερία αποχωρισμού των εθνών που καταπιέζονται από το δικό σου έθνος, όμως δεν απαιτούν βεβαίως η ανεξαρτησία ειδικά της Ολλανδίας να μετατραπεί σε ζήτημα μεγάλης σημασίας - η Ολλανδία, που υποφέρει πάρα πολύ από την στενή, σκληρή, εγκλιτική και γελοία απομόνωση, σε καίρι ολοκληρώσει ο κόσμος, ειδικά δεν ανακατευθώστε σ'αυτά...» (1)

Ο Λένιν δεν ήταν με κανένα τρόπο ο μαλακός υποστηρικτής της πάλης για την αυτοδιάθεση του έθνους "μας", όπως θα τον ήθελαν οι σημερινοί σοσιαλιστές. Αντίθετα, για αυτόν η υποστήριξη του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης ήταν καθήκον ειδικά των σοσιαλιστών του έθνους που καταπίεζε, του έθνους που είχε να χάσει από την εφαρμογή του δικαιώματος για αυτοδιάθεση μέχρι του αποχωρισμού και όχι των σοσιαλιστών του καταπιεσμένου έθνους, εκείνου που ζητούσε τον αποχωρισμό ή την εθνική ανεξαρτησία κλπ.

Όσο για την τόσο "μαχητική" επιμονή στην εφαρμογή του δικαιώματος για αυτοδιάθεση "ολοκλήρου" (και όχι τεμαχισμένου) του Κυπριακού λαού, είχε και να αυτό και να πει ο Λένιν:

«Το δικαίωμα του αποχωρισμού προϋποθέτει την διευθέτηση του προβλήματος από το κεντροβόλαιο (βουλή, δημοψήφισμα, κλπ) της αποσχισμένης περιοχής όχι από ένα κεντρικό κεντροβόλαιο»(2)

Μια τέτοια θέση για «αυτοδιάθεση» του λαού σαν σύνολο εκτός από τους Κυπριούς, Βασιλείου, Λεωσορδία και τους υπόλοιπους, θέλει μια χαρά και την θάλασσά στην Ιρλανδία, και τους Ισπανούς αστούς σε σχέση με τους

Βάσκους, και τους Τούρκους σε σχέση με τους Κούρδους, και ... και... και χωρίς τέλος.

Και είναι αυτή η πολιτική από την οποία παρασύρεται ο Χ. Ηλίαδης για να γράψει ίσως το πιο αφελές θέμα αφελές, για να μη πούμε τίποτα χειρότερο από όλα όσα γράφει:

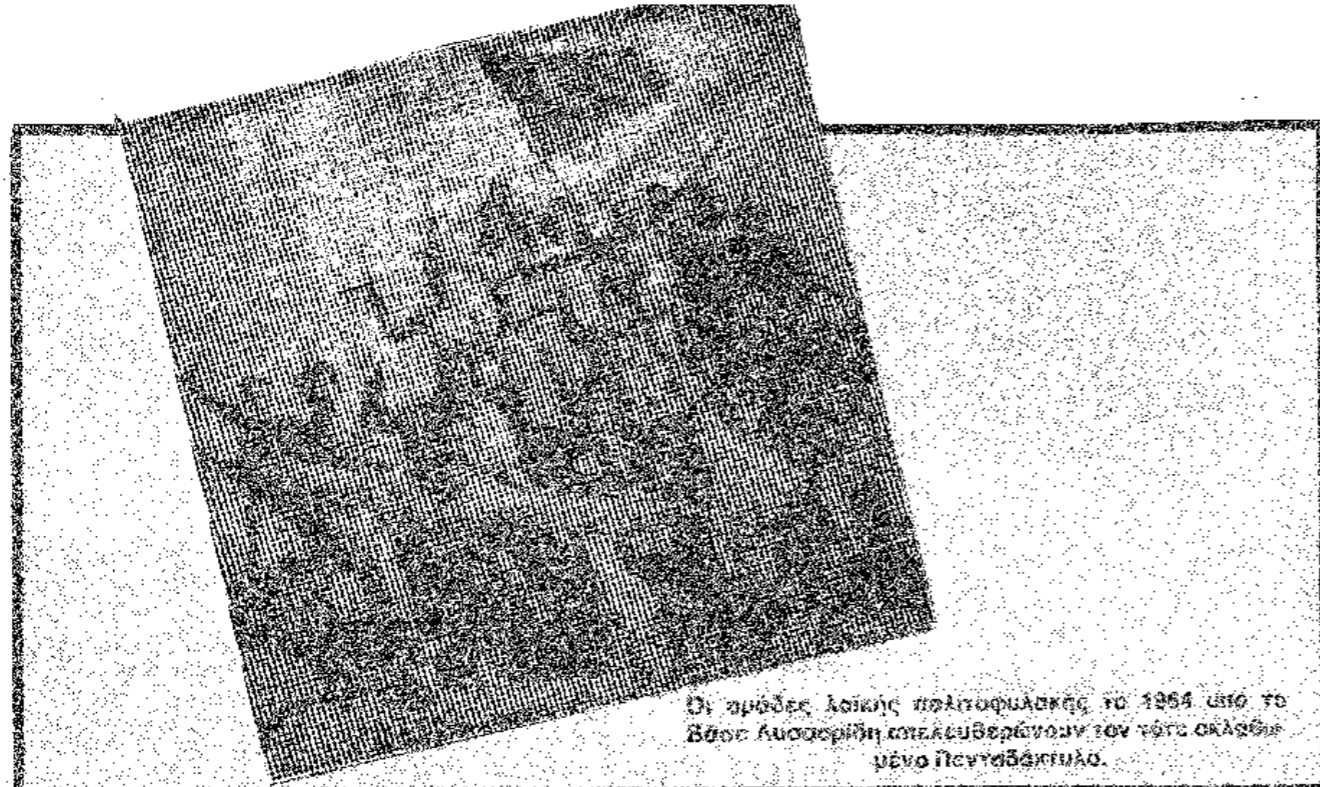
«είναι από ανάδυνα να υποστηρίξεις το αναφαίρετο δικαίωμα των Παλαστίνων υπ' εκείνα των Κυπρίων προσφύγων»

Φυσικά εννοεί τους ελληνοκυπρίους πρόσφυγες, γιατί κανείς δεν κατηγορεί την ελληνοκυπριακή κυβέρνηση ότι δεν επιτέλεσε στους τουρκοκυπρίους πρόσφυγες να γυρίσουν. Έτσι και άλλους εμάς όλα ξεσχύζονται για το δικαίωμα των ελληνοκυπρίων προσφύγων. Πόσο "απόδυνα" είναι άραγε να υποστηρίξεις μαζί τον Χριστόστομο, τον Κυπριανό, τον Βασιλείου, τον Παπαδόπουλο και βέβαια, το «δικαίωμα επιστροφής όλων των προσφύγων»; Ποιάς θα σε καταδώσει για αυτό στην νύκτα Κύπρου; Ο μόνος από τον οποίο κανείς εμάς να "ενοχληθεί" είναι το ΡΙΚ, που θα σε κληρονομήσει και κινηματογραφήσει όπως έκανε και με τις «Γυναίκες που Επιστρέφουν»

Και ποιάς από την «απίστευτη άρχαιωση τάξη» μας θα σε θυματοποιήσει όταν κατηγορείς τον Οζγκιούρ όπως κάνει ο Χ. Ηλίαδης ότι:

«Η παραδοχή από μέρους του Οζγκιούρ (παρά την αντίθεση του) ότι οι έποικιοι αποτελούν σήμερα μια ιστορικά ανεπίτρεπτη πραγματικότητα, ότι η (μελλοντική) μοσπονδία θα εδράζεται στον εθνικά αλληλένδετο των δύο γενεαγραφικών περιοχών (όσο παύσυχες ξεχώρισε να οπίσθιας), συνήγορος για τη διατήρηση και όχι για την ανατροπή της βαρβαρότητας... Παρά όμως μια βαρβαρότητα δεν υναίτοσε η αντίθεση μια άλλη προηγούμενη βαρβαρότητα (αν ποραδεχταίμε σαν βαρβαρότητα την κατάσταση στην οποία ζούσαν οι Τ/Κ το '63-74 »

«Να φύγει και ο τελευταίος έποικος» Να η γνήσια και απειγνώσιμη κριτική των ελληνοκυπρίων υστών. Και η

Οι πρόεδροι Λαϊκής πολιτοφυλακής το 1964 από το βιβλίο Λυσσαριδής κατάλευθερώνουν τον τότε σκληρό μύθο Πενταδάκτυλο.

Άλλοι προσέθετον να «εξοχάται» το 1963-64 και άλλοι συνεχίζουν να κομμορρίζουν για εκείνη τους τα κατορθώματα... από προεκλογικό φυλλάδιο του Λυσσαριδής για τις προεδρικές του '88

«αριστερή χωριάδα από δίπλα, είτε είναι μεγάλο κόμμα σαν το ΑΚΕΑ είτε ένας μοναχικός σοσιαλιστριώτης σαν τον Χ. Ηλιάδη, κρατά το ίσο.

Κανείς όμως από όσο ξέρουμε δεν έκανε και την γκάφα να συνδέσει αυτή την απαίτηση με το εγχείρημα «ήσθε όμως μια βαρβαρότητα δεν ανείρασε ή ανέτρεψε μια άλλη προηγούμενη βαρβαρότητα». Τελικά κάπου πρωτοτύπησε ο Ηλιάδης.

Αν το διώξιμο από την βόρεια Κύπρο των πάνω από 60.000 παμφοτικών επόικων από την Ανατολία δεν θάνοι και αυτό «βαρβαρότητα», τότε αναρωτιώμαστε τι θάνοι άραγε; Θρίαμβος του πολιτισμού; Πιστεύει κανείς ότι κάτι τέτοιο θα μπορούσε να γίνει χωρίς την πιο βαρβαρή βία, είτε των ελληνικών και ελληνοκυπριακών όπλων, είτε ακόμα και των τουρκικών, αν οι δύο αστικές τάξεις για οποιοδήποτε λόγο έρθουν σε κάποια συμφωνία;

Η αντίφαση της υποστήριξης τέτοιων θέσεων από αριστερούς είναι τόσο μεγάλη ώστε να επιτρέπει ακόμα και στον δεξιό ΔΗΣΥ, που στεγάζει πολλούς από τους τουρκοφύλους της περιόδου '63 - '74, να δίνει μαθήματα στοιχείων ανθρωπισμού στο ΑΚΕΑ και να βγαίνει σε όλους αυτούς από τα αριστερά.

«Θα σταθούμε για λίγο στην πομπώδη διακήρυξη Παπαϊωάννου: - μέσω Χαρουγής - ότι το ΑΚΕΑ αυδέποτε δέχθηκε ή θα δεχθεί λύση του Κυπριακού που να μην διαλαμβάνει την απομάκρυνση και του τελευταίου στρατιώτη, όπως και του τελευταίου έποικου από την Κύπρο. Επαναλαμβάνουμε ότι για λόγους αρχής θεωρούμε σωστή την πιο

πάνω τοποθέτηση <ε, μι φυσικά...> Όμως, αν και όταν έλθει η ώρα να ζητήσουμε την εφαρμογή της, θα συναντήσουμε δύσκολα προβλήματα ακόμα και στο θέμα της αποχώρησης και του τελευταίου έποικου...

Σχετικά με το θέμα τούτο ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού κ. Γλαύκος Κληρίδης, μιλώντας στην βουλή για τους προϋπολογισμούς τον Φεβρουάριο του '82 είπε και το εξής:

«Ο αριθμός των επόικων από 35.000 που ήταν φτάνει σήμερα τις 52.000. Δηλαδή ξεπέρασε το ήμισυ του Τουρκοκυπριακού πληθυσμού ο οποίος πριν από την εισβολή ήταν 110.000. Και αν συνεχίσει αυτός ο ρυθμός επόικισμού (δεδομένου μάλιστα ότι πολλοί έποικοι νυμφεύονται τουρκοκυπριακές και τεκνοποιούν στην Κύπρο) πως θα διαχωριστούν οι οικογένειες σε μια πιθανή λύση του Κυπριακού προβλήματος; Τι θα κάνει ο κ. Παπαϊωάννου; Θα ζητήσει να σταλούν οι έποικοι στην Τουρκία και να μείνουν εδώ οι γυναίκες τους...» (3)

Όσο για την «ανίκανη» ελληνοκυπριακή άρχουσα τάξη, δεν υπάρχει ούτε μια αναφορά στο άρθρο του Χ. Ηλιάδη για την ταχύτητα με την οποία αυξάνει, μαζί με την Ελληνική, την στρατιωτική της δύναμη. Περιέργο που δεν μας πρότεινε και αυτός μια «Λαϊκή Πολιτοφυλακή» για να ξεπεράσουμε την «ανικανότητα» της να διεξάγει τον «εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα».

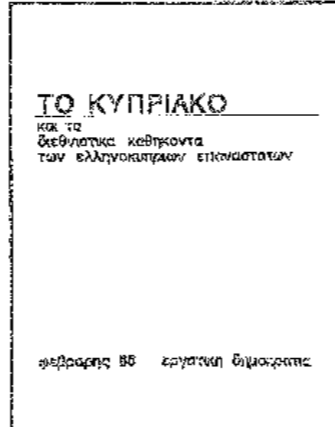
Αν γίνει τελικά ένας ελληνοτουρκικός πόλεμος, και τον κερδίσει η Ελλάδα (αποκλείεται δηλαδή, γιατί να είναι μόνο η ελληνοκυπριακή και ελληνική αστική τάξη «ανίκανες») και έτσι επιβόλσει την διάλυση

ενός κατοχικού καθεστώτος-μαριονέτας, όπως επιθυμεί ο Χ. Ηλιάδης, αναρωτιόμαστε τι θα λέει τότε και αυτός και οι υπόλοιποι «αριστερότεροι του ΑΚΕΑ» σοσιαλιστριώτες για την «ανίκανη» αστική «μας» τάξη, και για τον ρόλο που έπαιξαν οι ίδιοι τον καιρό που θάπρεπε σαν αριστεροί να αντιπτεκόνται στα επιθετικά της σχέδια.

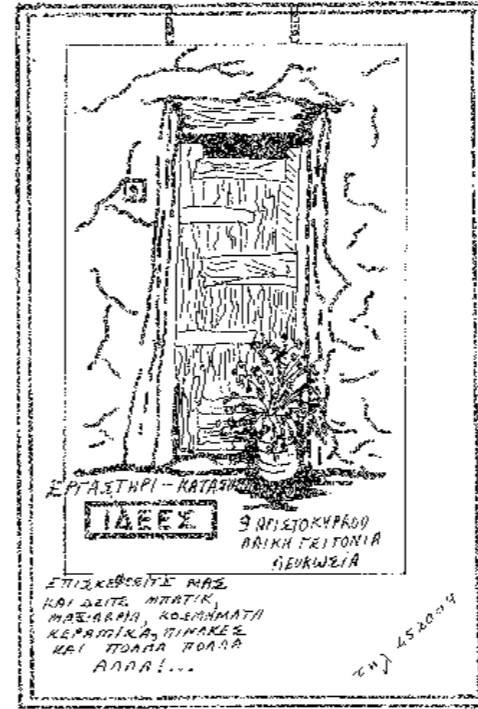
Εκδοτική Ομάδα 'Εργατική Δημοκρατία'

1. Λένιν 'Ζητήματα Εθνικής Πολιτικής και Προλεταριακού Διεθνισμού' σελ. 159
2. Λένιν 'Κριτικά Σημειώματα για το Εθνικό ζήτημα' Αγγλική Έκδοση σελ. 93
3. 'ΑΛΗΘΕΙΑ' 19/4/87, 'ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΣΥ Ε' μέρος'

Κυκλοφόρησε από την εκδοτική ομάδα 'Εργατική Δημοκρατία'.

Θα το βρείτε στα βιβλιοπωλεία ή στο τηλ. 476965, Γ.Χ. 7280

Μαθήματα μεταφορικής, από τον Πίπη Μεταξά.

τηλ 347957 ή 451803.

Σημ: με κάθε εγγραφή και προσυμφωνώντας το παρόν παίρνετε δωρο μια βευσία συνδρομή του 'ένεος' + 1 γαφέ ανά μαύρα + 1 γαγάτα μπύρεμο εφ' αποζ.

PRINTED MATTERS
 desktop publishers & laser printing services
 the SOUTH WEST

βιβλία συλλογές ημερολόγια ημερολόγια διαφημιστικές ανακοινώσεις προσωπικό σχέδιο επιμέλεια εντύπων λογοτυπία εταιρειών παρουσίαση μετρίων γραφική πιστοποίηση επίσημα έγγραφα διαφανείς προβολές δικτυογραφημένες επιστολογραφίες φωτοτυπίες πτυκώτες κάρτες 2.99

από το χειροποίητό στην εκδοχή ηλεκτρονική

δημ. σέβερη 29 Λευκωσία τηλ. 453831

Αγγειοπλαστική Αγγειοπωλείο
 Γ. Κοντού στη Λαϊκή Γειτονιά τηλ: 456977

Όλα τα προϊόντα μας κατασκευάζονται από εμάς. Μιά αντιπροσωπευτική συλλογή της κυπριακής αγγειοπλαστικής η οποία ενσωματώνει πνεύμα έρευνας και ανανέωσης με σεβασμό της παράδοσης.

Ταβέρνα Δεϊσθία
 Οδός Αξιοθέας 9 τηλ: 430787

Περάστε τη βραδιά σας στο κλασσικό παραδοσιακό δρομάκι με τα γεράνια. Μαζί με το δροσερό υπάρχει και η αντίστοιχη κουζίνα ποιότητας. Επίσης Σουβλάκια-Σεφατάλια τέικ ανουέι με δέκα (10) σελίνια τη πίττα.

Καφε-Βουκατόριο Η Πιάττα

νότια της πράσινης γραμμής στη πλατεία της Λαϊκής Γειτονιάς

όλα τα είδη σφάρας, φαγητά του φούρνου σαλάτες, Φρούτα διαφόρων ειδών και όλα τα ποτά τιμές πραγματικής λαϊκής γειτονιάς

Βουκατόριο Ματθόβης

οπίλα από τη Φανερωμένη και τη Τζαμουδιά

Ανοίγουμε στις 4 το πρωί και κλείνουμε στις 5 το απόγευμα. Σερβίρουμε όλων των ειδών σούπες και προγεύματα από το πρωί και όλα τα είδη κυπριακών φαγητών στη διάρκεια της ημέρας.

Μαεϊρκό Γιώργος Λάκης

Πηραιώς 16 τηλ: 476420

Απέναντι από το παρόν του παλιού Δημοσχείου

Μαεϊρκό για όσους βαστούν τζαι όσους έββαστούν

ΜΕ ΤΙΣ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΣΧΟΛΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΤΡΕΣ

ΠΕΤΡΕΣ

συνεχιζόμενη γενικευμένη εξέγερση, δύο βήματα από τη δική μας χώρα του αδελφού Παλαιστινιακού λαού, αποτελεί ένα νέο ουσιαστικό στάδιο στη σαραντακονταετή οδύσειά του. Ένας εμπειρικός απελευθερωτικός πόλεμος που χρησιμοποίησε πολλές μεθόδους δοκιμάζοντας τη κάθε μια μέχρι τέλους, πληρώνοντας με εκατόμβες τα κάθε λάθος αλλά και σηματοδοτώντας με κόκκινη αιματηρή γραμμή τα όρια της ύπαρξής του μπροστά σε κάθε επίθεση του Ισραήλ και των περίεξ αυτού αραβικών κρατών, επιχειρεί μια νέα δοκιμή.

Μετά από 20 χρόνια κατοχής, αποτέλεσμα του πολέμου των 6 ημερών, η Γάζα και η Δυτική όχθη γίνονται το επίκεντρο της Παλαιστινιακής εξέγερσης. Μια εξέλιξη υποχρεωτική, ουσιαστικά μετά τις διαδοχικές ήττες του κινήματος στην Ιορδανία, τη Συρία και το Αίβανο. Η γεωγραφική όμως μετακίνηση της αιχμής του Παλαιστινιακού αγώνα σημαδεύεται και σημαδεύει μια πολιτική επίσης μετατόπιση η οποία δεν θα πρέπει να περάσει απαρατήρητη και η οποία κατά την άποψή μου θα επιδράσει καταλυτικά στην ίδια τη μορφή του αγώνα και ίσως του τρόπου εκπροσώπησής του.

Οι κεντρικοί πολιτικοί στόχοι του PLO συμπυκνώθηκαν στο άτυχο διεθνές διάσκεψη - δημιουργία Παλαιστινιακού κράτους στη κατεχόμενη Γάζα και τη Δυτική όχθη. Το γεγονός αυτό σημαίνει ασφαλώς μια υπαναχώρηση από τις αρχικές θέσεις οι οποίες ήταν γενικά σκτοπιστικές ενώ τότε η Γάζα και η Δυτική Όχθη δεν κατέχονταν ακόμα από τον Ισραήλ. Από την άλλη όμως υπάρχει και μια ενδυνάμωση της αυτόνομης Παλαιστινιακής συνείδησης που εκφράζεται πλέον στο πολιτικό επίπεδο. Ας σημειωθεί ότι το Ισραήλ εξακολουθεί να αγνοεί την ανεξάρτητη οντότητα του Παλαιστινιακού λαού και προτιμά να τους θεωρεί Ιορδανούς και αντιπρόσωπο αυτών τον Χουσεϊν. Μέσα όμως από αυτή την εξέγερση η ΟΑΠ επιβεβαιώνει τον ηγετικό της ρόλο και μάλιστα εμφανίζεται ενδυναμωμένη μετά την κρίση των τελευταίων χρόνων. Στις γραμμές της επαναστατηριοποιήθηκαν πρόσφατα όλες οι Παλαιστινιακές οργανώσεις, που προηγουμένα είχαν αποστασιοποιηθεί.

Όμως πίσω και κάτω από τις αλλαγές πολιτικής του PLO υπάρχει κάτι άλλο που θεωρώ σημαντικότερο. Αναφέρομαι όχι τόσο στο κούρεγμα και τη μαζικότητα της εξέγερσης όσο στην οργάνωσή της από τη μια και τη σχέση της, την αντικειμενική σχέση της, με την ταξική διάρθρωση της Ισραηλινής κοινωνίας.

α) Η εξέγερση των Παλαιστίνων στα κατεχόμενα συνοδεύεται με μια γενική λαϊκή οργάνωση όλου του πληθυσμού στη βάση. Τα κατεχόμενα έχουν γεμίσει από επιτροπές όλων των ειδών που αναλαμβάνουν την διοργάνωση όχι μόνο του αγώνα, αλλά και όλων των πτυχών της ζωής. Προμήθεια τροφίμων, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, επικοινωνίες μεταξύ γειτονιών και πόλεων, φροντίδα για τους φυλακισμένους. Υπάρχει δηλαδή ένα πλατύ και προχωρημένο επίπεδο αυτοοργάνωσης, κεκτημένο μέσα από τους μακρόχρονους αγώνες των Παλαιστίνων και δοκιμασμένο ήδη ως ένα βαθμό στο Αίβανο.

β) Οι Παλαιστίνιοι των κατεχομένων χρησιμοποιούν σαν κύριο όπλο τους, τόσο από τις "ευλογημένες Παλαιστινιακές πέτρες" το όπλο της απεργίας. Παρόλο που δεν γίνεται μεγάλη αναφορά σε αυτό είναι ένα όπλο που πονά στην καρδιά της Ισραηλινής οικονομίας και είναι χρησιμοποιήσιμο διότι ακριβώς οι παλαιστινιακοί πληθυσμοί είναι ενταγμένοι στην Ισραηλινή οικονομία και αποτελούν την κατώτατη βαθμίδα της εργατικής τάξης στη χώρα. Εξού και η πρόσφατη αναζήτηση εργατικών χεριών (απεργασπιστικών) στη Κύπρο.

Σημαντικότερη επίσης διαπίστωση είναι η επιβεβαίωση της πραγματικής και μαζικής ύπαρξης του Ισραηλινού αντιπολεμικού κινήματος (Ειρήνη τώρα, Υπόσχουν Σύνορα, Δημοκρατικό Μέτωπο για την Ειρήνη και τη Συνεργασία). Ως πρόσφατα είχαμε φόβους για αυτό το κίνημα που δεν μπόρεσε να αντιδράσει μαζικά στο ξεκίνημα της καταστολής, εκτός από αρκετές περιπτώσεις στρατιωτών που αρνήθηκαν να πάν στα κατεχόμενα, πράξη ασφαλώς γενναία, αλλά πιθανώς ξεκομμένη. Όμως μετά το κάτω δύσκολο ζήτημα του, η μαζικότητα του κινήματος επιβεβαιώθηκε και πάλι. Θα πρέπει να αναμένεται ότι αυτό το κίνημα θα διαδραματίσει στο μέλλον καθοριστικό ρόλο.

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΑΝΑΔΡΟΜΗ

20 χρόνια πέρασαν από τον πόλεμο των 6 ημερών. Μέσα σε 6 μήνες το Ισραήλ κατάφερε να ολοκληρώσει την κατοχή όλων των εδαφών που κάποτε αποτελούσαν τη βρετανική αποικία της Παλαιστίνης. Επιπλέον κατέλαβε τα υψώματα Γκολάν και Σινά, σαν ζώνες στρατηγικής αξίας και διαπραγματευκά αυτού που χρησιμοποιήσε αργότερα. Στις 4 Ιουνίου 1967 το Ισραηλινό κράτος είχε υπό τον έλεγχο του 20.800 χλμ². Στις 10 του ίδιου μήνα έλεγχε 102.400 χλμ².

Τον περασμένο Νοέμβριο, στις 29, έκλεισαν 40 χρόνια από τότε που η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, υψώθηκε υπέρ της διχοτόμησης της Παλαιστίνης σε ένα εβραϊκό και ένα αραβικό μέρος. Στο εβραϊκό παραχωρήθηκαν 14.500 χλμ², δηλαδή το 56% του συνολικού κλάδου ενώ ο εβραϊκός πληθυσμός δεν ξεπερνούσε τότε το 5%. Μέσα σε μερικούς μήνες οι εβραϊκοί, εβραϊκές ομάδες πρόσθεσαν άλλα 8.500 χλμ² εδάφους και η εδαφική επικράτεια του νέου κράτους ανήλθε στα 20.800 χλμ². Οι ταυτόχρονοι διαχωρισμοί μετά το ξέσπασμα της αραβικής εξέγερσης σε μια ισχυρή μειοψηφία.

Από τότε η στρατιωτική ισχύς του Ισραήλ ανέχεται μεθοδικά. Ο πόλεμος όμως των 6 ημερών το καθιέρωσε σαν την κυρίαρχη στρατιωτική δύναμη στην περιοχή ενώ η φαινομενική ενότητα των αραβικών κρατών έγινε

θρύφαλα. Ταυτόχρονα όμως οκνηροί Παλαιστίνιοι εξαπέλυσαν σε φοβερή μάχη, δύναμη. Παρόλο ότι εδωκεν να καταβάλουν τη γιγάντια στρατιωτική μηχανή του υπερεξοπλισμένου Ισραηλινού κράτους να διατηρήσουν την οντότητα τους σαν λαό, χωρίς να διαλυθούν μέσα στους γειτονικούς σοσιαλιστές πληθυσμούς ενώ το πρόβλημα παραμένει επίκαιρο και ζωντανό.

Στη μακρά μοναχική τους πορεία οι Παλαιστίνιοι δέχτηκαν σκληρά χτυπήματα όχι μόνο από το Ισραήλ αλλά και από όλα τα γειτονικά αραβικά κρά-

πολιταρχίας και τα αμέτρητα βήματα Τριτοίης αιώνας της ιστορίας: ο τσεκοσλοβάκος κίνηματος οφείλεται πολύ περισσότερο στα σκληρά χτυπήματα των "αδελφών" αραβικών καθεστώτων. Τα αραβικά καθεστώτα καθορίζουν στην περιοχή το γενικό πολιτικό πλαίσιο, με βάση τις δικές τους οικονομικές και πολιτικές αναγκαιότητες, στη Μέση Ανατολή αλλά και ειρύτερα.

pan americana

Το πρώτο σημαντικό βήμα απελευθέρωσης της πολιτικής της ανεξαρτησίας με το Ισραήλ έγινε από της Αίγυπτο τον Ιανουάριο του 1977. Ο τελευταίος εισερχόμενος επίσημα το Ισραήλ αποδεχόμενος την πολιτική των μικρών χωριών του Χέρντο Κίσαγκερ. Δεν αποτέλεσε όμως έκταση τη σφαίρα του Camp David. Μπορούσε να πούμε ότι η θεσμική αυτή στροφή μπορούσε να γίνει μόνο από την Αίγυπτο γιατί ακριβώς είναι η πιο ευνοητή χώρα της περιοχής και μπορεί να αντιστέκεται στις αντιρρήσεις των ριζοσπαστικών αραβικών καθεστώτων. Εν τούτοις η στροφή αυτή της Αίγυπτο - κατά την άποψη διαφόρων αναλυτών - δεν εσφαλμένα μόνο στο αδιέξοδο της Αραβικοισραηλινής κρίσης αλλά επίσης και στις νέες οικονομικές αναγκαιότητες της Αίγυπτο που χρειαζόταν μια κεφάλαια και νέες τεχνολογίες από τη Λέση. Είναι χαρακτηριστικό πάντως ότι η εφαρμογή της πολιτικής των 15

μικρών βημάτων" άρχισε μετά τη συντριβή των Παλαιστινίων στο Λιβάνο το 1975-76. Μια προσπάθεια για ένα 2ο Camp David έγινε από την Ιορδανία στις 11 του Φλεβάρη του 1985. Το μέρο αυτή υπογράφηκε η γνωστή Ιορδανο-Παλαιστινιακή συμφωνία. Προνοούσε τη δημιουργία μιας Ιορδανο-Παλαιστινιακής αυτονομιστικής ομοσπονδίας. Το παλαιστινιακό μέρος θα προέκυπτε από την απελευθέρωση μέσω συνομιλιών με το Ισραήλ της Γάζας και της Υπεριορδανίας. Η ΟΑΠ (Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης), η οποία δεν αναγνωρίζεται από το Ισραήλ θα παρακαθόταν στις συνομιλίες μέσω μιας κοινής Ιορδανο-Παλαιστινιακής αντιπροσωπείας. Στις 15 του Φλεβάρη του 1985 είναι τελικά ο Ιορδανός μονάρχης Χουσεΐν που διαλύει τη συμφωνία. Εμφανής πρόθεση του είναι ν' αρχίσει κατ' ελάχιστον συνομιλίες με το Ισραήλ με στόχο το ρόλο της Υπεριορδανίας μεταξύ τους. Άλλωστε είναι ο παππούς του, που το 1949, κατέλαβε τα εδάφη όπου θα ιδρύονταν (με βάση το κείμενο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ στις 28 Νοεμβρίου 1947) το αραβικό κράτιο της Παλαιστίνης. Ο ίδιος ο Χουσεΐν είναι με μεγάλη δυσκολία που συνκαταβάζει στην αναγνώριση της ΟΑΠ σαν νόμιμο εκπρόσωπο των Παλαιστινίων, μετά από σχετική αιτώφηση μιας αραβικής συνέντευξης κορυφής το 1974 στη Ραμπάτ.

ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Ανά πάλι απαιτημένος ο Αράφατ συγκάλεσε τον περιορισμένο Απριλίη στο Λιβάνο την 18η σύννοδο του εθνικού Παλαιστινιακού Συμβουλίου. Στη σύννοδο συμμετέχουν και το PFLP του Χαμπάτ το DFLP του Νανιερ Χασούάμεχ και το Κομμουνιστικό Παλαιστινιακό Κόμμα, επιστρέφοντας και πάλιν στις συγκάλεσε της ΟΑΠ μετά από απουσία 3 χρόνων. Η σύννοδος αποφασίζει να υποστηρίξει τη σύγκληση μιας διεθνούς διάσκεψης για τη λύση του Παλαιστινιακού στα πλαίσια του ΟΗΕ και με τη συμμετοχή των μονίμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας, των ενδιαφερομένων μερών και της ΟΑΠ επί ίσους όρους με τους υπόλοιπους

συμμετέχοντες. Πριν από τη Σύνοδο, ο Αράφατ είχε ήδη καταδικάσει την Ιορδανο-Παλαιστινιακή συμφωνία του '85. Αυτός είναι άλλωστε και ο λόγος της απόστροφής των οργανώσεων που αναφέρονται πιο πάνω. Όπως το Συμβούλιο εκπροσωβεί τους εστίες, την εμμονή του στην ιδέα της Ιορδανο-Παλαιστινιακής ομοσπονδίας. Η Ιορδανία επιμένει στην συμφωνία του 85 λέγοντας ότι την θεωρεί σαν βάση της πολιτικής της. Το Ισραήλ είναι διατεθειμένο πάνω στο θέμα της διεθνούς διάσκεψης. Το Λιβάνο την απορρίπτει ενώ οι Εργατικοί την δέχονται. Φαίνεται όμως ότι η αντίληψη τους για την διάσκεψη είναι διαφορετική από αυτήν των Παλαιστινίων. Την θεωρούν μάλλον σαν ένα είδος ομπρέλλας κάτω από την οποία θα συνομιλήσουν Ισραηλινοί και η κοινή αντιπροσωπεία Ιορδανών-Παλαιστινίων. Η ΕΟΚ είναι θετική στην ιδέα της συμπεφωνημένης λύσης και η άποψη της λαμβάνεται υπόψη ως ένα βαθμό. Η πρόσφατη στραφή Παπανδρέου προς το Ισραήλ ήπιωσε στο ψυχολογικό λόγο της εξέγερσης, αλλά υπάρχει διαφορά κι Ισραήλ πρέπει να θεωρείται σαν αυθαιγόνηση της ελληνικής πολιτικής στη περιοχή κι αυτήν της ΕΟΚ. Οι ΗΠΑ είναι επιφυλακτικές χωρίς ν' αρνούνται. Οι πιο ενθουσιώδεις ωστόσο πιστοί της διεθνούς διάσκεψης για ειρήνευση στη Μέση Ανατολή είναι οι Σοβιετικοί. Ο κ. Γκορμπετσόφ ακολουθεί και στο Μεσανατολικό την αμερικτική πολιτική με την οποία μας συνήθισε στον τομέα του περιορισμού των εξοπλισμών. Η παρουσία της Σοβιετικής αντιπροσωπείας, έπαιξε σημαντικό ρόλο στη σύνοδο του Αλγερίου. Η επιστροφή των απολωλότων στην ΟΑΠ είναι προφανώς σοβιετική εισήγηση. Την ίδια όμως στιγμή που συνεδρίαζε η ΟΑΠ, ο Σύρος πρόεδρος επισκεπτόταν τη Μόσχα η οποία του υποσχόταν κάθε βοήθεια. Ταυτόχρονα η Σοβιετική Ένωση είναι συνκαταβατική με την Αίγυπτο που καθυστερεί τα χρέη της. Προσδοτεί το Ισραήλ αλλά ταυτόχρονα οδεύει προς μια αποκατάσταση των σχέσεων της με τον Ισραήλ.

Επί του παρόντος συνεχίζεται η παλαιστινιακή αντίσταση, κύρια στις κατεχόμενες περιοχές όπου πλέον επικεντρώνεται η ψυχή του παλαιστινιακού κινήματος.

Κ.Α

ΟΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

ΦΑΤΑΧ (Παλαιστινιακό εθνικό - απελευθερωτικό κίνημα) είναι η πιο μεγάλη Παλαιστινιακή οργάνωση με ηγέτη τον Γιουσέφ Αράφατ. Έχει στενές σχέσεις με την Σαουδική Αραβία.

ΦΑΤΑΧ-ΕΕ (Επαναστατικό Εργατικό) αποσχίστηκε από την ΦΑΤΑΧ το 1974. Είναι πολύ επηρεασμένη από σοβιετική οργάνωση. Ηγέτης ο Αμπου Νιζάλ. Πρόσκειται στη Λιβία.

ΦΑΤΑΧ-Διεσπασμένο αποσχίστηκε από τη ΦΑΤΑΧ το 1963. Ριζοσπαστική εθνικιστική οργάνωση με ηγέτη τον Αρπού Μουνακ. Πρόσκειται στη Συρία.

Α.Μ.Α.Π. (PFLP) Αραβικό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης. Εθνικοαπελευθερωτική οργάνωση με ηγέτη τον Ζωάφ Χαμπάτ. Διατηρεί σχέσεις με τη Συρία, τη Λιβία και τη Σοβιετική Ένωση.

PFLP-DC Αραβικό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης - Γενική Διοίκηση. Αποσχίστηκε από το Α.Μ.Α.Π. το 1965. Ηγέτης του είναι ο Αχμέτ Σαϊράτ. Συνδέεται με τη Λιβία και τη Συρία.

Α.Μ.Α.Π. (O.F.L.P.) Δημοκρατικό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης. Αποσχίστηκε από το Α.Μ.Α.Π. το 1968. Είναι παροδοτική οργάνωση με ηγέτη τον Νανιερ Χασούαμεχ.

Μ.Α.Π. (DFP) Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης. Αποσχίστηκε το 1976 από το PFLP-DC και επανεδιοστάθη στο Δεσ. Το ένα κλάμα πρόκειται στο PFLP και το άλλο με τον Αρπού Μουνακ στο Ισραήλ.

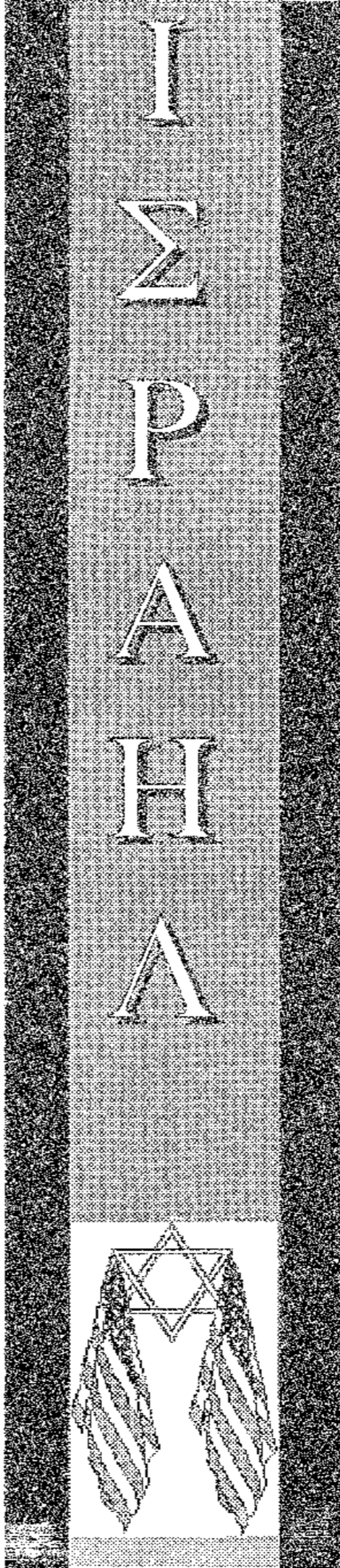
DFP (Παλαιστινιακό Μέτωπο Λαϊκής Πόλης). Είναι μικρή οργάνωση και συνδέεται με τη Συρία και τη Λιβία.

ΣΑΙΧΑ Είναι Παλαιστινιακή στρατιωτική οργάνωση στη Συρία υπό τον έλεγχο της Συριακής Κυβερνήσεως.

ΑΙΡ Αραβικό Απελευθερωτικό Μέτωπο. Είναι πολύ μικρή οργάνωση και συνδέεται με το Ισραήλ.

ΚΠΚ Κομμουνιστικό Παλαιστινιακό Κόμμα. Αποσχίστηκε από το Ιορδανικό ΚΚ.

Ο αριθμός μόνο και τα λίγα στοιχεία που αναφερόμαστε πιο πάνω για τις Παλαιστινιακές οργανώσεις δείχνουν τα πολύμορφα συμφέροντα που επηρεάζουν το Παλαιστινιακό κίνημα, αλλά και τις ιδεολογικές και πολιτικές διαφορές που το διαπερνούν. Γεγονός που από τη μία δυσκολεύει τη δράση του από την άλλη όμως περιορίζει τις δυνατότητες μονομερούς επηρεασμού του.

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΜΙΣΘΟΦΟΡΟΣ

Το κράτος του Ισραήλ διαδραματίζει το ρόλο που έχουμε στη περιοχή μας, ενόψει στους Παλαιστινίους και τους Αραβικούς λαούς. Πέρα όμως από αυτό το Ισραήλ διαδραματίζει διεθνώς ένα υπέρ-ανδραστετικό ρόλο, επιζητώντας ανδραστετικά καθέστετα, αντικαθιστώντας πολλές φορές ως ίδιος τις ΗΠΑ σε υποθέσεις όπου οι τελευταίες δεν μπορούν ν' ανοιχθούν ανοιχτά.

Από την Ισραηλτική επιθεώρηση «News from Within» - έκδοση του Κέντρου Εναλλακτικής Πληροφόρησης αναδημοσιεύουμε την άποψη του διάσημου αμερικανού διανοούμενου Heras Chermisky σε σχέση με το IranGate.

Το μοναδικό καινούργιο στοιχείο που φέρνει στο φως αυτή η υπόθεση είναι η διασύνδεση μεταξύ της αλυσίδας ΗΠΑ - Ισραήλ - Κοντρα με την αλυσίδα «ΗΠΑ - Ισραήλ - Ιράν». Η ύπαρξη και η δράση αυτών των δύο αλυσίδων ήταν αρκετά γνωστή ξεχωριστά, παρά τη συστηματική παραποίηση των πληροφοριών γύρω απ' αυτές. Εν πάση περιπτώσει οι πωλήσεις όπλων από το Ισραήλ και τις ΗΠΑ προς το Ιράν είναι μια πραγματικότητα που δεν έχει τίποτα να κάνει με τη σωτηρία των αμύρων, η με τη στήριξη της «ματρισοπαούς επίρυνας» του Ισλαμικού καθεστώτος. Είναι επίσης αρκετά γνωστό ότι οι ΗΠΑ όπως και το Ισραήλ είναι σε μεγάλο βαθμό μπλεγμένοι στη στήριξη του μισθοφορικού στρατού που σκόρπισε το φόβο στη Νικαράγουα.

Το ότι οι δύο αυτές επιχειρήσεις εμφορίζονται συνδεδεμένες, είναι τελικά το μοναδικό καινούργιο στοιχείο του ζητήματος, πράγμα όμως καθόλου απρόσμενο.

Η διασύνδεση ΗΠΑ - Ισραήλ - Ιράν άρχισε τη λειτουργία της αμέσως μετά τη πτώση του Σάχη. Το Ισραήλ άρχισε τότε να στέλλει τα πρώτα φορτία όπλων στο Ιράν με τη συγκατάθεση όπως μπορούμε λογικά να υποθέσουμε, των ΗΠΑ. Την επαφή εκείνη αυτές οι ενέργειες δεν συγκάλυπτονταν καθόλου. Ας θυμηθούμε ότι ο Moshe Arons, όταν ήταν πρεσβευτής του Ισραήλ στις ΗΠΑ, είχεώσει μια συνέντευξη σε μια εφημερίδα της Βοστώνης, στην οποία αναγνωρίζει ανοιχτά την αποστολή όπλων στο Ιράν, κι ότι υπήρχε ανωτόπου επιπέδου συνεργασία με τις ΗΠΑ. Αυτό που έλπιζε το Ισραήλ ήταν να καταφέρει, να εγκαθιδρύσει επαφές με τους Ισραηλούς στρατιωτικούς, πράγμα που θα επέτρεπε την διοργάνωση ενός πραξικοπήματος, η την αποφασιστική συμμετοχή στη διάδοχη του Χομεϊνί. Το βάθος της επιχείρησης ήταν να ανανεωθεί η προνομιακή σχέση ΗΠΑ - Ισραήλ - Ιράν, όπως υπήρχε επί Σάχη. Δύσκολα μπορούμε να πιστέψουμε όσους σήμερα κάνουν τους εκπληχτους γι' αυτά. Οχι μόνο εξ' αιτίας της συνέντευξης που αναφέραμε πιο πάνω, και που παρουσιά-

στικα στη τόση σημαντική εφημερίδα Boston Globe, αλλά επίσης διότι ο Leslie Gleb, ένας από τους συνταχτες στήματα των New-York Times, έγραψε το 1982 ένα πρωτεύουλο άρθρο, στο οποίο υπογράφηκε ότι τα φορτία όπλων προσερχόνταν τόσο από το ίδιο το κράτος του Ισραήλ, όσο και από λαθροεμπορους όπλων που είχαν στενές σχέσεις στο εσωτερικό της Ισραηλινής κυβέρνησης. Αναφερόταν επίσης στη συνενόχη της CIA και τελικά είχε πλήρη ομολόγηση του γεγονότος ότι όλα αυτά θα ήταν αδύνατα χωρίς την ευλογία των ΗΠΑ.

Το Ισραήλ επέλεξε το ρόλο του κράτους - μισθοφορού των ΗΠΑ και κατά συνέπεια δεν κάνει τίποτα που το κέρος του δεν το επιτρέπει. Το ναϊτή στόλμακιν εκείνα τα φορτία όπλων, αποτελεί ακόμα αντικείμενο σύζήτησης μεταξύ αυτών που αποκλείστηκαν πρωτεύοντες της επιχείρησης, όπως ο David Kimche ή ο Ορί Luytjens, ο οποίος φέρεται σαν μετριοπαθής, μιλώντας ανοιχτά για το πόσο ήταν αναγκαίο να συναντήσει άτομα «παρανοήματα, βόναυσα και άγρια, έτοιμα να σκοτώσουν δέκα χιλιάδες άτομα εν κοινοστέι και πρόσθετα ότι αν υπήρχαν αυτές οι δυνατότητες θα μπορούσε να οργανωθεί ένα πραξικόπημα που θα αποκαθιστούσε το Σάχη στο θρόνο του.

Η ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΣΥΝΙΣΤΩΣΑ

Η Σαουδική Αραβία διατηρούσε στενές σχέσεις με το Ισραήλ και το Ιράν καθ' όλη τη δεκαετία το '70, μέσα από δηλωμένες και αδήλωτες συμφωνίες. Δεν είναι επομένως καθόλου παράξενο που τη συναντά κανείς σ' αυτή τη πορεία.

Με το δόγμα Nixon - Kissinger το Ισραήλ και το Ιράν αναλάμβαναν το ρόλο, φυλάκων του Περσικού Κόλπου, ενώ φυσικά ο προς διαφύλαξη θησαυρός ήταν η Σαουδική Αραβία. Δηλαδή έποε-πε να προστατεύσουν την Σαουδική ελίτ από τις εθνικιστικές δυνάμεις της ίδιας της χώρας της και του αραβικού κόσμου γενικότερα, διασφαλίζοντας έτσι ότι οι πλούσιες ενεργειακές πηγές της περι-

χής θα παραμείνουν στα χέρια της και στα χέρια των ΗΠΑ.

Όταν ο Σάχης έχασε τον θρόνο του, έχασαν ένα προστάτη, γεγονός που ως άθεσος με τρόπο εκπληκτικό να ριχτούν στο παιχνίδι της οικοκοδόμησής της συμμαχίας.

Οι ισραηλινοί σχολιαστές υποδεικνύουν ότι οι επαφές του άθρονά ΗΠΑ - Ισραήλ στο Ιράν εξελισσόταν δηλαδή εκτελεστικά - μέσα στο 1984. Αν υποθέσουμε ότι αυτό είναι αλήθεια, φαίνεται πιθανόν ότι μέσα στο 1985 επανάρχισαν οι ενέργειες αναζήτησης νέων ενεργητικών προ-χτόρων. Πρέπει να προστεθεί, ότι άνθρωποι της αμερικανικής κυβέρνησης, όπως ο Richard Helms, πρώην διευθυντής της CIA και καλός προσφώντης στο Ιράν, θεωρούσε δημοσίως στις αρχές της δεκαετίας του 80, πολύ χρήσιμες τέτοιες εισηγήσεις, παρόλο που ταυτόχρονα εξεφραζε και τον σκεπτικισμό του για το αποτέλεσμα τους.

Εν τέλει, δεν υπάρχουν μεγάλες διαφορές ανάμεσα σ' αυτούς που επεξεργάζονται την πολιτική των ΗΠΑ και σ' αυτούς που επεξεργάζονται την πολιτική του Ισραήλ, σ' ότι αφορά την ανάγκη να βρεθούν μέσα στο Ιράν, άνθρωποι με τα χαρακτηριστικά που αναφέραμε πιο πάνω.

Μια παλιά πρακτική

Αυτός ο τρόπος δράσης είναι εξίσου παλιός, αιώνιος κλασικός και αναπαράγει ότι έγινε στην περίπτωση της Χιλής του Αγόντα, δηλαδή διατήρηση σχέσεων με την κυβέρνηση από τη μια και από την άλλη συνδύση της προσφοράς όπλων στους στρατιωτικούς με την ελπίδα να βρεθούν κάποιοι "αφοσιωμένοι, αδιάσπαστοι" στην Χιλή πέτυχαν βρίσκοντας τον Πινοσέτ. Είναι έτσι που μπορούσαν να αποκαταστήσουν εγκάρδιες σχέσεις βασιζόμενοι στα βασισμένα και πραγ-

ματοποιώντας τη μεταφορά όπλων μέσω Ισραήλ. Υπενθυμίζουμε ότι το Ισραήλ στήριξε ενεργητικά τους χιλιανούς βασιλικούς και δεξιόφρονες και συνεχίζει να στηρίζει τους όμοιους τους παντού στον κόσμο.

Μια ακόμα παρόμοια περίπτωση αποτελεί η ινδονησία του Σουχάρνο όπου οι ΗΠΑ προσπάθησαν να οργανώσουν μια εισβολή η ένε προέκδοχη. Η πρώτη προσπάθεια το 1965, απέτυχε και προκάλεσε μεγάλη ένταση ανάμεσα στις δύο χώρες, πράγμα όμως που δεν παρεμποδισε τη συνέχιση του εξοπλισμού της κυβέρνησης Σουχάρνο.

Το 1965, οι προ-αμερικανοί στρατηγοί έκαναν ένα πραξικόπημα που κατέληξε σε γενικευμένη σφαγή 700.000 περίπου ατόμων. Το πραξικόπημα έγινε ειρηνικός, χωρίς από τη Δύση και ιδιαίτερα από τους φιλελευθέρους των ΗΠΑ οι οποίοι βρήκαν έτσι ένα καλό τρόπο, να ξεκλειδώσουν την ινδονησιακή κοινωνία και να συμμετοχή του Ισραήλ και της Σουηδικής Αραβίας, δημιουργήθηκε μετά από διαφορετικές εισηγήσεις. Πρέπει να έχουμε κατά νουν ότι η παρούσα ομάδα που δημιουργήθηκε από μια επιτροπή του Κογκρέσου γιατί οι ΗΠΑ είχαν συνεχίσει να εξοπλίζουν την κυβέρνηση του Σουχάρνο. Απάντησε λέγοντας ότι τελικά η ιδέα ήταν καλή, και είχε προσκολλήσει ωφέλη.

Αναγνωρίζουμε λοιπόν κάθε φορά, το ίδιο σχέδιο επέμβασης και δεν έχουμε κανένα λόγο να σκεφτόμαστε ότι δεν συμβαίνει το ίδιο και στην περίπτωση του Ιράν.

Σ' ότι αφορά τη Νικαράγουα, υπάρχουν αρκετά ιστορικά παραδείγματα τα οποία πρέπει να υπενθυμίσουμε. Η Νικαράγουα υπήρξε στο παρελθόν η βάση στήριξης της αμερικανικής παρουσίας στη Καραϊβική, διεδουλεύοντας ένα ρόλο παρόμοιο με αυτόν του Ιράν στο Περσικό Κόλπο. Στις δύο περιπτώσεις διαπιστώνουμε ότι υπήρχαν στενές σχέσεις με το Ισραήλ.

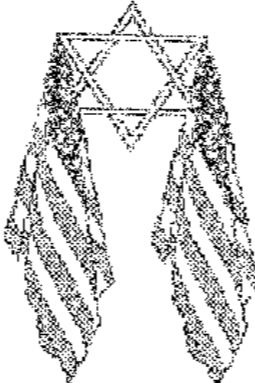
Με τον ίδιο τρόπο που ο Σάχης ανέβηκε

στην εξουσία το 1953 ανατρέποντας την εθνικιστική κυβέρνηση και κρατήθηκε στην εξουσία στηρίζοντας στην αμερικανική επέμβαση, η δυναστεία Σομοζόα στηρίζεται χάρη στην αμερικανική επίσης επέμβαση. Η Νικαράγουα αποτελούσε στρατηγική βάση των ΗΠΑ στη περιοχή. Είναι από και που μπόρκαραν τα στρατεύματα που κυριεύσαν την Δομινικανή Δημοκρατία. Αυτή η χώρα συμμετείχε επίσης στο πραξικόπημα της Γουατεμάλας το 1954. Γενικά η Νικαράγουα και η εθνική της φρουρά ήταν το κέντρο εξουσίας των ΗΠΑ στη περιοχή.

Στο τέλος, επί Carter, ήταν δύσκολο να διατηρείται μια τόσο ανοιχτή υποστήριξη στο καθεστώς Σομοζόα. Εξαιτίας των περικοπών που επέβαλε το Κογκρέσο, οι αποστολές όπλων γίνονταν υποχρεωτικά μέσω Ισραήλ, το οποίο έγινε ο κύριος προμηθευτής του Σομοζόα. Στα τελευταία χρόνια της δυναστείας, κάπου 98% των προμηθειών όπλων, προέρχονταν από το Ισραήλ. Υπενθυμίζουμε ότι 40 ως 50 χιλιάδες άτομα σφαγιασθηκαν από τη Σομοζόα δικτατορία πράγμα που δεν θα μπορούσε να γίνει χωρίς την Ισραηλινή βοήθεια.

Ο Carter ήθελε να σώσει το Σομοζόα η τουλάχιστον την εθνοφρουρά του, έτσι που να παρεμποδίζει κάθε πιθανή μεταρρύθμιση. Αφού αυτή η προσπάθεια χρεωκόπησε, με τη βοήθεια του Ισραήλ, της Αρμενικής και της Ταϊβάν, μετέφερε αυτό το στρατό στα σύνορα της Νικαράγουας. Η διαφορά που εισήλθε με την άνοδο του Ρήγκαν στη εξουσία ήταν ότι οι ΗΠΑ πήραν ευθύνη την ευθύνη του τρομοκρατικού στρατού. Για να ξεφύγουν από τον έλεγχο του Κογκρέσου οι ΗΠΑ οικοδόμησαν ένα εκπληκτικό διεθνές τρομοκρατικό δίκτυο που συμπεριλαμβάνει χώρες όπως το Ισραήλ και την Ιορδανία. Αυτή η τελευταία χρηματοδοτεί μάλιστα την πώληση όπλων στους Κόντρας.

Γνωρίζουμε ότι το δίκτυο με το Ιράν, με συμμετοχή του Ισραήλ και της Σουηδικής Αραβίας, δημιουργήθηκε μετά από διαφορετικές εισηγήσεις. Πρέπει να έχουμε κατά νουν ότι η παρούσα ομάδα που δημιουργήθηκε ο Shultz δεν έλασε παρά ένα μέρος του προβλεπόμενου πωλού.

τρομοκρατία και αντικομμουνισμός

Εν βρίσκουμε τίποτα το ανάλογο στην ιστορία με αυτό το διεθνές δίκτυο. Είναι ως εάν οι ΗΠΑ του Ρήγκαν να έθεσαν υπό τον έλεγχο τους ένα παγκόσμιο αντικομμουνιστικό φροντιστήριο με ένα κοινό ναζιστικό, αντισοβιετικό, κομμουνιστικό ταγμάτιο θανάτου και δεξιόφρονες κάθε είδους οι οποίοι αν και δεν είναι αναμειγμένοι άμεσα σε τρομοκρατικές ενέργειες ενάντια στη Νικαράγουα, συμμετείχαν όμορφα κι ωραία σε δραστηριότητες αυτού του είδους στη Μοζαμβίκη και την Αγκόλα. Παίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στις προεπιθέσεις που κάνουν οι ΗΠΑ με την βοήθεια της Νότιας Αφρικής να ιστατοθεροποιήσουν τα αφρικανικά κράτη που ευρίσκονται στο περίγυρο αυτής της τελευταίας, παρεμποδίζοντας έτσι την πραγματική ανεξαρτησία τους και τον τερματισμό της αποικιακής κληρονομιάς. Μέσα σ' αυτό το διεθνές δίκτυο συναντούμε επίσης τους Κόκκινους - Κρεμ οι οποίοι από χρόνια δέχονται αμερικανική υποστήριξη. Εν τέλει, το σύστημα που δημιουργήσαν είναι εξαιρετικά επεξεργασμένο και τελειοποιημένο και δείχνει μια βαθύτατη γεωπολιτική αντίληψη και γνώση.

Ακόμο κι' αν είναι της μόδας να καταδικάζεται η διοίκηση Ρήγκαν σαν ανίκανη και ηλίθια, η ίδια η ύπαρξη αυτής της εκτίμησης δεν είναι παρά μια ομνική αντίδραση που προσπαθεί να στρέψει την προσοχή αλλού για να προλάβει μια συστηματική ανάλυση των θεσμών. Το τρομοκρατικό μοντάζ που έθεσαν σε λειτουργία, χωρίς ιστορικό προηγούμενο, σε ένα επίπεδο σχεδόν τέλειας νόθευσης, άρχισε να κρεμίζεται κάτω από το ίδιο του το βάρος και πρέπει να θεωρησουμε ότι πρόκειται για μια νίκη του αμερικανικού εθνοφρονιστικού κινήματος.

Είναι δύσκολο για τη διοίκηση Ρήγκαν να φέρει ανοιχτά σε πέρας τρομοκρατικές ενέργειες χάρη στη λαϊκή αντίσταση που συναντά και είναι υποχρεωμένη να το κάνει στα κρυφά. Αυτό είναι που κάνει αδύνατη την αναπαράγωγή αυτού που έκανε ο Lyndon Johnson το 1965, την αποστολή δηλαδή των πεζοναυτών ή αυτού που έκανε το 1962 ο Κέννετυ στέλλοντας την αμερικανική αεροπορία στα Βιετνάμ. Στη πραγματικότητα είναι ο λόγος ακριβώς της τοποθέτησης του δικτύου αυτού. Είναι πολύ δύσκολο να διαφυλαχτεί η μυστικότητα επιχειρήσεων τέτοιας πολυπλοκότητας, που όταν έρχονται στη δημοσιότητα προκαλούν σκάνδαλα. Να γιατί οι ΗΠΑ δίνουν την ευθύνη στα κράτη - μισοφόρους. Έχει αναπτυχθεί μια ρητορική η οποία καταλήγει ν' αντιτίθεται σ' αυτές τις ενέργειες όταν ανακαλύπτονται και η τελική κατάληξη είναι τα ανώτατα όργανα να αρνούνται ότι έχουν δώσει οποιαδήποτε σήγνη. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, οι αντιθέσεις μεγαλώνουν και το φάσμα των ψευμάτων αποσυντίθεται. Όλα αυτά δείχνουν την συμβολή των λαϊκών κινήσεων στις ΗΠΑ, μιας κοι-

νινίας βαθιά αποπολιτικοποιημένης, όπου δεν υπάρχουν αντιπολιτευτικά κόμματα ή σημαντικός τύπος αυτού του είδους. Αυτή επίσης αποδειχνη τη δυνατότητα πολιτικής δράσης σε μια κοινωνία αυτού του τύπου, με σημαντική μακροχρόνια αποτελεσματικότητα.

Πιστεύω ότι η καλύτερη λύση για το Ισραήλ, θα ήταν να παραιτηθεί από τη στρατιωτική σύγκρουση. Όσο αυτή η κατάσταση διαρκεί το Ισραήλ θα παραμείνει ένα κράτος ιμπεριαλιστικό στο έπακρο και τελείως εξαρτημένο από τις ΗΠΑ. Θα παραμείνει ένα κράτος - ζητιάνος, κι αργά ή γρήγορα κάποιοι από τους πολέμους στους οποίους είναι πλεγμένο θα το οδηγήσουν στο χαμό του.

Ισραήλ: το κράτος - ζητιάνος

Η μόνη πιθανή διαξέδοχος, είναι λοιπόν να εγκαταλείψει τη στρατιωτική σύγκρουση και να αποδεχτεί τη πολιτική συνδιαλλαγή, και χρησιμοποιεί τον όρο "να αποδεχτεί" διότι πιστεύω ότι μια πολιτική λύση είναι δυνατή. Ήταν ήδη το 1971 όταν ο πρόεδρος Σαντέτ πρόσφερε μια πλήρη συμφωνία ειρήνης, που δεν έκανε αναφορά στους Παλαιστίνους, πρόταση που δεν έγινε αποδεκτή. Από τότε το Ισραήλ αρνήθηκε πολλές ευκαιρίες πολιτικής λύσης. Εκ των πραγμάτων μπορούμε έντιμα να πούμε ότι οι ΗΠΑ και το Ισραήλ κατεύθυναν αυτό που αποκαλούσαμε "μέτωπο άρνησης", αφού αρνείται την ύπαρξη εθνικών δικαιωμάτων σ' ένα μέρος των πρωτογενιστών για την αυτοδιάθεση της αρχαίας Παλαιστίνης. Όσο αυτή η στάση, δεν αλλάζει, το Ισραήλ θα παραμείνει σε εμπόλεμη κατάσταση κι όπως αρνείται την πολιτική συμφωνία μπορούμε να μιλούμε για μια στρατηγική αυτοκτονίας.

News from Within
Σεπτέμβριος - 1987

ΕΝΔΕΙΧΤΙΚΟ

Στις 5 Δεκεμβρίου 1987, με πρωτοβουλία του κοινοβουλίου του Ισραήλ (Knesset), διεξήλθε άλλων ακεστίσεων και τα είναι:

Yehoshua Matza (Λικουί): "Πόσοι Παλαιστίνους, μετά και το παρελθον χρόνο;

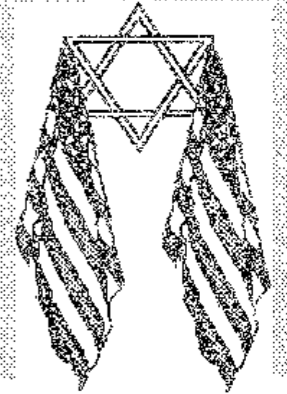
Ε. Ραβίτ: υπουργός Διαιτησίας, (αργεντινικό κόμμα): "Σε τρία χρόνια εκτίεσα 3 φορές περισσότερο απ' ότι είστε (το Ισραήλ) σε 7 χρόνια"

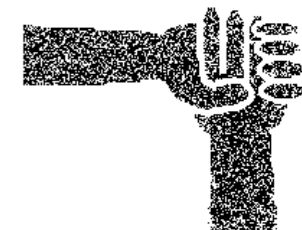
Cherile Biton (Δημοκρατικό Μέτωπο για Ειρήνη και Ισότητα): "Μπορώ, μπορώ Μπορείτε σι αλήθεια νύσαστε περιήφου;"

Yehoshua Matza: "Αν είναι αλήθεια, σας συγγνώμη"

Ε. Ραβίτ: "Αλήθεια είναι. Δεν έχετε παρά να ελέγξετε τους αριθμούς και θα δείτε"

Τα ανωτέρω περιλαμβάνονται σε ημερίδα του Ισραηλινού βουλευτή Matt Peled στα μέλη της Σοσιαλιστικής Διεθνούς, με το οποίο τους καλεί να εξασκήσουν πίεση στον αργεντινικό Υπουργό Άμυνας ή Hubin για να αναστείλει την καταστολή εναντίον των Παλαιστίνων των κατεχομένων.

ΕΜΠΡΑΧΤΗ ΚΥΠΡΟ-ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΥΗ

Δυό βήματα από μα η Παλαιστίνη εξεγείρεται για τέταρτο μήνα στη συνέχεια. Στη σαραντάχρονη πορεία των Παλαιστίνων για απελευθέρωση, η παρούσα εξέγερση είναι ίσως η πιο αποδεικτική του δικαίου τους. Όπως στο κάθε δίκαιο αγώνα, η κάθε ήττα καλύβωνει το Παλαιστινιακό κίνημα και αποδυναμώνει το ανεξάντητο της δύναμης του.

Όταν στη δεκαετία του 70, ιδίως μετά το πραξικόπημα και την εισβολή, είχαμε την ανάπτυξη του Κυπριακού λαϊκού κινήματος που ακόμα μπορούμε να θυμούμαστε παρά την επιλεκτική χρήση της επίσημης κρατικής και κομματικής μνήμης, η Παλαιστινιακή αντίσταση υπήρξε φάρος της.

Βασικός προεβουτής τότε του Παλαιστινιακού αγώνα μέσα στο Λαό ήταν η Εδέκ η οποία όσχετα με το εκλογικό της ποσοστό κινήθηκε και το ΑΚΕΛ, και γενικά η μοκαριακή παράταξη. Όμως η Εδέκ ταύτισε τη συνειδητά με τα παλαιστινιακά χρώματα που αντιπροσώπευαν τη μοναδική εστία αντίστασης της περιοχής στον ιμπεριαλισμό.

Σήμερα τα Κυπριακά κόμματα και ιδίως αυτά της αριστεράς έχουν μηδαμινή σχεδόν δυνατότητα κινητοποίησης κι έχουν μεταφέρει την ύπαρξη τους κατ'εξοχήν, στο εκλογικό

παγνίδι.

Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι η παντελής σχεδόν έλλειψη αντίδρασης από Κυπριακής πλευράς στην άγρια Ισραηλινή καταστολή. Ακόμα και ενάντια στην δολοφονία των τριών αξιωματούχων Παλαιστίνων και τη δολοφονία στο Σολ-Φρόνι υπήρξε και καθυστερημένη και υποτονική αντίδραση. Η δικαιολογία ότι οι ενέργειες αυτές έγιναν στη διάρκεια των εκλογών θα μπορούσε να ευσταθεί αν υπήρχε μια ανάλογη αντίδραση στη συνέχεια. Δυστυχώς φαίνεται ότι και η κυβέρνηση και τα κόμματα χάθηκαν που βρήκαν σαν δικαιολογία την διενέργεια των εκλογών για να αποφύγουν οποιαδήποτε αξιοπρεπή απάντηση στη κατάφωρη παραβίαση της κυπριακής επικράτειας.

Μια προσπάθεια αναπόληρωσης του κενού αυτού γίνεται από την Κίνηση «Κύπρο - Παλαιστινιακή Εμπραχτή Αλληλεγγύη», που συγκροτήθηκε στις 13 του Μάρτη. Προπομπές της Κίνησης ήταν η «Προπαρασκευαστική Επιτροπή για Εμπραχτή Κύπρο - Παλαιστινιακή Αλληλεγγύη» που εμφανίστηκε με τριήμερη διανομή φυλλαδίων στη Πλατεία Ελευθερίας την πρώτη βδομάδα του Μάρτη και κορυφώθηκε με μια συγκέντρωση δια-μαρτυρίας στην ίδια πλατεία και με πορεία 300 περίπου ατόμων

ενάντια στην Ισραηλινή προεβουή η οποία μετά από χιλιάδες δέχτηκε μερικές χίμαιρες. Στις 8 του Μάρτη οι γυναίκες της «Προπαρασκευαστικής» διοργάνωσαν στη πλατεία Ελευθερίας εκδήλωση συμπαράστασης στις Παλαιστίνες. Στις 6 του Μάρτη επίσης η «Προπαρασκευαστική» διοργάνωσε συγκέντρωση στο ξενοδοχείο Κράουν όπου υποστάσε 100 περίπου άτομα μάλιστα δύο άτομα. Ένας Παλαιστίνος από τα κατεχόμενα και ένας εκπρόσωπος της διεθνούς Επιτροπής για την διερεύνηση των εγκλημάτων εναντίον των Παλαιστίνων - που συνεδρίαζε εκείνες τις μέρες στη Κύπρο - ο Βαγγέλης Κουρής.

Στις 13 λοιπόν του Μάρτη έγινε η επίσημη ιδρυτική συνέλευση της «Κυπροπαλαιστινιακής Εμπραχτής Αλληλεγγύης» με βάση το πιο κάτω έγγραφο.

ΙΔΡΥΤΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ

Εμείς σαν Κύπριοι, πιστοί στην παράδοση αλληλεγγύης και συνεργασίας μεταξύ του λαού μας και του Παλαιστινιακού λαού αποφασίζουμε σήμερα να δημιουργήσουμε μία μόνιμη επιτροπή συμπαράστασης που θα ονομάζεται Κύπρο -

Παλαιστινιακή Εμπραχτή Αλληλεγγύη (ΚΥΠΕΑ).

Ο αγώνας των Παλαιστίνων, ακρογωνιαίος λίθος του Παγκόσμιου αντιιμπεριαλιστικού αγώνα, αξίζει της συμπαράστασης του διεθνούς κινήματος. Επιπλέον για μας τους Κύπριους ο παλαιστινιακός αγώνας είναι σε άμεση σχέση με τη δική μας απελευθερωτική πορεία ένεκα της γενίτισης και των ιστορικών δεσμών μεταξύ των λαών μας.

Σκοπός μας είναι να ενώσουμε στην Κύπρο όλες τις φωνές διαμαρτυρίας σε μια έμπραχτη αλληλεγγύη που να προωθεί το απαραίτο δικαίωμα των παλαιστίνων για απελευθέρωση - επιστροφή-αυτοδιάθεση - ανεξαρτησία.

Επίσης σκοπός μας είναι και η προώθηση της συνεργασίας με ισραηλινές δημοκρατικές οργανώσεις που διαφωνούν με την πολιτική του τρόμου και του ξεριζωμού, αναγνωρίζουν τα νομιμά εθνικά δικαιώματα του Παλαιστινιακού λαού και αγωνίζονται για Δημοκρατία, Ελευθερία και Ειρήνη στη περιοχή.

Αλέγοντας εμπραχτή αλληλεγγύη εννοούμε την προώθηση συγκεκριμένων πρακτικών μέτρων και βοήθειας που από τη μια θα στηρίζουν το αγώνα των Παλαιστίνων και από την άλλη θα πλήττουν την

ιμπεριαλιστική - σιωνιστική δραστηριότητα του Ισραηλινού κράτους και ιδιαίτερα την αξιοποίηση των κυπριακών εδαφών από το Ισραήλ ενάντια στον παλαιστινιακό λαό.

Μέσα στα πλαίσια μιας εμπραχτής αλληλεγγύης προς τον παλαιστινιακό λαό συμπεριλαμβάνονται και τα ακόλουθα μέτρα που θα αξιοποιηθούν και προωθηθούν με τον καλύτερο τρόπο:

* Η προώθηση αποστολών από ομάδες δημοσιογράφων, δικηγόρων, ιατρών κλπ. στα κατεχόμενα για επίκριση μελέτη και μαρτυρία των εγκλημάτων του Ισραήλ ενάντια στους Παλαιστίνους.

* Η αποστολή Κυπρίων ιατρών, νοσηκόμων, κοινωνικών λειτουργών για εθελοντική εργασία στα νοσοκομεία και στους καταυλισμούς.

* Η συμβολική κοινωνική οικονομική ιμάδα από κυπριακές οικογένειες παιδιών της Παλαιστίνης και την αποστολή φαρμάκων και ειδών ένδυσης στους καταυλισμούς.

* Η οργάνωση εκστρατείας για τον τερματισμό της Οικονομικής συνεργασίας μεταξύ Κύπρου - Ισραήλ.

* Η παροχή συμπαράστασης και βοήθειας προς τους Παλαιστίνους που ζουν στο τόπο μας.

* Η συνεχής ενημέρωση του κυπριακού κοινού με εκδηλώσεις, δημοσεύσεις και ενημερωτικά δελτία για τον απελευθερωτικό αγώνα των Παλαιστίνων.

* Η προώθηση συνεργασίας με αντίστοιχες οργανώσεις και επιτροπές του εξωτερικού για κλιμάκωση της Αλληλεγγύης προς το Παλαιστινιακό λαό.

* Η αποθάρρυνση της έμμεσης οικονομικής -

ενόχωσης του στρατιωτικού μηχανισμού του Ισραήλ διαμέσου πολιτιστικών, αθλητικών, τουριστικών και άλλων δραστηριοτήτων.

Παράλληλα η επιστροφή μας θα εγείρει για την εξέλιξη πίεσης πάνω στην κυπριακή κυβέρνηση για τερματισμό της απεριόριστης ανοχής των Ισραηλινών τρομοκρατικών δραστηριοτήτων στην χώρα μας.

13 Μαρτίου 1988, Λευκωσία.

«»

Επίσης εγκρίθηκαν δύο ψηφίσματα ένα για τον πρόεδρο της Δημοκρατίας κι ένα για τον πρόεδρο της Βουλής.

«»

Εξοχότατο Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, κύριο Γιώργο Βασιλείου.

Στην ιδρυτική συνέλευση της Κίνησης «Κύπρο - Παλαιστινιακή Εμπραχτή Αλληλεγγύη (ΚΥΠΕΑ)» η οποία έγινε στο ξενοδοχείο Κράουν την Κυριακή 13.3.88 διαπιστώθηκαν τ' ακόλουθα:

α) Ισραηλινές αστυνομικοί και (ή) κρατικοί υπάλληλοι του Ισραήλ ελέγχουν την κίνηση των επιβατών στα λιμάνια και αεροδρόμια της Κύπρου με την έγκριση προφανώς του κυπριακού κράτους.

β) Με την απώληση ανοχής της κυβέρνησης τα εδάφη της χώρας μας χρησιμοποιούνται σχεδόν ανεξέλεγκτα από τις μυστικές υπηρεσίες του Ισραήλ με αποκρυσμάμα της πρόσφατης τρομοκρατικής ενέργειας της Μοσάντ (δολοφονία των 3 Παλαιστίνων αγωνιστών και βεμβιστική επίθεση στο Σολ-Φρόνι).

γ) Δεδομένης της διεθνούς

τρομοκρατικής δραστηριότητας του Ισραηλινού κράτους η ύπαρξη της αλληλεγγύης Προεβουή στην Κύπρο αποτελεί προέκληση.

δ) Οι εμπορικές, επαγγελματικές, πολιτιστικές και αθλητικές σχέσεις Κύπρου - Ισραήλ αναπτύσσονται αμελες παρά της βάρβαρη καταστατική βία ενάντια στην εξέγερση του αδελφού παλαιστινιακού λαού για αυτοδιάθεση - ανεξαρτησία.

Πιστεύουμε ακράδαντα ότι όλα τα ανωτέρω είναι απαράδεχτα ιδίως για ένα λαό που αναμεταπίζει πρόβλημα πρόβλημα και ζητά ο ίδιος διεθνή αλληλεγγύη για την επίλυση του, και ζητούμε την παρέμβαση σας για να τερματιστούν.

«»

Είνα σαφές ότι το σύνολο των σχέσεων της χώρας μας με το Ισραήλ κερδίζει να αναθεωρηθεί και να τερματιστεί με βάση που να λαμβάνει σοβαρά υπόψη της την αλληλεγγύη που πρέπει σαν Κύπριοι να προσφέρουμε στον αγώνα του λαού της Παλαιστίνης.

«»

Εντιμο Πρόεδρο της Βουλής κύριο Βάσο Λυσσαρίδη,

Στη ιδρυτική συνέλευση της Κίνησης «Κύπρο - Παλαιστινιακή Εμπραχτή Αλληλεγγύη (ΚΥΠΕΑ)» που έγινε στο ξενοδοχείο Κράουν την Κυριακή 13.3.88 αποφασίστηκε να σας ζητήσουμε να μεριμνήσετε ώστε:

α) Να τερματιστεί η επίσημη ή ανεπίσημη παρουσία Ισραηλινών αστυνομικών ή υπαλλήλων του Ισραηλινού Κράτους στα λιμάνια και αεροδρόμια της πατρίδας μας.

β) Να ληφθούν όλα τα αναγκαία μέτρα για την αποπομπή των πραχτόρων της Μοσάντ οι οποίοι όπως αποδείχουν οι πρόσφατες

τρομοκρατικές τους ενέργειες στη Λεωσό χρησιμοποιούν δραστήρια τα εδάφη μας και κινδυνεύουν την αξιοπρέπεια της χώρας και του λαού μας.

γ) Να απεπερθεί η γνωστή σαν «προεβουή του θανάτου», προεβουή του Ισραήλ.

δ) Να τερματιστούν οι εμπορικές, επαγγελματικές, πολιτιστικές και αθλητικές σχέσεις της χώρας μας με το Ισραήλ και να επιδειχθεί από την πλευρά μας η περιφρόνηση που αξίζει στο μισοφροικό αυτό κράτος της διεθνούς κοινότητας.

Επιπλέον, όπως γίνεται και σε άλλες χώρες, μας καλούμε να απευθυνόμαστε με κοινωνικοπολιτική επιτροπή έρευνας στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη για να διαπιστωθεί τα εγκλήματα του Ισραηλινού κράτους ενάντια στους εξεγερμένους για την ανεξαρτησία τους Παλαιστίνους και να κερδίσουμε την να ανακουφιστούν σε ειδική συνεδρία της Βουλής.

«»

«»

Στις 28 του Μάρτη διοργανώθηκε επίσης μια συναυλία στον Οθέλλο τα έσοδα της οποίας θ' αναστρώσουν στα κατεχόμενα σαν φαρμακευτική βοήθεια. Στις 30 του Μάρτη, σε συνεργασία με πολλές άλλες οργανώσεις διοργανώθηκε κοινή καθιστική εκδήλωση στη πλατεία Ελευθερίας. (Για τις δύο τελευταίες εκδηλώσεις δεν γράφουμε λεπτομέρειες διότι το κείμενο αυτό γράφεται πριν απ' αυτές).

κ.α

Λεπτομερεια στη Κύπρο

και μια συνεντεύξη με τον
Πανικο Χρυσανθου

Πρόβαλες το σενάριο της ταινίας προς έγκριση στην Επιτροπή Διαφώτισης μέσα στην άνοιξη του 84. Το περασμένο μήνα είδαμε την πρώτη δημόσια προβολή της ταινίας σου στην Κύπρο. Δηλαδή σχεδόν 4 χρόνια. Θέλεις να μου περιγράψεις γιατί χρειάστηκε τόσο χρόνο. Πως τον χρησιμοποιήσες;

- Το σενάριο υποβλήθηκε στο Κεντρικόν Επιτελείο Διαφώτισης, για το οποίο ακούστηκε τότε ότι ενδιαφερόταν για την παραγωγή ταινιών. Η απόφαση ότι εγκρίθηκε δόθηκε τον Οκτώβρη του 84. Από τότε ως την άνοιξη της επόμενης χρονιάς ήταν το στάδιο της προετοιμασίας. Αναζητούσα λεπτομέρειες σε εγκαταλεημένα χωριά, κι αυτό πήρε πολύ χρόνο. Ουσιαστικά υπέχθηκαν όλα τα εγκαταλεημένα τουρκοκυπριακά σπίτια του νότου και καταγράφηκε ό,τι υπήρχε, το οποίο ήταν ενδιαφέρον. Την άνοιξη έγιναν

τα πρώτα γυρίσματα! Ήταν η φάση της ταινίας να έχουμε εικόνες των ίδιων τοπίων την άνοιξη και το καλοκαίρι. Τα γυρίσματα τελείωσαν τον Αυγουστο του 85.

Από τον Σεπτέμβρη άρχισε η ιστορία του μοντάζ, η οποία όμως ήταν γεμάτη εμπόδια. Από τη μια ήμουν υποχρεωμένος να δουλεύω ως καθηγητής τις πρωινές ώρες για να μπορώ να ζήσω, γιατί η ταινία δεν μου έδινε κάποια αμοιβή. Αντίθετα, για να την τελειώσω χωρίς συμβιβασμούς όσον αφορά το ποιοτικό της αποτέλεσμα, της διέθετα την προσωπική μου αμοιβή κι αναγκάστηκα επιπλέον να χρεωθώ και να πληρώσω υποχρεώσεις της ταινίας. Έτσι ήμουν υποχρεωμένος, να συνεχίσω τη δουλιά και στο σχολείο. Υπήρχε λοιπόν περιορισμός στο χρόνο. Από την άλλη οι μοντέρ, με τους οποίους άρχισα να δουλεύω, υπάλληλοι του ΡΙΚ, αρχόντουσαν κι αυτοί στις ελεύθερες τους ώρες. Ως τα χριστούγεννα του 85 η δουλιά δεν είχε προχωρήσει και πολύ, τότε αποφάσισα να πάω στην Ελλάδα και να δουλέψω για ένα διάστημα με κάποιο μοντέρ

εκεί.

Είναι τότε που άρχισαν τα προβλήματα με το Υπουργείο Παιδείας. Σκέφτηκα να τους μιλήσω για την κατάσταση. Είναι άνθρωποι και αυτό είπα μέσα μου, θα καταλάβουν. Κι έτσι, ενώ πρώτα μου υπόσχονταν να μου δώσουν κάποιου είδους απόδοσή στη Μορφωτική Υπηρεσία, βοηθώντας με μ αυτό τον τρόπο, αργότερα αρνήθηκαν να μου δώσουν άδεια ακόμα και χωρίς απολαβές, προβάλλοντας μερικά αστεία επιχειρήματα.

Το πήγαινε έλα κι η κοροϊδία κράτησε τρεις μήνες ώσπου αναγκάστηκα να κάνω απεργία πείνας μπροστά στο Υπουργείο. Το μοντάζ τελείωσε τον Σεπτέμβρη του 86 αλλά ακόμη και τότε συνεχίστηκαν διάφορα προβλήματα, ήταν πάλι συνδεδεμένα με τη βιοποριστική μου δουλεία. Το Υπουργείο εξακολουθούσε να είναι εχθρικό κι ένα η εργαστηριακή δουλιά έγινε από μακριά. Σε 2 περιπτώσεις πήγα στα βιαστικά στην Αθήνα για λίγες μέρες κρυφά και με ψεύτικες δικαιολογίες για να κάμω το μισό του ήχου. Αρκετά πράματα

έγιναν από απόσταση, με εντολές από το τηλέφωνο, αργά και με πολλή ανησυχία. Τελικά είχαμε μια κόπια τελειωμένη τον Γενάρη του 87, η οποία αμέσως στάληκε στο Φεστιβάλ Βερολίνου.

Είναι τυχαίο που δεν προβλήθηκε πιο νωρίς η ταινία στην Κύπρο. Αφενός δεν είχαμε κόπια, κι αφετέρου τους τελευταίους μήνες έλειπα στο εξωτερικό.

- Και μόνο η περιγραφή όλων αυτών δείχνει ότι το φταίξιμο της ταινίας ήταν εν πολλοίς μια περιπέτεια. Δηλαδή βασικά θα έπρεπε να κάμεις τη δουλιά σου, μέσα σε ένα εχθρικό περιβάλλον. Ωσάν η κυπριακή κοινωνία να μην μπορεί φυσιολογικά να φτιάχνει ταινίες.

Είναι φυσιολογικό να υπάρχουν δυσκολίες στην Κύπρο όταν πρόκειται για την παραγωγή μιας ταινίας. Αλλά γιατί μόνο ταινίες; Ενός καλλιτεχνικού έργου γενικότερα. Στο σύστημα που ζούμε και καθορίζει τη ζωή μας το καλλιτεχνικό έργο μπαίνει μέσα στου εμπνευματικούς νόμους. Κι η Κύπρος σαν μικρός χώρος, τόσο σε έκταση όσο

και σε πληθυσμό, είναι μια μικρή αγορά. Δεν μπορεί να κατανλώσει "πολλή" τέχνη κι επομένως δεν έχει ούτε τη δυνατότητα να παράγει ούτε "πολλή" ούτε καλή τέχνη. "Πόλη" εννοείται σε ποσότητα. Δεν μπορούν λ.χ. να πουληθούν τόσα πολλά βιβλία όσα στη Γαλλία, τόσος πολλοί δίσκοι. Δεν θα παν τόσα εκατομμύρια θεατές σε μια ταινία. Επομένως αν θα γράφεις εναρμυλίο ή θα γράφεις ένα δίσκο, που κοστίζουν πολλά, κι ακόμα περισσότερο αν θα κόμεις μια ταινία που κοστίζει πολύ περισσότερα, ίσως να μην υποβέβαις ποτέ τα έξοδα σου, αν περιοριστείς στην κυπριακή αγορά, αλλά όπως και για τό υπολοιπα προϊόντα, έτσι και το καλλιτεχνικό προϊόν χρειάζεται μια ποιότητα για να μπει σε ξένους χώρους. Αλλά η ποιότητα επιτυγχάνεται όταν υπάρχει υποδομή, παράδοση, άνθρωποι που να ξέρουν να κόμουν αυτή τη δουλιά κι άνθρωποι που να ξέρουν να την εχρηματώσουν. Όπως ακριβώς στα βιομηχανικά προϊόντα χρειάζεσαι τη νέα τεχνολογία, την έρευνα κ.ο.κ.

Είναι εδώ που έχει ιδιαίτερη σημασία ο ρόλος του

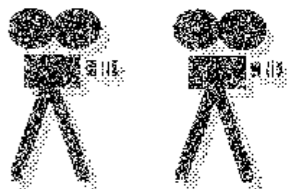
κράτους. Σε χώρες μικρές, όπως η δική μας, είναι ακόμα πιο σημαντικό. Μόνο αν ενισχύσει την τέχνη, αυτή θα μπορέσει να ευδοκιμήσει. Μόνη της είναι εξαιρετικά δύσκολο. Οι αντικοινωνικές συνθήκες είναι σχεδόν απαγορευτικές.

Κι όμως το κράτος δεν είναι μια αφηρημένη έννοια, στην οποία επιφέρεται πως ευθύνες για τα κακά που μας περιβάλλουν και ξεμπερδεύουμε. Το κράτος είναι η έκφραση της τάξης που κυριαρχεί σε μια κοινωνία, κι εφόσον αφορά τον πολιτισμό εκφράζει την κυρίαρχη ιδεολογία. Μπορεί να κάμει πιο λίγο ή πιο πολλά, ανάλογα με τις πιέσεις που δέχεται. Κι ο πολιτιστικός τομέας είναι κι αυτό ένας τομέας, όπου γίνεται κάποιος πόλεμος. Αν το κράτος αδιαφορεί για τον πολιτισμό, αν τον περιφρονεί, ή αν τον περιορίζει στα πλαίσια που του γουστάρει, τότε έρχονται οι καλλιτέχνες, οι δημιουργοί του πολιτισμού και όρουν. Διαμαρτύρονται, απαιτούν - πολεμούν.

Στην Κύπρο υπάρχει όντως αδιαφορία για το πολιτιστικό και την τέχνη. Δεν είναι μόνο ο κινη-

ματογράφος, είναι γενικότερο πρόβλημα πολιτισμού. Πόσοι καλλιτέχνες ξεκίνησαν με ενθουσιασμό κι αποτέλεσμά είτε να "μοραζώνουν" αργότερα, στον τόπο τους είτε να φύγουν. Κυριαρχούν οι μετριοτήτες, και ακόμη οι κάποιους χώρους, "ηγούνται" άνθρωποι απαίδευτοι και άσχετοι με τον χώρο στον οποίο υποτίθεται ότι είναι ειδικοί κι έχουν διακριθεί.

Επομένως, αν υπάρχει μια αποτελεσματικότητα γ' αυτό έχουν ευθύνη και οι ίδιοι οι καλλιτέχνες. Το κράτος αυτού του μικροσκοπικού τόπου, όπου ο ένας ξέρει τον άλλο, φαίνεται να τα καταφέρνει μια χαρά. Βολύσει τους γνωστούς και μ' αυτό τον τρόπο τους "αφοπλίζει". Έχει δημιουργήσει κάτι σαν νόμο του να προσπαθείς να λύσεις κάποιο πρόβλημα στο παρασκήνιο με τον γνωστό, τομέσο, τον φίλο. Τυχόν δυναμική απαίτηση τείνει να είναι "αμάχημα" όσον αφορά τις προσωπικές σχέσεις. Όλα αυτά υποβάλλουν την ατομική προσπάθεια, το προσωπικό βόλεμα την προσωρινή επίλυση ενός προβλήματος κι όχι τη συλλογική, με βάση κάποιες αρχές - την αξιο-

κοστία.

Ο κινηματογράφος είναι ιδιαίτερα δύσκολη υπόθεση, γιατί είναι και πολυτέχνη δουλιά και συλλογική κατά κάποιο τρόπο.

Από τη μια είναι αλήθεια ότι η κυπριακή κοινωνία, όπως είναι σήμερα, δεν μπορεί να φτιάχνει ταινίες, καλές ταινίες. Ο σκηνοθέτης που δεν έχει το κουράγιο να παλαίσει και να υποστεί την ταλαιπωρία και τον κίνδυνο μιας περιπέτειας - δεν θα μπορούσε να ζήσει σ' αυτό τον τόπο.

Από την άλλη όλα τα πράγματα κερδίζονται. Δεν έρχονται συρρανοκατέρρευτα. Δεν είναι έτσι που πέτυχε κάποια πράγματα ο άνθρωπος. Τι έγινε εσκόλας; Ήθε κάποιος αρχίζει μια προσπάθεια από άγνοια των δυσκολιών κι αποχτά αυτή την εμπειρία όταν "μπει στο χορό" είτε αν είναι πιο

συνειδητός κάνει μια ακροβασία μ' όλες τις συνέπειες που τον περιμένουν κι η ζωή πάει μπροστά. Ότι γίνεται έχει μια δυναμική λειτουργία. Γι αυτούς που έρχονται μετά τα πράγματα είναι ίσως πιο εύκολο.

Είναι κι αυτός ένας από τους κοινωνικούς νόμους. Αυτό που ήταν ως κάποιο χρόνο παραγνωρισμένο και πιθανόν περιφρονημένο, μπορεί να πάρει μια θέση στην κοινωνία όταν υπάρχει αγώνας, συνέπεια και επιμονή. Η ανθρώπινη δράση είναι ένας σημαντικός παράγοντας στις κοινωνικές εξελίξεις και μπορεί να μεταβάλλει ή να υπερβεί αντικειμενικές δυσκολίες.

Έχω την άποψη ότι μέσα στις σημερινές συνθήκες όπου η πολιτιστική δημιουργία έχει παγκοσμιοποιηθεί και μ' ένα συγκεκριμένο τρόπο, δηλαδή ασυμμετρώ και κατευθυνόμενο και μεταξύ των

εθνών αλλά και στο εσωτερικό του κάθε έθνους ή και κράτους, η τελείως αυθόρμητη δημιουργία είναι ανέφικτη. Δηλαδή θα πρέπει να φτιάξουμε τις συνθήκες για να μπορέσει να υπάρξει μια αυθόρμητη δημιουργία. Κι αυτό είναι ζήτημα πάλης ενάντια στο κράτος και το κοινωνικό κατεστημένο. Όμως το τι προτείνουμε θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένο στις συνθήκες και αναγκαίες του χώρου. Δηλαδή δεν βλέπω να μπορούν να γίνουν κινηματογραφικές υπερπαραγωγές, ή αν γίνουν δεν θα έχουν συνέχεια. Η π.χ. δεν μπορείς να χρηματοδοτήσεις μια θεαματική θεατρική δραστηριότητα χωρίς πριν να μεριμνάς ταυτόχρονα για τη συγγραφή σεναρίων.

Έχεις δίκιο. Θα ήταν παράλογο να πιστεύει κάποιος ότι είναι δυνατόν η Κύπρος να παράγει ταινίες του ενός ή και περισσότερων εκατομμυρίων λιρών, όπως είναι οι παραγωγές του εξωτερικού. Είναι ίσως ακόμη δύσκολο να παράγει κι ό,τι στο εξωτερικό θεωρείται φτηνή παραγωγή, δηλ. ταινίες 500.000 λιρών.

Αν όμως αυτά είναι δύσκολα, δεν είναι καθόλου δύσκολο ούτε ανέφικτο να κάνουμε μια ταινία το χρόνο των 100-150 χιλιάδων λιρών και πιθανόν 3-4 μικρές των 20-25 χιλιάδων λιρών. Η Ελλάδα κι η Ουγγαρία λ.χ. των 10 εκατομμυρίων κατοίκων, παράγουν γύρω στις 20 ταινίες το χρόνο. Γιατί όχι η Κύπρος με ή δύο ταινίες; Σήμερα δε γίνεται ούτε αυτό, κι όσον αφορά την ποιότητα, το οικονομικό είναι αρνητικές παράγοντας, αυτό όμως δε σημαίνει ότι οι φτηνές ταινίες είναι πάντα κακές ποιότητας. Ο Μπέρνγκεν κι ο Μπουγιουέλ έκαναν για χρόνια φτηνές ταινίες χωρίς αυτό να είναι σε βάρος της ποιότητάς τους.

Το πρόβλημα όμως δεν περιορίζεται στη χρηματοδότηση. Δεν είναι μόνο θέμα χρημάτων. Δεν θα ήταν καλύτερη η κατάσταση, πιστεύω εν μόνον έπρεπε χρήμα. Είναι πρόβλημα γενικότερου πολιτισμού, δημιουργίας ενός ευνοϊκού κλίματος και καλλιέργειας αυτού του κλίματος. Πως θα μπορούσε λ.χ. να παράγονται πολλές ταινίες σ' ένα τόπο που δεν υπάρχει κριτική; Που δεν υπάρχει ούτε

πληροφόρηση; Που η τηλεόραση έχει 15 μόνο λεπτά τη βδομάδα για όλη την καλλιτεχνική ζωή; Που ούτε πληροφόρα τον κόσμο για πεκαυτές ταινίες είτε στις λέσχες ούτε τις ενθαρρύνει;

Μπορείς να φανταστείς πόσο διαφορετικά θα ήταν τα πράγματα, αν η τηλεόραση και το ραδιόφωνο παρουσίαζε τις καλύτερες ταινίες δείνοντας 5' από αυτές; Λέγονται δύο λόγια; Το καλό θέατρο; Το καλό βιβλίο; Δε θα αναγκάζονταν κι οι εφημερίδες να έχουν κριτική; Με αυτό τον τρόπο δε θα έχω κάποιους ταλέντα, δε θα έβγαζε ένας σκηνοθέτης μια καλύτερη ταινία; Δε θα γίνονταν συζήτηση; Δε θα υπήρχε ζωή;

Σ' ότι αφορά την πολιτιστική δημιουργία τίθενται πολλά ερωτήματα, λοιπόν. Υποθέτω ότι η ταινία σου είναι μια πρακτική απάντηση σε κάποια. Πως; Πέρα απ' αυτό η ταινία σου αποτελεί μια αισθητική πρόταση. Γιατί;

Πρώτα απ' όλα έγινε τυχαία. Τόσο η δική μου και μερικές άλλες, που έγιναν αυτή την περίοδο. Δεν

υπήρξε πίσω τους ένα σχέδιο, μια σαφής απόφαση. Ένας προγραμματισμός. Κι αν κάποιες πέτυχαν, είναι κι αυτό τυχαίο, εξαιτίας των προσώπων που τις έκαναν.

Με την ανακήρυξη κράτους στα κατεχόμενα η κυβέρνηση αποφάσισε να κινήσει πιο αποτελεσματικά τον μουδιασμένο τομέα της διαφήμισης και δημιούργησε το ΚΕΔ. Συζητήσαν τότε ανάμεσα σ' άλλα και τον κινηματογράφο, σαν ένα μέσο ενημέρωσης. Έτυχε εκείνη την περίοδο να τελείωνε η σπουδές του ο Γιάννης Ιωάννου και να προτείνει μια ταινία. Του ανέθεσαν στα γρήγορα και χωρίς να το πολυσκαφτού μια ταινία. Το αποτέλεσμα ήταν οι "Νεκροί αέρας". Τότε δοκίμασα με τον Γιάννη Ιωάννου κι έφτασε σ' αυτό μου ότι έχουν ένα κοινό για ταινίες και δεν έχουν προτάσεις.

Είπα αποφάσισα να τους δώσω μια ιδέα που είχα εκείνη την εποχή. Κατά καιρούς είχα διάφορες ιδέες στο μυαλό μου, οι οποίες όμως έμειναν στο χαρτί. Είχα συμβουλευτεί με την ιδέα ότι η Κύπρος είναι "δύσκολος" χώρος, κι

αν θέλεις να ζήσεις εδώ πρέπει να περιοριστείς στις προσωπικές σου φιλοδοξίες και να προσαρμόσεις σε πλαίσια περισσότερο υποδημιουργίας.

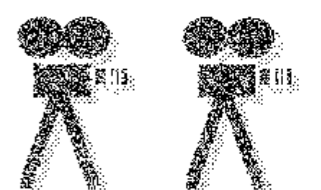
Μας έλεγαν ότι τα σεναρία εγκρίθηκαν, ότι όμως χρειαζόταν μια τυπική απόφαση από ανώτερο σώμα. Η απόφαση πάρθηκε αρκετούς μήνες αργότερα, όταν όπως ακούστηκε στα παρασκήνια, ο πρόεδρος του Κέντρου Ελληνικού Κινηματογράφου, Παύλος Ζάννας έστειλε συγχυστήρια επιστολή για τους "Νεκροί αέρας". Αυτά δείχνουν πως το τυχαίο και περιστασιακό της έγκρισης αυτών των σεναρίων.

Κατόπιν νομίζω πως η ταινία δε θα γινόταν (τουλάχιστον στη μορφή που είναι σήμερα) αν δεν υπήρχε η δική μου θέληση κι αν δεν το διακινδύνευα με προσωπικό ρίσκο. Τα χρήματα ήτε πολύ λίγα, κι αρχικά αποφάσισα να καλύψω τις ανάγκες της ταινίας με προσφορά της ζωής μου αμοιβής από την ταινία και με εθελοντική δουλιά. Όταν ούτε αυτά άρκεσαν

αποφάσισα να το διοικούνόμω με την ελπίδα, αν η ταινία πέτυχει να μου δώσουν ό,τι υπολείπεται.

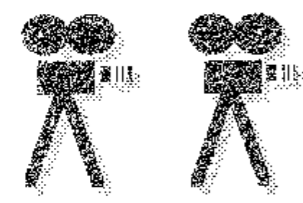
Υπήρξαν όμως και παρακινηματογραφικές δυσκολίες, πράγματα που μπορεί να συμβούν δηλαδή όταν καθένας που αναλαμβάνει ένα καλλιτεχνικό έργο. Ενώ κάποιες εποχές ένα έργο για το σύνολο - για το τελικό μας πρόβλημα, κι ενώ αναμένεις από κάποιες υπηρεσίες να σε διευκολύνουν αυτές δεν έρχουν τίποτα άλλο εκτός από κανόνες. Κι αυτό κατό το συμφέροντα. Είναι κι αυτό ένα πρόβλημα πολιτισμού. Σε θέλουν να σκύβεις το κεφάλι, να είσαι άνθρωπος χωρίς προσαρμοστικότητα. Να ταπεινώσει μπροστά τους και στην ιερή τους γραφειοκρατία. Αν δεν το κάμεις προσπαθούν να σε λυγίσουν με κάθε θεμιτό κι αθέμιτο μέσο. Με πράγματα που φαίνονται κι αποδεικνύονται κι άλλα κομμάτια του πορτσουλιού, του μισθού και της διαβολής.

Έτυχε να έχω και μια τέτοια εμπειρία, που είναι το ίδιο πολύτιμη όπως κι η εμπειρία του γυρισματος. Τέτοια έργα μπορούν να

ίσως μια τριτάτη απόδοση να ήταν γύρω από το θέμα "διαφήμιση". Νομίζω πως υπάρχει μια καλύτερη εναλλακτική απάντηση για αυτό το θέμα. Πολλοί "αριόμοι" πιστεύουν πως διαφήμιση είναι αυτό που επαναλαμβάνει προσεχτικά τις εκάστοτε επίσημες θέσεις. Ίσως αυτό να είναι μια μορφή διαφήμισης, δε νομίζω όμως ότι είναι αποτελεσματική. Όλομαθαίμαστε "κουμπωμένοι", όταν είμαστε αντιμετώπιση με τις αυθόρμητες ψυχρές επιστημονικές θέσεις. Το γεγονός ότι αυτή "επίσημος", ότι γίνονται για προπαγάνδα, τους στερεί την πιστευτότητα.

Αντίθετα η ελεύθερη, η ζωντανή δημιουργία, το έργο τέχνης, ο λαϊκός πολιτισμός αποτελούν κι αυτά μορφές διαφήμισης. Προβάλλουν ένα τόπο, ακόμα και στην περίπτωση που κριτικάρουν διάφορες καταστάσεις. Τέτοια έργα μπορούν να

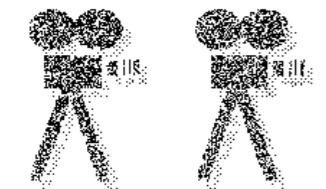

μπούν να χάσουν ποτέ είναι αποκλεισμένη η επίσημη πλευρά.

Άλλες χώρες γνωρίζουν την δύναμη της τέχνης στον τομέα της προβολής τους. Είναι γι' αυτό που βλέπει κάποιος στο Γκαίτε ή το Γαλλικό Κέντρο κ.χ. να προβάλλουν έργα που κάθε άλλο παρά την επίσημη όπισθη εκφράζουν.

Δύο-τρεις από τις ταινίες που έγιναν εξέφυγον από την ποραδοσιακή αντίληψη της διαφώτισης. Κι ήταν φυσολογικό. Είναι ίσως κάτι που πρώτη φορά γίνεται στην Κύπρο.

Αυτή η εμπειρία αποδειχνει πως ο κινηματογράφος δεν μπορεί να είναι στο Γραβείο Τύπου και Πληροφοριών. Ο κινηματογράφος, μόνο σαν Τέχνη μπορεί να προβάλλει την Κύπρο στο εξωτερικό και γι' αυτό πρέπει το κονδύλια που τυχόν δίδονται σήμερα

γι' αυτό το σκοπό να πανσε άλλο φορά. (Ο πιο ασυμμόδιος είναι η Μορφωτική Υπηρεσία).

- Τώρα μια ερώτηση που σχετίζεται με το φιλοσοφικά ως παύση υπόβαθρο της ταινίας. Κάποιες ένα αυθαίρετο παραλληλισμό μεταξύ του τρόπου λειτουργίας της φύσης (κάθε χρόνο τα λουλούδια ανθίζουν) και της ανθρώπινης κοινωνίας (όλα θα πάν καλύτερα νομοκρατικά). Από μια πλευρά είναι ανοστό να αντιμετωπίζεται ο άνθρωπος σαν μέρος της φύσης (α είναι μέρος της φύσης) από την άλλη όμως στην ιστορία δεν επικρατεί υποχρεωτικά το σωστό ή ακόμα το ελαττωφόρο.

Εξ' άλλου σ' όσα αφορά τη φύση, μπορούμε να μιλήσουμε την εμπειρία του πυρηνικού ιονδόνου και της μόλυνσης κ.χ. να μην εμιαστε βέβαια ότι μετά από κάθε χειμώνα υπάρχει ένα άνοιξη.

- Νομίζω πως δε γίνεται τόσο ψυχρά αυτές ο παραλληλισμός.

Είχα μπροστά μου τον Άγιο Σωζόμενο, ένα ορεινό, οριστικό χωριό.

Μια μαρτυρία της σύγχρονης ιστορίας μας. Ένα σκληρό θάνατο. Ο ίδιος ο χώρος είναι απαισιόδοξος, δείχνει τα χάλια μας, την ανικανότητά μας να αντισταθούμε στο φανατικό. Δημιουργεί πίκρες, θλίβει, σκιάζει.

Αυτή είναι η πρώτη εντύπωση. Υστερα ακολουθούν άλλες. Βλέπεις πως σ' αυτό το νεκρό χώρο η ζωή συνεχίζεται, είναι η φύση. Αλλά κι οι άνθρωποι οι οποίοι έρχονται και βόσκουν τα ζώα τους, καλλιεργούν τη γη, κάμνουν κάθε χρόνο το πανηγύρι τους. Μερικοί έρχονται να προσκινήσουν στην εκκλησία ή να δουν το σπίτι τους. Άλλοι να δουν με τα κιάλια το κατεγμένο χωριό τους, το Ηιρό, που είναι δύσκολο. Επομένως δεν είναι εντελώς νεκρός αυτός ο χώρος.

Η ταινία όμως δεν προσπαθεί να υποβάλλει απαισιόδοξια με φτηνό τρόπο. Υπάρχει, ναι πορταλληλισμός με τη φύση, αλλά το κυριότερο μοιζέ (τουλάχιστον στην πρόθεση μου) ήταν η κίνηση της ζωής, η αλλαγή, που κι αυτό είναι ζωή. Είναι, αν θέλεις το παιχνίδι με το θάνατο, η ανανέωση της ζωής μέσα από το θάνατο.

Είναι και γι' αυτό που κλείνει η ταινία με το λαϊκό κέντημα, το οποίο γράφει το ρητό του Ηράκλειτου "Τα πάντα ρει".

Αν υπάρχει αισιοδοξία αυτή είναι μέσα στους ανθρώπους. Είναι το όνειρο της γυναίκας ότι ξαναπαίει στο σπίτι της κι ότι ξαναβρίσκει τους γείτονες της, την παλιά ζωή μ' άλλα λόγια. Αυτό είναι ένα όνειρο. Όμως τα όνειρα μας δεν αποτελούν κι αυτά μια πραγματικότητα. Οι ελπίδες μας δεν παύουν ένα ρόλο στην εξέλιξη της ζωής μας. Δεν είναι τυχαίο, νομίζω, που στο τέλος της ταινίας η φωτογραφία του αγέριου είναι ακουμπισμένη στο απολιθωμένο κοχύλι που έφερε η γυναίκα από το χωριό.

- Τώρα σ' όσα αφορά τη διακοινωνική συγκρούση. Την αντιμετωπίζεις θεωρώ μέσα από μια ανθρωπιστική σκοπιά κι ανειπιτυχία. Οι άνθρωποι λέει, ζούσαν μαζί, θα μπορούσαν και πάλι να ζήσουν μαζί. Ουσιαστικά εκφράζεις μια χριστιανική επίκληση, όχι πιο δυνατή από το "αγαπάτε αλλήλους". Και στηρίζεις την ελπίδα σου, (δηλαδή κατά την άποψη μου δεν

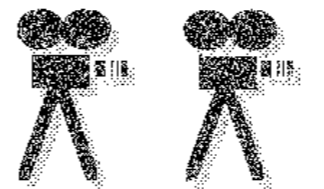
την στηρίζεις) πάνω στον νομοκρατικό κύκλο της φύσης.

- Δε θέλω να αρνηθώ ότι λες. Είναι πιθανόν να βγαίνουν αυτά που είδες. Δεν ήταν όμως πρόθεσή μου να έχω μια χριστιανική προσέγγιση όσον αφορά τις σχέσεις Ελλήνων και Τούρκων.

Το κυρίαρχο στοιχείο όσον αφορά τις αφηγήσεις είναι το μίσος κι η φιλία. Σε μια αφήγηση Τούρκοι μασκοφόροι πηγαίνουν να σκοτώσουν Έλληνες κι ο Τούρκος κοινοτάρχης τους σώζει. Σε μια άλλη σκοπεύει θέλουν να συλλάβουν δύο Τούρκους, που τους προσ ταπεινεί μια Ελληνίδα. Και στις δύο ιστορίες υπάρχουν αυτά τα δύο στοιχεία: η βαρβαρότητα κι η ανθρωπιά. Είναι στοιχεία χαρακτηριστικά της κυπριακής πραγματικότητας και ιστορίας. Αυτά που εσύ αποκαλείς χριστιανική προσέγγιση, εγώ το έβλεπα σαν διαλεκτική προσέγγιση.

Πιθανόν να έχεις αυτή την εντύπωση γιατί αυτά εκφράζονται μέσα από προσωπικές ιστορίες, που είναι πιο άμεσες και πιο ανθρώπινες, που προκαλούν ίσως ένα συναισθηματισμό. Αρχικά ιστοριογραφία με το σχόλιο της μόνας, που ήταν πιο μεγάλο αρχικά και κουτσουρεύτηκε στο τέλος για αισθητικούς λόγους.

Πιθανόν να μην υπάρχει στην ταινία πρόταση για τις σχέσεις Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, νομίζω όμως πως δεν υπάρχει ούτε η πρόταση του "αγαπάτε αλλήλους". Τα "μηνύματα" ενός έργου βγαίνουν από το γενικό του πλαίσιο και δεν είμαι σίγουρος αν το πλαίσιο των αφηγήσεων επιτρέπει μια χριστιανική ερμηνεία.

ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥΡΚΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ (στη πομπή της «Μεταπολίτευσης»)

Οι Τουρκοκύπριοι και οι Ελληνοκύπριοι είναι δυο έθνη στον κόσμο κατάλληλα να ζουν με αδελφότητα και φιλία αναμεσα τους.

Είναι όμως πολύ λυπηρό που έγιναν μάρτυρες των πιο σκληρών δοκιμασιών του πολέμου.

Ο λαός της Κύπρου, που αποτελείται από δύο έθνη, είναι σε λουλούδι που ανοίγει από την ίδια ρίζα.

Τα τείχη που σταθμίσαν κι οι γραμμές των συνόρων που τραβήχτηκαν ανάμεσα τους, δε θα καταφέρουν να κομματίσουν τις αδελφές ενότητες, το λαό της Κύπρου. Γιατί τα τραγούδια τους, που σβένουν από την ίδια ρίζα και βγαίνουν από την ίδια καρδιά, είναι πιο δυνατά απ' το καθετί.

Τα τραγούδια της αδελφότητας των λαών είναι πιο δυνατά απ' αυτούς που θέλουν να τους μετατρέψουν σε εχθρούς αναμεσα τους.

Για να ζήσουν αδελφικά τα δυο έθνη της Κύπρου, πρέπει κυρίως σε μας, τους ανθρώπους της τέχνης απ' την Κύπριο, την Ελλάδα, τους Τουρκοκύπριους και τους Ελληνοκύπριους, βαρυσταθμόν. Εμείς πρέπει να εκφραστούμε αυτή την αδελφότητα με όλους τους τομείς της ζωής.

Το έργο του Κύπριου δημιουργού Πανώκου Χρυσάνθου «Λεπτομέρεια στην Κύπρο» είναι από το πιο όμορφο, σημαντικό και δυνατά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση.

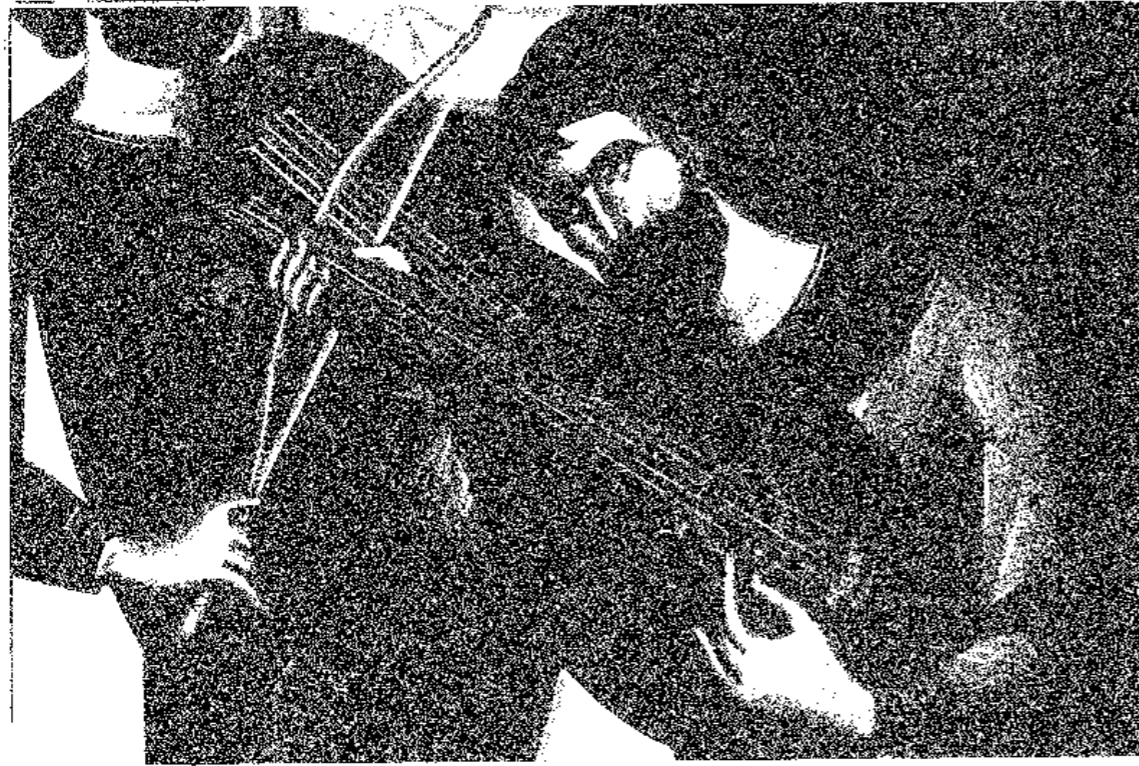
Εμείς, οι άνθρωποι της τέχνης και διανοούμενοι της Τουρκίας, που έχουμε συνείδηση για τη σημασία της αδελφότητας ανάμεσα στους Ελληνοκύπριους και τους Τουρκοκύπριους, γαυρετίσαστε με αγάπη τις προσπάθειες που γίνονται γι' αυτό το σκοπό.

Χαιρετίζουμε αυτούς που αγωνίζονται για την αδελφότητα των λαών και των εθνών...

Για τους διανοούμενους Τούρκους εφόδους

- Nihat Behram (συγγραφέας)
- Fatos Guney (υπεύθυνη των ταινιών του Γκιουνεϊ)
- Melike Demirag (τραγουδίστρια-ηθοποιός)
- Sanar Yurdaturai (μουσικός)
- Ismail Goban (εωγράφος)
- Demis Kavukoglu (δημοσιογράφος)

η μουσική της ανατολής

Έργο: Αλκις Βασιλείου

Συνέντευξη με τον Ross Daly

Εσείς τυχεροί, μπορείτε να ακούσετε πριν λίγο καιρό μεταξύ 25 και 30 του Γενάρη, στο τηλεοπτικό "Η Γραμμή Γραμμή" τρία από τα μέλη του "Λαβυρινθού" στην εκτέλεση ενός μέρους του ρεπερτορίου τους, έκαναν ένα μικρό ταξίδι στους δρόμους της ανατολικής μουσικής. Όμως τι είναι ο «Λαβυρινθός»; Την παρουσίαση αναγράφουμε από φυλλάδιο που διανεμήθηκε στη παράσταση. Στη συνέχεια δημοσιεύουμε τη συνέντευξη που μας έδωσε ο κύριος εμπνευστής και δημιουργός του συγκροτήματος Ross Daly.

«Λαβυρινθός» είναι ένα ανοιχτό μουσικό εργαστήριο, μια μητική διαδρομή, μια μεσοανατολική Arkestra (ορχήστρα - κιβωτός όπως ονομάζει ο Sun Ra το εργαστήριο-ορχήστρα του). Είναι ένα μουσικό σύνολο με ανοιχτά πλαίσια (δμελές σήμερα, διαφορετικό στο άμεσο μέλλον) που ξεκίνησε στα Χανιά με κεντρικό πυρήνα μια 20χρονη διαδρομή στα όργανα και τους ήχους της Ανατολής από τον Ross Daly. Πάνω σε αυτή τη στέρεη βάση άρχισε η προσπάθεια να εννοηθούν οι αιχμές μουσικής με μακρόχρονη παθολογία σε παραδοσιακά όργανα, ενσωματώνοντας μουσικούς πολιτισμούς (νεοελληνική ή ιστορικά ολοκληρωμένους) της ευρύτερης περιοχής της Ανατολής σε ένα μουσικό παρόν που αποδεσμεύει την ενέργεια που έχει κάθε αυθεντική μουσική πράξη ανεξάρτητα από τον ηχητικό κόσμο στον οποίο κινείται.

Ένα μουσικό παρόν που διαμορφώνεται με το βιωμένο αργό ρυθμό που επιτρέπει την αφομοίωση των στοιχείων που επεξεργάζονται με τη γνώση της σοβαρής έρευνας και τη φρέσκια αίσθηση του δημιουργικού μουσικού, που δεν βιάζει το παραδοσιακό υλικό και δεν βιάζεται από τον βομβαρδισμό των πολυπούλων μουσικών ερεθισμάτων. Είναι ο ήχος που αναδύεται από την τρυφερή σχέση με τους ζωντανούς οργανισμούς, οργάνων με αιώνες ιστορία, αποτέλεσμα της δύσκολης επιλογής (που απαιτεί βασανιστική πειθαρχία και τελική υπέρβαση της σε ένα ηχητικό κόσμο εφόρου ελευθερίας) της ισορροπίας σε ένα νέο πεδίο, που ούτε απλά υπηρετεί "διασώζοντας" τον μουσικό πολιτισμό ενός συγκεκριμένου τόπου, ούτε καταφεύγει στην εύκολη συνταγή της "εντεχνης ανανέωσης" της παράδοσης, με την οποία διαπρέφανε μεγάλοι συνθέτες μας. ΟΜ

- Ας πούμε για λίγο στο ζήτημα της αποδέσμευσης της ανατολικής μουσικής από το συγκεκριμένο του χρόνου.

- Σ αντίθεση με τη σύγχρονη δυτική μουσική, (γιατί παλιότερα ήταν διαφορετικά), ένα κομμάτι ανατολικής μουσικής χρειάζεται αρκετό χρόνο να αναπνεύσει και να ολοκληρωθεί. Δηλαδή δεν είναι δυνατόν να υπάρχουν τριγυρία τριών λεπτών. Είναι πολύ σπάνιο να βρεις ένα κομμάτι που να διαρκεί λιγότερο από δέκα λεπτά, γιατί η μουσική αυτή παίζεται και φραχόταν έξω από τις όποιες εμπορικές ανάγκες και συνθήκες. Συνδέεται αποκλειστικά με τις ανάγκες του μουσικού, (όπως και η κλασική ευρωπαϊκή μουσική). Η σύγχρονη δυτική μουσική, όμως, σπάνια περνάει από τον δημιουργό αμέσως στον ακροατή. Περνάει μέσα από τη διακοσμοκρατία, το ραδιόφωνο, κλπ με τα υποχρεωτικά στοιχεία διάρκειας κλπ. Επίσης, η μουσική αυτή, από τη στιγμή που είχε την αίσθηση να φέρει τους ανθρώπους σε κάποια (ψυχική) κατάσταση, χρειάζονταν κάποιο χρόνο.

- Ας προσπαθήσουμε να ορίσουμε το αντικείμενο της δουλειάς σου

- Είναι φυσικά λίγο δύσκολο να το πούμε με δυο λόγια. Το επίκεντρο της ζωής μου είναι η μουσική, θέμα είναι οι μουσικοί, θέμα τεράστιο. Με βάση το προσωπικό γούστο και τις προσωπικές ανάγκες, γίνονται κάποιες επιλογές. Έχω τραβηχτεί από τους ήχους της μουσικής της Ανατολής.

- Πώς χαρακτηρίζονται αυτοί οι ήχοι;

- Η μουσική της Ανατολής έχει το βασικό χαρακτηριστικό να δουλεύει μονάχα με τη μελωδία και το ρυθμό. Λέπει δηλαδή η αρμονία, αλλά δίνει περισσότερο για τη μελωδική και ρυθμική ανάπτυξη. Μα περισσότερο από τα τεχνικά της με ενδιαφέρει το πνευματικό περιεχόμενο. Δηλαδή, δεν είναι μια μουσική που είναι στην υπηρεσία των συναισθημάτων της στιγμής αλλά συνδέεται με πιο

επώλυτες καταστάσεις (και συναισθηματικές και πνευματικές), κι ο μουσικός προσπαθεί να φτάσει σε αυτές μέσω της μουσικής. Δηλαδή η μουσική περιέχει κάποιες οδηγίες και δρόμους προς αυτές τις καταστάσεις. Δεν υπάρχουν λέξεις για να πεις αυτά τα πράγματα δυστυχώς.

- Πώς χαρακτηρίζονται αυτοί οι ήχοι;

- Ναι, αυτό οφείλεται στα διαλείμματα της μουσικής αυτής που στηρίζεται στη φυσική κλίμακα, τη κλίμακα δηλαδή που βγαίνει χρησιμοποιώντας τις φυσικές αρμονίες των χορδών και που υπήρχε πριν οι Ευρωπαίοι εφεύρουν τη συγκεκριμένη κλίμακα για να εξυπηρετήσουν την αρμονία. Δίνει λοιπόν η φυσική κλίμακα την εντύπωση του λιπτερού αν και δεν είναι αλήθεια. Υπάρχει μέσα στην ανατολική μουσική όλη η έκφραση της γλώσσας των συναισθημάτων. Κάθε ήχος έχει ένα συγκεκριμένο συναισθηματικό χαρακτήρα

- Υπάρχει ο χρόνος εκτέλεσης και ο χρόνος δημιουργίας

- Ναι, ενώ μιλώ για τον χρόνο εκτέλεσης. Η δημιουργία ασφαλώς δεν μπαίνει σε συγκεκριμένο χρόνο. Όταν φράχεται ένα κομμάτι, η έμπνευση έρχεται κάποια στιγμή, μετέπειτα από κάποιον πολλές φορές και μετά από άλλους, και αργά-αργά διαφοροποιείται το κομμάτι και εξελίσσεται. Έτσι το κάθε κομμάτι έχει δυο

είναι πολύ σπάνιο να βρεις ένα κομμάτι που να διαρκεί λιγότερο από δέκα λεπτά, γιατί η μουσική αυτή παίζεται και φραχόταν έξω από τις όποιες εμπορικές ανάγκες και συνθήκες. Συνδέεται αποκλειστικά με τις ανάγκες του μουσικού

στάδια δημιουργίας: το στάδιο της έμπνευσης, και ύστερα μια δημιουργία που μπορεί να πάρει εκατοντάδες και χιλιάδες χρόνια. Συνεχώς αλλάζουν μορφές, κι ίσως να φτάνουν στις μέρες μας σε μια μορφή αγγειοποιημένη σε σύγκριση με το πρώτο κομμάτι. Σημασία έχει όμως η συνέχεια που κουβαλά μέσα του ένα κομμάτι, η διαχρονικότητα.

- Θα λέγατε ότι συναντούμε αυτά τα χαρακτηριστικά σε όλη τη μουσική της Ανατολής;

- Χρονικά, αυτή η μουσική μπορούσε να ποίησε γενικά πως ανήκει στο χώρο της ανατολικής Μουσικής. (Αν και δεν σημαίνει με αυτό τον τρόπο γιατί αφήνει έξω Ινδία, Αφγανιστάν, Κεντρική Ασία, που είναι όλα συγγενικά. Οπότε ας μην υπερβάσουμε να το λέμε: Μουσική της Ανατολής). Αναφέρεται ότι έχει πανάρχαιες ρίζες. Δηλαδή έχουμε γραμμένες μουσικές θεωρητικές μελέτες που δείχνουν πως ήταν η μουσική - θεωρητικά τουλάχιστον - στην αρχαία Ελλάδα, στην αρχαία Αίγυπτο, Ινδία, Ασία, Σομαλία, κλπ. Κι από ό,τι ξέρουμε από τα μουσικά συστήματα αυτά, υπήρχαν αρκετές ομοιότητες με τα μουσικά συστήματα που χρησιμοποιούνται σήμερα στον ίδιο γεωγραφικό χώρο. Όμως δεν ξέρουμε, και δεν μπορούμε φυσικά να ακούσουμε, τι ακριβώς παίζανε για να μπορούμε να καταλάβουμε αν πάρα παίζουμε περίπου τα ίδια πράγματα, ή αν αυτά που παίζουμε είναι εντελώς διαφορετικά. Προσωπικά δεν με ενδιαφέρει να ξέρω αν αυτά που παίζουμε σήμερα είναι τα ίδια πράγματα, όσο με ενδιαφέρει το γεγονός ότι τα ίδια μουσικά στοιχεία υφίστανται μια επεξεργασία

απ' όλους τους λαούς της περιοχής. Και, τουλάχιστον στο παρελθόν, λειτουργούσαν σαν μέσο διαλόγου και επικοινωνίας μεταξύ αυτών των λαών.

- Αυτό όμως είναι νεκρό σημείο. Δεν ξέρω αν μια προσδοκώμενη καινούργια επικοινωνία μπορεί να στηριχτεί πάνω σ' αυτή την παραδομένη συγγενική κοιλότητα.

- Ενώ πιστεύω ότι η μουσική, όταν χρησιμοποιείται για να εξυπηρετεί κάποιες σκοπιμότητες είτε πολιτικές είτε άλλης φύσης, τότε γίνεται άλλο πράγμα, δεν είναι μουσική με την έννοια που προσδιόρισε προηγουμένως. Η πολιτική πάντα έχει να κάνει με κάποια μορφή διεκδίκησης, αλλά η μουσική - από τη φύση της - έχει περισσότερο το χαρακτήρα του 'δίνω' παρά της διεκδίκησης.

- Είναι σύγγραφος γι' αυτό;

- Η μουσική όπως την καταλαβαίνω εγώ έτσι είναι.

- Εντούτοις μέσα στη ανατολική μουσική σαφέως υπάρχει και πάλεμος και διεκδίκηση.

- Κοίταξε, δεν θα ε'παινοζήσεις στη Κρήτη είναι πολεμικός χορός. Ενώ δεν τον καταλαβαίνω έτσι. Υπάρχουν μουσικές που χρησιμοποιούνται και για πολεμικούς σκοπούς, αλλά αυτές οι μουσικές είναι στάσιμες, δεν έχουν καμιά εξέλιξη. Για παράδειγμα, η μουσική της Γκάνιτας της Σκωτίας, όσο ήτανε μουσική του Σκωτίζικου στρατού δεν εξελισσόταν. Μόνο όταν αποδεσμεύτηκε από τον ρόλο αυτό, άρχισε κι αυτή να εξελίσσεται όπως όλες οι άλλες μουσικές.

- Σε ποιά επίπεδο εξέλιξης βρίσκεται η ανατολική μουσική;

- Θάλεγα σε φιλό, αλλά δυσκολεύεται να βρει συνεχιστές. Και περισσότερο, βρίσκει συνεχιστές που θέλουν να την χρησιμοποιήσουν για δικούς τους προσωπικούς ή άλλους λόγους.

Υποχρεώνεται κι αυτή να γίνει εμπορικό αντικείμενο. Κι

30

Εγώ πιστεύω ότι η μουσική, όταν χρησιμοποιείται για να εξυπηρετεί κάποιες σκοπιμότητες είτε πολιτικές είτε άλλης φύσης, τότε γίνεται άλλο πράγμα, δεν είναι μουσική με την έννοια που προσδιόρισε προηγουμένως. Η πολιτική πάντα έχει να κάνει με κάποια μορφή διεκδίκησης, αλλά η μουσική - από τη φύση της - έχει περισσότερο το χαρακτήρα του 'δίνω' παρά της διεκδίκησης.

επειδή από τη φύση της δεν είναι κατάλληλη για να μετατραπεί σε κάτι τέτοιο, θα υποστεί διάφορες αλλαγές μέχρι που να ρθει στα μέτρα αυτών που θέλουν να την χρησιμοποιήσουν με αυτό τον εμπορικό τρόπο.

- Ποιά είναι η θέση της βυζαντινής μουσικής σ' αυτό το πλαίσιο;

- Η βυζαντινή μουσική είναι ένα πολύπλοκο και δύσκολο θέμα. Πρώτα-πρώτα, λέγοντας βυζαντινή μουσική, τι εννοούμε; Εννοούμε τη μουσική που ακουγόταν σ' όλη τη βυζαντινή αυτοκρατορία της εποχής, ή εννοούμε τη μουσική που ακούει σήμερα στις εκκλησίες; Πολλοί άνθρωποι πιστεύουν ότι η μουσική των σημερινών εκκλησιών είναι η ίδια που ακουγόταν στις ίδιες εκκλησίες πριν 700 χρόνια. Υπάρχουν στοιχεία που μας λένε ότι υπάρχει ομοιότητα ανάμεσα στη μουσική σήμερα και τότε. Υπάρχουν άλλα

Επάρχουν μουσικές που χρησιμοποιούνται και για πολεμικούς σκοπούς, αλλά αυτές οι μουσικές είναι στάσιμες, δεν έχουν καμιά εξέλιξη. Για παράδειγμα, η μουσική της Γκάνιτας της Σκωτίας, όσο ήτανε μουσική του Σκωτίζικου στρατού δεν εξελισσόταν. Μόνο όταν αποδεσμεύτηκε από τον ρόλο αυτό, άρχισε κι αυτή να εξελίσσεται όπως όλες οι άλλες μουσικές.

- Μια ένδειξη, είπαμε, για τη μουσική παράδοση της ανατολής, είναι η εκκλησιαστική μουσική σήμερα. Μήπως-μou όμως και για τις άλλες ένδειξεις στη περιοχή.

- Η εκκλησιαστική μουσική που ακούει σήμερα και μάλιστα για βυζαντινή μουσική, (η κανονική βυζαντινή ψαλμοδία, όχι κάτι καινούργια συστήματα), στηρίζεται περισσότερο σε γραπτά κείμενα του παρελθόνου κι αυτού του αιώνα. Δυστυχώς τα παλιότερα συστήματα γραφής δεν μπορούν να διαβαστούν σήμερα, κι έτσι δεν ξέρουμε τι ακριβώς έβαλαν σε προηγούμενες εποχές. Δεν μπορούμε ν' ακούσουμε δηλαδή τις μελωδίες. Υπάρχουν επίσης τα δημοτικά τραγούδια των διαφόρων περιοχών, που αποτελούν τη σημερινή συνέχεια μιας προφορικής παράδοσης. Εδώ πάλι δυσκολευόμαστε να καταλάβουμε ποια σχέση ακριβώς έχει αυτή η μουσική με την αντίστοιχη των προηγούμενων αιώνων. Ένα πράγμα που ξέρουμε σήμερα είναι ότι τα τελευταία 300-400 χρόνια έχουν γίνει πολύ μεγάλες αλλαγές στα όργανα αυτής της μουσικής, και κατασκευαστικές αλλαγές των ίδιων οργάνων. Για παράδειγμα, σήμερα στη Κρήτη η μουσική παίζεται με λύρα και λαούτο. Το λαούτο υπάρχει στη Κρήτη μόνο τα τελευταία 70 χρόνια, και η πρώτη γραπτή αναφορά στη λύρα είναι το 1740. Η ίδια η λύρα, όπως φημάζεται σήμερα, είναι εντελώς διαφορετικό όργανο από τη λύρα που υπήρχε πριν 100 χρόνια. Οι οργανολογικές αυτές διαφορές θάχουν φέρει ανάλογες αλλαγές και στην ίδια την μουσική. Όλα αυτά δεν λέγονται για να αμφισβητήσουν τη γνησιότητα αυτής της λύρας, αλλά ακριβώς το αντίθετο. Για να γυρίσουμε στο θέμα της βυζαντινής μουσικής, για μένα δεν υπάρχει ακριβώς προβυζαντινή ή βυζαντινή ή οθωμανική μουσική. Υπάρχει μουσική της Ανατολής. Οι κατηγορίες αυτές καθορίζουν απλά τις περιόδους της μουσικής της Ανατολής. Όπως και η ευρωπαϊκή μουσική έχει διάφορες εποχές: μεσαιωνική,

αναγέννηση, μπαρόκ, ρομαντική εποχή, κλπ. Ας πάρουμε τώρα την δημοτική μουσική. Η δημοτική μουσική της Ελλάδας μπορεί να χωριστεί χρονικά σε 7 περιόδους που διαδέχονται διαφορετικά είδη μουσικής. Φυσικά, μέσα σε κάθε περίοδο υπάρχουν πιο πολλές υποδιαφορές. Είπαμε πιο πάνω ότι στα τελευταία 200-300 χρόνια η οργανολογία έχει αλλάξει, αλλά πιστεύω ότι η μουσική κάθε περιοχής είναι μία συνέχεια της προηγούμενης παράδοσης. Τώρα όμως συναντά μία δυσκολία: Δεν μπορεί να συνεχίσει με τον ίδιο τρόπο, διότι ο μουσικός μάς προηγούμενης εποχής στηριζόταν στην ακοή του, και έπρεπε με λίγα ακούσματα να αποδώσει αυτά που άκουγε. Επειδή όμως τότε όλα τα ακούσματα του ήταν ζωντανής μουσικής, αυτό σημαίνει ότι τα ακούσματα ήταν περισσότερο από μουσικές που ζούσαν και εξελισσόταν στο περιβάλλον του, και το ποσοστό των ζένων προς την περιοχή εκουσιμάτων δεν υπήρξε καθοριστικό. Τώρα όμως που ο κάθε μουσικός έχει ηλεκτρονικά μηχανήματα στη διάθεσή του, αυτό σημαίνει ότι η μουσική δεν μπορεί να εξελισσεται με τον ίδιο τρόπο και ρυθμό. Άνθρωποι που δεν έχουν καμιά σχέση με το συγκεκριμένο περιβάλλον μπορούν νάχουν δυσανάλογη επιρροή. Π.χ. ο σημερινός Κρητικός ακούει πολύ περισσότερη μουσική ροκ απ' ότι παραδοσιακή κρητική μουσική. Αυτό δεν είναι κακό γι' αυτού, αλλά για μένα είναι κακό να ακούει κανείς περισσότερη ηχογραφημένη μουσική παρά ζωντανή, και - πολύ περισσότερο - ηχογραφημένη μουσική που δεν υπάρχει περίπτωση να την ακούσει ζωντανή.

- Ας πάμε στη μουσική της Τουρκίας.

- Επειδή δεν έχω ζήσει σε κάποια επαρχία της Τουρκίας όπως έχω ζήσει στην Ελλάδα, δεν έχω ασχοληθεί πολύ με την τουρκική δημοτική μουσική. Από μουσικολογική πλευρά, την γνωρίζω αρκετά (η όργανα παίζουν, τους σκοπούς, κλπ.) αλλά δεν ασχολούμαι πολύ. Ασχολούμαι περισσότερο με τη κλασική οθωμανική μουσική, όπως διασώζεται στη

Ε σημερινός Κρητικός ακούει πολύ περισσότερη μουσική ροκ απ' ότι παραδοσιακή κρητική μουσική. Αυτό δεν είναι κακό γι' εαυτού, αλλά για μένα είναι κακό να ακούει κανείς περισσότερη ηχογραφημένη μουσική παρά ζωντανή, και - πολύ περισσότερο - ηχογραφημένη μουσική που δεν υπάρχει περίπτωση να την ακούσει ζωντανή.

σημερινή Τουρκία. Η κλασική οθωμανική μουσική είναι η συνέχεια της ένταξης - η λύρας - μουσικής της οθωμανικής περιόδου.

- Ποιές είναι οι μορφές στις οποίες διασώζεται αυτή η μουσική;

- Υπάρχει η γραπτή μουσική, η οποία ακούγεται σήμερα με τις επιφυλάξεις που διατύπωσα πριν για τη διαφορά του πριν και του τώρα. Εδώ, επειδή είναι πιο πρόσφατη περίοδος, ξέρω με περισσότερη αβυσσότητα τις οργανολογικές εξελίξεις και μπορώ να υπολογίζω με περισσότερη ακρίβεια πως θα ήταν το άκουσμα. Δηλαδή το δεν έχουν καμιά σχέση με το συγκεκριμένο περιβάλλον μπορούν νάχουν δυσανάλογη επιρροή. Π.χ. ο σημερινός Κρητικός ακούει πολύ περισσότερη μουσική ροκ απ' ότι παραδοσιακή κρητική μουσική. Αυτό δεν είναι κακό γι' αυτού, αλλά για μένα είναι κακό να ακούει κανείς περισσότερη ηχογραφημένη μουσική παρά ζωντανή, και - πολύ περισσότερο - ηχογραφημένη μουσική που δεν υπάρχει περίπτωση να την ακούσει ζωντανή.

έχουν κάνει, ταστεύω, οι Δερβίσηδες που μέσω της μουσικής εκφράζουν την ανθρωπιστική φιλοσοφία του Τζελα-Αουτί Ρουμί (1206-1273), ο οποίος ήρθε από το Μπαλχ του σημερινού Αφγανιστάν. Αυτός έγραψε στα περσικά. Ουσιαστικά δεν έγραφε αλλά έλεγε τους στίχους χορεύοντας, και τους έγραφαν οι μαθητές. Για όλα τα έργα του, ειδικά το 'Μεσνεβί' και το 'Νιβάν-ι-Σεμ-ι-Ταβρί', θεωρούνται από τα σημαντικότερα λογοτεχνικά έργα της Μέσης Ανατολής. Αυτά μελοποιήθηκαν από μουσικούς της εποχής εκείνης μέχρι και σήμερα. Ακόμα υπάρχει ένα μουσικό έργο που αποδίδεται στο γιο του Ρουμί, ο οποίος ονομαζόταν Σουλτάν-Μελέτ. Εγώ φυσικά δεν έχω σκεπτό να γίνει εκφραστής ή εκτελεστής της οθωμανικής μουσικής - αν και αυτή την μουσική την αγαπώ πολύ. Το κύριο ενδιαφέρον μου είναι ότι μέσα σ' αυτή τη μουσική διασώθηκαν τα μακάμ (ήχο) στην πιο αυθεντική και αυστηρή τους μορφή. Κι αυτά που μαθαίνω από αυτό το θεωρητικό σύστημα με βοηθάνε πολύ σε δικές μου

συνθέσεις.

- Και η εκκλησιαστική τουρκική μουσική;

- Δεν έχουνε. Εδώ υπάρχει μια διαφορά μεταξύ της χριστιανικής και μουσουλμανικής εκκλησίας. Στη μια χρησιμοποιείται μουσική, ενώ στη άλλη η μουσική έχει πολύ περιορισμένο ρόλο. Τώρα εδώ φτάνουμε σε μια αντίφαση: Ενώ η μουσική των ισλαμικών χωρών είναι σε μεγάλο βαθμό θρησκευτική, δεν είναι όμως εκκλησιαστική. Στη Περσία, για παράδειγμα, η μουσική απαγορεύεται στα τζαμιά αλλά όλη η κλασική παραδοσιακή μουσική της Περσίας έχει θρησκευτικό χαρακτήρα, εκφράζοντας όμως τον Μυστικισμό των Σούφι κι όχι τον εθνοδίδαση σιρκά ινσουλμάν που κυριαρχεί στη χώρα αυτή. Επειδή οι Σούφι ήτανε πάντα κλητγγήματα από τους μουλλάδες των Σιγιόν, η μουσική αυτή παίζεται με λίγα όργανα, χαμηλόφωνη, σε περιορισμένους χώρους, κι έτσι ανάπτυξε ένα ανέθλογο εσωτερικό χαρακτήρα. Στο Αφγανιστάν υπάρχει μια τομή μεταξύ τούσων από Ινδία Πακιστάν / Κεντρική Ασία / Περσία, η οποία δίνει ένα ενδιαφέρον πολιτιστικό αποτέλεσμα. Ας σημειωθεί ότι πριν από την έκρηξη του Ισλάμ στη χώρα, υπήρξε για πολλά χρόνια ένας πολιτισμός ελληνοβουδδιστικός, και ότι πριν απ' αυτόν υπήρξε το κέντρο του ζωροαστρισμού. Ή τότε Περσία συμπεριλαμβανόταν περισσότερο το Αφγανιστάν παρά το σημερινό Ιράν.

- Πως εκφράζεται τώρα αυτή η κοινότητα στη μουσική;

- Πρώτα-πρώτο στα όργανα που χρησιμοποιούν, που μοιάζουν πολύ με τα ινδικά όργανα, π.χ. το 'τομπουρ' που μοιάζει με το ινδικό απήρ, ή το 'ντοτάρ' (ή νταμπούρα) που μοιάζει με το 'κοπούς' (σημερινό αλά) της Κεντρικής Ασίας. Υπάρχει και το 'Γκιτζίκ', που μοιάζει με το περσικό 'καμαν-ντοσ'. Αλλά πέρα από τις οργανολογικές ομοιότητες υπάρχουν μουσικές. Τα τελευταία όμως χρόνια η επίδραση της ινδικής μουσικής είναι δυσανάλογα μεγάλη επειδή φτάνουν πολλές ινδικές ταινίες με πολλή μουσική.

Ε στη Περσία, για παράδειγμα, η μουσική απαγορεύεται στα τζαμιά αλλά όλη η κλασική παραδοσιακή μουσική της Περσίας έχει θρησκευτικό χαρακτήρα, εκφράζοντας όμως τον Μυστικισμό των Σούφι κι όχι τον εθνοδίδαση σιρκά ινσουλμάν που κυριαρχεί στη χώρα αυτή.

DRY FREEDOM

μια φωνή για ελευθερία στη ν. αφρική

Από τη διεθνή κατακραυγή και παρά τη διονκομή- τη αντίσταση της πλειοψηφίας των κατοίκων της χώρας η κυβέρνηση της Ν. Αφρικής συνεχίζει να ασκεί την ρατσιστική της πολιτική και να εντείνει τα ανελεύθερα κατασταλτικά μέτρα. Τα πιο πρόσφατα δείγματα της συμπε- ρφοράς αυτής ήταν η σύλληψη του νομπελίστα αρχιεπισκόπου Ντέσμοντ Τούτου και άλλων εκκλησιαστικών ηγετών και καθώς και η απαγόρευση οποιασδήποτε δραστηριότητας σε 17 αντρα- ρατσιστικές οργανώσεις όλων των πολιτικών αποχρώσεων.

Στην κλιμακούμενη αντίδραση ενάντια στην πολιτική του απάρτηζαντ προτιμώνται συνεχώς και νέες φωνές. Μια από τις πιο πρόσφατες και πιο καυστικές είναι το φιλμ "Dry Freedom", του βραβευμένου με Όσκαρ δημοσιογράφου Γκόρντ Σίτ Ρίτσαρντ Αϊν- θόουζ. Διακηρυγμένη πρόθεση του φιλόδοξου αυτού αντρα- ρατσιστικού φιλμ είναι, με τα λόγια του ίδιου του δημοσιογράφου, «κάνει που το έχει δει να μη ξαναγίνει αδιάφορος για το απάρτηζαντ». Και πραγματικά τον στόχο του αυτό τον πετυ- χάνει χωρίς καμία υπερβολή! Από την πρώτη κιόλας σκηνή την οδόν τήλεμμερζι η βία μιας επίθεσης της Ν.Α. στρατιωτικής αστυνομίας εναντίον των μαύρων κατοίκων ενός συνοικισμού - τράνγκς και της κατεδάφισης των παραγκών τους... Η τελευταία σκηνή του φιλμ κλείνει με ένα ακόμα ντοκουμέντο της βίας του καθεστώτος αυτού: ένα ατέλειωτο κατάλογο πολιτικών κρα- τουμένων που πέθαναν στις φυλακές για "άγνωστους λόγους", ή γιατί "γλίστρισαν στο καμύ τους", ή γιατί δέχον "αυτοκτόνηση". Παρόμοιο τέλος είχε και ο Μπαντού Στέφεν Μπίκο γύρω από το οποίο περιστρέφεται η ταινία.

Αφετηρία του έργου είναι η γνωριμία του Ντόναλντ Γούντς, ενός συντάκτη μιας Ν.Α. εβδομαδιαίας, με τον Μπίκο. Πριν την γνωριμία αυτή ο Γούντς μέσα από μια χαρακτηριστικά μικροσκοπική "φιλελεύθερη" αντιμετώπιση, γράφει πολεμικά άρθρα εναντίον του μαύρου ηγέτη του κινήματος της Μαύρης Συνείδησης (Μπίκο) και του υποτιθέμενου "μαύρου ρατσισμού" που τον χαρακτηρίζει. Μέσα από την κατοπινή γνωριμία των δύο ο Γούντς βρίσκειται ξαφνικά αντιμέτωπος με την πραγματικότητα της άλλης πλευράς - την φτώχεια, την εξαθλίωση, τον εξευτελισμό, την ανθρωπιά, τα όνειρα και τις ελπίδες των μαύρων. Οι εμπειρίες αυτές ριζοσπαστικοποιούν το λευκό συντάκτη που ελπίζει ακόμα στην πιθανότητα να "πείσει" τη λευκή κοινότητα για τα "δικαια αιτήματα" των μαύρων. Οι ελπίδες αυτές εξανεμίζονται όταν σε λίγο ο Μπίκο συλλαμβάνεται και πεθαίνει μυστηριωδώς στις φυλακές, ενώ ο κλειστός γύρω από τον ίδιο τον Γούντς αρχίζει να στενεύει. Αφού

εξαντλεί όλες τις πιθανότητες να αποκατασταθεί δημόσια η αλήθεια γύρω από τον θάνατο του φίλου του, αναγκάζεται να αυτοεξοριστεί δραματικώς στη Βρετανία για να συνεχίσει εκεί τον αγώνα του μέσα από τη διεθνή καταγγελία του Δολοφονικού καθεστώτος. Ο Γούντς καταγράφει την υπέροχη αυτή και ως λεπτομέρειες του θανάτου του Μπίκο σε δύο βιβλία.

Το φιλμ του Αϊνθόουζ βασίστηκε πάνω στα βιβλία αυτά καθώς και την βοήθεια του ίδιου του Γούντς και της γυναίκας του, και άλλων φίλων του Μπίκο.

Ανεμφαβήτητα το φιλμ δείχνει όλη τη μαεστρία του Σίτ Ρίτσαρντ Αϊνθόουζ που καταφέρνει να παρουσιάσει ένα δυνατό, συναρπαστικό και ταυτόχρονα ανθρώπινο έργο. Το φιλμ αυτό αποτελεί δίγυρο ένα παράδειγμα των πραγματικά καλών στηνών του Χόλλυγουντ, όπου η σωστή σκηνοθεσία, το καλό παίξιμο των ηθοποιών, η έντονη πλακή του έργου, τα "επιστέ πολιτικά μηνύματα", δίνουν σε ένα σύνολο που συνδυάζει το θέαμα με την τέχνη. Ίσως από δω να ξεκινά και η βασική κριτική που θα μπορούσε να γίνει στο φιλμ αυτό: δηλαδή ότι σκριβώς μένει μέσα στα πλαίσια μιας χολλυγουντιανής αισθητικής με τον χαρακτηριστικό σφικτοδεμένο και άμογο διάλογο, την έμφαση στον ηρωισμό και το προσωπικό ήθος των πρωταγωνιστών και την έντονη πλοκή μιας καταδικασμένης περιπέτειας γύρω από την οποία δομείται το έργο. Βλέπουμε μια Αφρικανική ιστορία μέσα από λευκά μάτια (είναι ίσως χαρακτηριστικό ότι ο κύριος ήρωας είναι ο λευκός συντάκτης και όχι ο ίδιος ο Μπίκο). Θα μπορούσε μια κριτική "ματιά" της ιστορίας να δειλά σε υπερβολή ακόμα και αυτό τον δικό τρόπο του βλέπει! (1) Από την άλλη η δική, χολλυγουντιανή τεχντροπία του φιλμ και η γνώριμη λευκή προσοχή του κάνουν το φιλμ εύκολο να παρακολουθηθεί, και εξηγούν άλλωστε και την τεράστια εμπορική επιτυχία του έργου. Είναι ακριβώς λόγω αυτής της επιτυχίας που δέχτηκε τα πυρά του αντιρατσιστικού κινήματος Ηνωμένων Πολιτειών και την Μ. Βρετανία, και είναι ίσως λόγω της επιτυχίας αυτής που πρέπει και μας να το κρίνουμε με πιο πολλά στοιχεία. Γιατί πραγματικά δεν μπορεί κανείς που το έχει δει να ξαναγίνει αδιάφορος για το απάρτηζαντ".

(1) Ο Αιθίοπας κριτικός Τσεϊντ Γκόμπριελ έλεγε χαρακτηριστικά: "Στο δικό έργο το θέμα της ιστορίας είναι το στυλ και η φόρμα με άλλα λόγια είναι τα εργαλεία, η κάμερα και οι συσκευές, που κάνουν την ιστορία - αντί η ιστορία να κινεί τις συσκευές". γ.π.

ΒΙΚΟ

Ο Μπαντού Στέφεν Μπίκο και ο αγώνας των μαύρων στην ν. αφρική ν. περιστασις

Ο Μπαντού Στέφεν Μπίκο γεννήθηκε το 1918 και πέθανε, ή πιο σωστά δολοφονήθηκε, το 1977 στις φυλακές του ρατσιστικού καθεστώτος της Ν.Αφρικής. Στη διάρκεια της σύντομης ζωής του ο Μπίκο κατάφερε να γίνει ένας από τους πιο δημοφιλείς μαύρους ηγέτες. Έγινε ο ζωντανός θρύλος του αγένει των κατατασμένων μαύρων ενάντια στη συνεχιζόμενη τυρανία της λευκής μεινότητας. Η πιο σημαντική του συνεισφορά ήταν αναμφίβολα η σφυρηλάτηση της θεωρίας και του κινήματος της Μαύρης Συνείδησης. Στο κείμενο που ακολουθεί σκιαγραφούμε τις βασικές θέσεις της πολιτικής θεωρίας του Μπίκο μέσα από τα πολιτικά του κείμενα και τις συνεντεύξεις που έδωσε κατά καιρούς πριν τον πρόωγο θάνατό του.

η εμπειρία του να είσαι Μαύρος

Η πολιτική σκέψη και δράση του Μπίκο είχε σαν αφετηρία όχι κάποιες αφηρη- μένες ιδέες και αρχές αλλά τις συγκεκριμένες εμπειρίες των μαύρων της Ν. Αφρικής. Και οι εμπειρίες αυτές δεν είναι μονάχα η ηγεμονία της λευκής μειν- ότητας, ή καπιταλιστική εκμετάλλευση, ή υλική φτώχεια. Ακόμα πιο σημαντικές είναι οι εμπειρίες της "πνευματικής φτώχειας" και τα συνεπακόλουθα της πάνω στην προσωπικότητα του μαύρου: «Τι κάνει τον μαύρο εύκολο να αντιδράσει; Μήπως είναι πεπεισμένος ο ίδιος για την ανικανότητά του; Μήπως λείπει από τη γενετική του σύνθεση η σπάνια σκληρή ποιότητα που κάνει έναν άνθρωπο ικανό να πεθάνει για την πραγματοποίηση των επιδιώξεών του; Η μήπως είναι απλώς ένα ηττημένο άτομο; Σίγουρα η απάν- τηση δεν είναι εύκολη. Όμως είναι πιο πιθανή η τελευταία περίπτωση. Η λογική της λευκής κυριαρχίας είναι να προετοιμάσει τον μαύρο για ένα υπο- διαίστερο ρόλο σε αυτή την κοινωνία».

Όπωςδήποτε οι μαύροι ήταν κατα- πιεσμένοι και υποδίαστεροι από τις πρώτες μέρες της κυριαρχίας των λευκών. Όμως στα προηγούμενα χρόνια η στάση τους προς τους λευκούς ήταν πολύ διαφορετική γιατί έστω και αν δεν κατάφεραν να αλλάξουν ή να αναπύ- ψουν το σύστημα, δεν είχαν αποδεχτεί

την κατάσταση μέσα τους. Αντίθετα:

"... ο σημερινός μαύρος έχει χάσει τον ανδρισμό του. Στριμωγμένος στο καρβίκι του βλέπει με δέος τη λευκή δουλειά εξουσίας και αποδέχεται τη θέση του που θεωρεί μοιραία και αναπόφευκτη. Βασικά μέσα του ο θιμός του συσσωρευό-εται καθώς συλλοφάεται και η προσβολή, αλλά τον εκτενώνει σε λανθασμένη κατεύθυνση - στους υαλόστοιχους μαύρους, στην περιουσία των μαύρων... Στην απορνήσιση του αποχωρητηρίου του το πρόσωπο του διαπύχεται με αποτροπισμό σε μια απειρη καταδικής της λευκής κοινωνίας, αλλά φωτίζει ξαφνικά σε μια βλακωπή αποκή σαν βγαίνει έξω ηρεχάτος στο αυπτόμον σκόλασμα του αφεντικού του. Στη λεωφορεία ή στα τραίνα των μαύρων πάντα σχηματίζει στις ενορχηστρωμένες καταδικές των λευκών, αλλά είναι ο πρώτος που ελιμνά την κυβέρνηση στην παρουσία της αστυνομίας ή των εργοδότην του. Η καρδιά του παθεί την άνοση της λευκής κοινωνίας και ρίχνει να φταίξιμτσι στον εαυτό του που δεν "μορφώθηκε" αρκετά για να αξίζει τέτοια πριλυτέλεια. Τη φημομένη επιστήματα των λευκών στον κομψό της επισημής - που παλά λίγα καταλαβαίνει - τον παίθουν για την ματωσιση της ανίστασης και της ελπίδας για απισιδήποτε αλλαγή. Ο μαύρος έχει κατανήσει

ένα καρβίκι, μια σκιά, υπηλέος ηττημένος, πηγμένος στην μίζερια του, ένας δολλος, ένας όνος που δέχεται τον ζυγό της κοκαπισσης του με την δουλια ενός προβότου».

Αυτές ήταν οι αλήθειες που ο Μπίκο και οι υπόλοιποι μαύροι αγωνιστές έπρεπε να αντιτιπώσουν. Όχι μόνο μια δύσκολη κυριαρχία, ένα σκληρό έργο ζυγός, αλλά και έναν υποδούλο λαό που είχε χάσει εντελώς την προσωπικότητα και το ήθος του. Πώς λοιπόν να προχωρήσει κανείς σε έναν απελευθερωτικό αγώνα, σε ένα πρόγραμμα αντιστάσης του καταστημά- νου, με ένα παραδομένο και περσιπμένο λαό; Το πρώτο βήμα θάρρεπε ξεκάρδα να αρχίσει από τον ίδιο τον λαό: να του ξαναδοθεί ζωή, περηφάνια και αξιοπρέ- πεια. Να του δοθεί απισειπύθηση. Αυτός ήταν ο πρώτος στόχος του κινήματος της Μαύρης Συνείδησης.

η μαύρη συνείδηση

Η δημιουργία μιας νέας συνείδησης δεν ήταν καθόλου εύκολος στόχος. Χρειά- ζονταν πολλές προσπάθειες σε πολλές κατευθύνσεις. Κατ' αρχάς χρειαζόταν να ξαναγραφτεί ολόκληρη η ιστορία της Αφρικής και του πολιτισμού της. Γιατί οι αποικιοκράτες δεν είχαν αλλάξει υποτάξει τους ιθαγενείς κάτω από τον ζυγό τους. Είχαν επίσης επέμβει πάνω στο παρελθόν τους παραμορφώνοντας, καταστρέφο-

γιας, και αλλοιώνοντας το. (Φ. Φάνου)
 Έτσι οι λευκοί επέβαλαν την άποψη, πως πριν απ' αυτούς δεν υπήρχε Αφρικάνικος πολιτισμός - παρά μόνο βαρβαρότητα. Οι θρησκευτικές πρακτικές και παραδόσεις αντιμετατίθενταν σαν προκαταλήψεις, η ιστορία της Αφρικής σαν μια στασιμότητα αναλλοίγη αγρών φυλών και άκασιπων μαζών μεταξύ τους. Σαν αποτέλεσμα τα παιδιά και οι νέοι κανονίζονταν να ντρέπονται και να μισούν τη δική τους κληρονομιά και να αναζητούν καταφύγιο στην ταύτιση με την λευκή κοινωνία.

Έτσι μέρος της προσπάθειας για τη δημιουργία μιας νέας Μάυρης Συνειδήσης καταβλήθηκε στα παραλλήλα, στο ξαναγράψιμο της ιστορίας, στην εντόπιση των σημαντικών μαζικών γεγονότων που προηπόθεσαν να ενώσει το έθνος, των ηρώων που αγωνίστηκαν εναντίον των λευκών κατακτητών. Αυτή η πορεία ήταν απαραίτητη για να εμφανισθεί ο λαός. «Ένας λαός χωρίς μια θετική ιστορία είναι σαν ένα όχημα χωρίς μηχανή».

Ένας δεύτερος στόχος ήταν η επαίσταση στην ντόπια κοινοτομία θετικών στοιχείων που χαρακτηρίζουν τους ιθαγενείς και με τα οποία θα μπορούσαν να ταυτιστούν και να νιώσουν περήφανοι. Αυτά δεν ήταν δύσκολο να βρεθούν. Επιστημονόθετα η αξία της συλλογικότητας στις Αφρικανικές κοινωνίες (σε αντίθεση με τον ατομισμό των Δυτικών κοινωνιών), η κοινοκτημοσύνη, οι ανθρωποκεντρικές αξίες, η μη χρησιμοθηρική αντιμετώπιση του κόσμου, η ανάγκη για την μουσική και το χορό που εκφράζουν όλες τις διαθέσεις και δραστηριότητες των ανθρώπων, η ελλειψη φτώχειας στις παραδοσιακές κοινωνίες, η βαθιά θρησκευτικότητα των μαζών, κ.α. Η Μάυρη

Συνείδηση προσπαθούσε να θυμίσει τις αξίες αυτές που τους χαρακτήριζαν σαν λαούς και που τίποτα δεν είχαν να ζηλέψουν από τα χαρακτηριστικά / αξίες των λευκών - (τολμανήν μάλιστα, η κριτική είναι πως στη σύγχρονη μας εποχή είναι οι λευκοί με το αδέξιο του δικού τους πολιτισμού, που στρέφονται προς τις πιο πρωτογενείς / αυθεντικές αξίες των μαζών).

Τι λοιπόν είναι η Μάυρη Συνείδηση; Ας το δούμε πάλι μέσα από τα πολιτικά κείμενα του Μπίκο:

«Η Μάυρη Συνείδηση είναι μια γενική στάση και ένας τρόπος ζωής... Η οποία γίνεται στη συνειδητή επιλογή από το μαύρο της ανάγκης να συμπεριφερθεί μαζί με τα αδέρφια του γύρω από το αίσιο της καταπίεσης τους - το μαύρο του δερματός των - και να ενεργήσει μαζί για να επάξουν τις χειραπέδες που τους κρατούν σε μόνιμη σκλαβιά... Η φιλανθρωπία της Μάυρης Συνειδήσης εκφράζει την προθυμία για το σύνολο στο οποίο ανήκουν οι μαύροι και της αποφασιστικότητας τους να (σε) ενεργήσουν και να πραγματοποιήσουν την ιδεατή τους. Στην καρδιά αυτού του τρόπου σκέψης είναι η διαπίστωση από τους μαζικούς ότι το ποιά σημαντικό έργο στα χέρια του καταπιεσμένου. Όταν ο καταπιεσμένος μαύρος είναι τόσο αποτελεσματικά 'μηχανοποιημένος' και ελεγχόμενος από το λευκό καταπιεστή που να πιστεύει ότι αποτελεί 'ζήτημα' στον λευκό, τότε δεν υπάρχει τίποτα πλέον που ο

καταπιεσμένος να μπορεί να κάνει που θα φανεί πραγματικά τους ισχυρούς αδύνατους. Έτσι, με το να σκεφτείται με βάση τις αρχές της Μάυρης Συνειδήσης ο μαύρος μπορεί πλέον να νιώσει σαν ελεύθερος και ολοκληρωμένος άνθρωπος».

Η φανερά άμωση στη διατύπωση αυτή είναι η ανάγκη οι μαύροι να οργανωθούν από μόνοι τους, για να αγωνιστούν για τη δική τους απελευθέρωση. Στην πραγματικότητα ήταν η πρώτη φορά που μέσα από το κίνημα της Μάυρης Συνειδήσης ο αγώνας των μαζών υποθετούσε αυτή την στρατηγική. Μέχρι τότε η κύρια στρατηγική ήταν η συνεργασία και οι επισημοποιήσεις με διάφορες ομάδες λευκών προοδευτικών, κυρίως των Φιλελευθέρων. Το πιο συνήθισμένο αποτέλεσμα της πρακτικής αυτής ήταν η ποδηγέτηση της ηγεσίας από τους λευκούς προοδευτικούς, η χλιδαρότητα και το ξεφτισμα της αγωνιστικότητας και οι συνεχείς συμβιβασμοί.

μαύρος ρατσισμός:

Το κίνημα της Μάυρης Συνειδήσης, με την επιμονή του στην ανάγκη οι μαύροι να αγωνίζονται μόνοι τους και να μην δέχονται στις οργανώσεις τους λευκούς συνοδοιπόρους, ήρθε αντιμέτωπο με δραστήριες κοινότητες από όλες τις κατηγορίες μάλιστα ήταν ότι οι ίδιοι οι επαθεί της Μάυρης Συνειδήσης στην προσπάθεια τους να πελαγήσουν τον ρατσισμό, υποθετούσαν οι ίδιοι ρατσιστικές μεθόδους. Στις κατηγορίες αυτές η στάση του Μπίκο ήταν:

ΤΟ «ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ» ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ
 σε πρώτη προβολή την ταινία:
CRY FREEDOM
 του Richard Attenborough
 προβολές:
 Δορυμνάκι κινηματογράφος Αττικό τσίραση 20 Απρ. 88, 9αμ
 Λευκίσινα κινηματογράφος Ζήνα Παλας παράσκευή 18 Απρ. 88,
 9αμ (για τρέους) και 9αμ

«Αυτοί που γινώσκουν, ορίζουν τον ρατσισμό σαν τη διακριτική ομάδα/ συνάσει εναντίον κάποιου άλλης με σκοπό την καθιέρωση ή την διατήρηση της κυριαρχίας. Πως μπορούμε τότε εμείς να εμίσουμε ορισμένους αφού δεν έχουμε τη δύναμη της καθιέρωσης... Για τους φιλελευθέρους η θέση είναι η καταπίεση του πτωχού, η αντίθεση είναι ο αναρρατισμός, αλλά η πρόθεση δεν είναι εκκάλυψη ή κέρπει να είναι. Θέλουν να λένε στους μαζικούς ότι βλέπουν την συνεργασία/συνένωση σαν την ιδανική λύση. Η Μάυρη Συνείδηση ορίζει την κατάσταση διαφορετικά. Η θέση είναι ένας έντονος λευκός ρατσισμός και ε'τα η αντίθεση σε αυτό πρέπει να είναι μια έντονη συστημική και αλληλεγγύη μεταξύ των μαζών, ενάντια στους οποίους απεικονίζεται ο λευκός ρατσισμός... Μόνο μέσα από αυτή την πραγματική αντίθεση μπορεί να προέλθει μια βιώσιμη ένωση, και η Αφρική να γίνει μια χώρα όπου λευκοί και μαύροι να ζουν μαζί σε αρμονία χωρίς τον φόβο της αμεταλλεύσιμης».

Το γεγονός παρέμεινε ότι η κυριαρχία των λευκών δεν ήταν ένα 'λάθος' από τη μεριά των λευκών, αλλά μια συνειδητή πράξη, και κομμάτι 'παρακλήση' ή 'ηθική υπόδειξη' δεν θα έπαθαν τους λευκούς να 'επιανορθώσουν' το λάθος τους. Για αυτούς ακριβώς τους λόγους οι μαύροι έπρεπε να ασπασούν την τακτική του ζητιάνου και του καταπιεσμένου του σκληρού κατακτητή και να συνειδητοποιήσουν τη σημασία του υπηκόου της Μ.Σ.: «Μαύρε άνθρωπε, είσαι μονάχος».

αι δυσκολίες και το όραμα του μέλλοντος

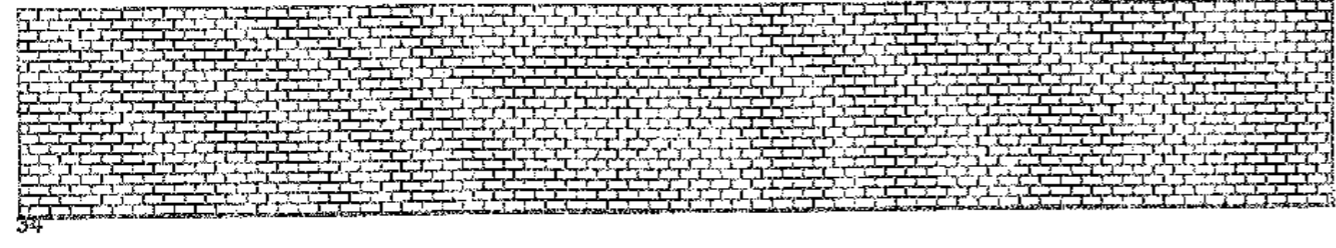
Τη χρόνια του θανάτου του (1977) ο Μπίκο έδωσε μια ενόσφορουσα συνέντευξη, στην οποία έκφρασε τη γνώμη του για ότι η είδος αλλαγή ήθελε να δει στη χώρα του και η δυσκολίες έβλεπε στην πορεία αυτή. Σχετικά με την κοινωνία που ήθελε να δει:

«δεν μπορεί κανείς να αγνοήσει το γεγονός ότι υπάρχει τόσο δυνατή κατανομή του πλούτου στη Ν. Αφρική, που μια πλειοψηφία υπελευθέρωση η οποία θα όφεινε θύκτο το θέμα της δικαίας κατανομής του πλούτου θα ήταν χωρίς έννοια. Η λευκή μειονότητα κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό του πλούτου της χώρας. Αν έχουμε μια απλή αναλλαγή των προσώπων στις κυβερνητικές θέσεις το να θα γίνει πιθανώς είναι ότι οι μαύροι θα συνεχίσουν να είναι πτωχοί σαν σύνολο με μόνη διαφορά ότι μερικοί απ' αυτούς θα προσχωρήσουν στην τάξη της αϊτω καλούμενης μπουρζουαζίας. ...Πιστεύουμε σε ένα συνδυασμό της ιδιωτικής πρωτοβουλίας σε περιορισμένη κλίμακα, και της συμμετοχής του κράτους στην βιομηχανία και το εμπόριο, ειδικά στις βιομηχανίες όπως τα μεταλλεία χυσιού, διαμαντιών, ασβέστου, βαπικές βιομηχανίες, κ.α. Με αυτό το συνδυασμό των δύο συστημάτων ελπίζουμε να πετύχουμε μια πιο δίκαιη κατανομή του πλούτου».

Και για τις δυσκολίες και τον αγώνα

κουφρέπινανίνου:

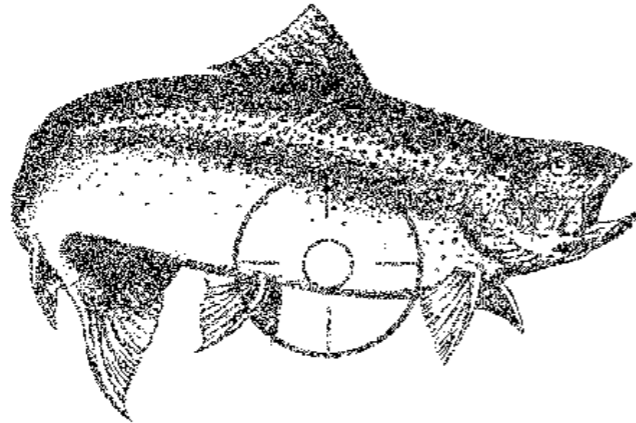
«Είμαι της γνώμης ότι η όλη διαδικασία αλλαγής θα διαρκέσει πολύ στη χώρα μας. Αυτό γιατί όλα εξαρτώνται από το βαθμό που η Εθνοκρατική κυβέρνηση είναι διατεθειμένη να κρατήσει την ελευκία. Η δική μου ανάληψη είναι ότι θέλουν να κρατήσουν την εξουσία και ότι θα αγωνιστούν για αυτή» με τα δόντια. Η σύγκρουση θα μπορούσε να αποφευχθεί αν αυτοί ήθελαν να την υποφύγουν. Εμείς που ζητάμε δικαιοσύνη και μια ίση κοινωνία μπορούμε να προσπαθήσουμε τους στόχους μας ανάλογα με την αντίσταση που θα βρούμε. Αν η κυβέρνηση είναι έτοιμη να αγωνιστεί με τα δόντια, ε' ότι η σύγκρουση είναι αναπόφευκτη... Στο κίνημα μας πιστεύουμε στη χρήση όσο το δυνατό μη βίαιων μεθόδων. Όμως υπάρχουν πολλοί άλλοι που πιστεύουν ότι αυτή η κυβέρνηση θα φύγει μόνο με τη βία... Το σημαντικό είναι πως οι μαύροι πρέπει να είναι ενωμένοι για να πετύχουν τη καλύτερα δυνατή αποτελέσματα. Τώρα αν αυτό θα γίνει μέσα από σύγκρουση ή όχι θα καθοριστεί από το μέλλον (...) Πιστεύω ότι η σύγκρουση είναι αναπόφευκτη λαμβάνοντας υπόψη την προβλεπόμενη αντίδραση του παρόντος συστήματος. Και αυτή η σύγκρουση θα είναι γενναυμένη και συνεχίζόμενη».

Μεταφραση από την Ισπανική εφημερίδα "El País" από τον Ρικάρδο Λοπέζ και Γιώργο Νεοφυτου

ΤΟ ΨΑΡΙ ΕΙΝΑΙ ΚΟΚΚΙΝΟ

Γκαβριέλ Γκαρσία Μαρκεζ

"Το ψάρι είναι κόκκινο", που μόλις διάβασα με κάποια κυθυστήρηση, είναι ένα απαισιώδες βιβλίο που μοιάζει με μυθιστόρημα επιστημονικής φαντασίας λόγω της αυστηρής προσήλωσης τους στην πραγματικότητα.

Οι συγγραφείς του είναι δυο βορειοαμερικανοί, πολύ γνωστοί από τις δημοσιογραφικές τους έρευνες. Ο Ουόρρεν Χίγκλε κέρδισε πριν δυο χρόνια το βραβείο Γκοργκε Πολκ για τις αποκαλύψεις του σχετικά με τις παράνομες δραστηριότητες της ΣΙΑ στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο Ουίλλιαμ Τάρνερ είναι ένας πρώην λειτουργός του Εφ Μπα Αϊ που έγραψε, μεταξύ άλλων βιβλίων, ένα λεπτομερειακό ρεπορτάζ για το φόντο του Ρόμπερτ Κέννεντυ. Και οι δυο αφιέρωσαν πολλά χρόνια στην αναζήτηση των εγγράφων και των πρωταγωνιστών του κρυφού πολέμου που διεξάγει η ΣΙΑ από το 1959 εναντίον της Κούβας, χωρίς να εξαιρούνται, οπωσδήποτε, η μισή εκατοντάδα απόπειρες εναντίον του Φιντέλ Κάστρο. Το αποτέλεσμα είναι αυτό το καταπληκτικό βιβλίο, που προχωρά πέρα απ' οποιοδήποτε έργο φαντασίας. "Το ψάρι είναι κόκκινο" ήταν το κωδικποιημένο όνομα της απόβασης στο Κόλπο των Χοίρων.

Διαβάζοντας αυτό το εκπληκτικό βιβλίο, διερωτάται κανείς πώς είναι δυνατό οι διαδοχικές κυβερνήσεις μιας χώρας, όπως είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες, που η δημιουργική μεγαλοφυΐα της αποτελεί ένα από τα θαύματα αυτού του αιώνα, να έχουν μπορέσει για είκοσι χρόνια να επιμένουν σ' ένα τέτοιο σύστημα παραλογισμών και να σπαταλούν χωρίς μέτρο τόσο

στείρα φαντασία και τόσο άχρηστα λεφτά. Είναι σχεδόν αδύνατο το πώς οι μυστικές υπηρεσίες διέθεταν τόσο λίγη εξουσία ώστε να συνάψουν μια τόσο ανιερχοκονομασία με τα πιο διαφθαρήματα στοιχεία της κοινωνίας τους; τις μαφίες των τυχερών παιγνιδιών, τους εμπόρους των ναρκωτικών, τους πιο απούσιους εγκληματίες, και όλα αυτά σ' όνομα των πιο φηλών ιδανικών της δημοκρατίας. Ένας από τους πιο έξοχους συντάκτες της, ο Χάουαρντ Χιούζ - ο εκκεντρικός δικαστομυριοδύτης που πέθανε πριν λίγα χρόνια από το φόβο του για τα μικρόβια - προσπάθησε, σαν αντάλλαγμα των υπηρεσιών του, να παρατήσουν οι Ηνωμένες Πολιτείες τον πόλεμο τους στο Βιετνάμ, μόνο και μόνο για να πουλήσει περισσότερα ελικόπτερα από τα εργοστάσιά του και επιχειρήσει να δωροδοκήσει τον πρόεδρο Λύντον Β. Τζόνσον με 100.000 δολάρια για να σταματήσει τις πυρηνικές δοκιμές στη Ναβάδα, γιατί πίστευε πως έβλαπτον την υγεία του. Μέσα σ' αυτή την παράλογη απρόσφατα, η ΣΙΑ είχε πλοία με πυροβολικά που διέσχίζαν τις θαλάσσιες χωρίς εμπόδια, κάτω από αθέως σημαίες και που άλλαζαν χρώμα και μορφή τόσο συχνά, που ήταν αδύνατο να τα αναγνωρίσεις. Σε κάποια στιγμή, αυτός ο στόλος του κρυφού πολέμου, αυτόβουλος και ατιμώρητος, που δεν είχε τίποτα να κάνει με τις ένοπλες δυνάμεις της χώρας, υπήρχε ο πιο μεγά-

λος και ο πιο καταστρεπτικός σ' ολόκληρη τη Καραϊβική. Ήδη σ' ολόκληρη τη Καραϊβική, η ίδια στοιχεία και ακόμα στοιχίζει αυτή η χιζοφρενική περιπέτεια είναι κάτι που το επιβλητικό ταλέντο των συγγραφέων αυτού του βιβλίου δεν μπόρεσε να καθορίσει, ίσως γιατί κανένας δεν το γνωρίζει με ακρίβεια.

Είναι δύσκολο να πιστέψουμε πως αφηρημένα για όλα αυτά υπήρχε ούτε λίγο ούτε πολύ, ο δημιουργός του πράκτορα 007. Και πραγματικά. Την άνοιξη του 1960 - όπως δηλώνουν οι Χίγκλε και Τάρνερ - ο γερουσιαστής Τζων Φ. Κέννεντυ, που λίγο μετά θα γινόταν ο νέος πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών, έδωσε ένα γράμμα προς τη μητέρα του πιο αγαπημένου του συγγραφέα, τον Φλέμινγκ. Ο γερουσιαστής ρώτησε τον συγγραφέα τι θα εφεύρισκε ο Τζέιμς Μπόντ, αν θα του ανέθεταν ο νέος πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών απάντηση, χωρίς καν να πείξει το βλέφαρό του, πως για τους κουβανούς υπάρχουν τρία σημαντικά πράγματα: το χρήμα, η θρησκεία και το σεξ. Ξεκινώντας από αυτό το στοιχείο φαντάστηκε τρία σχέδια. Το πρώτο ήταν να ρίξει πάνω από την Κούβα ένα τεράστιο ποσό πλαστών χρημάτων σαν δώρο από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Το δεύτερο ήταν να εμφανιστεί στον κυρανό της Κούβας ένα φωτεινό στεμπερ σαν αναγγελία της επιστροφής του Χριστού στην γη, για να εξολοθρευτεί τον κομμουνισμό. Το τρίτο ήταν να ρίξει πάνω από την

Κούβα φυλλάδια με την υπογραφή της Σοβιετικής Ένωσης, προσειδοποιώντας τον πληθυσμό της Κούβας ότι οι πυρηνικές δοκιμές των Ηνωμένων Πολιτειών είχαν μολύνει με ραδιοενέργεια τα γένια των επαναστατών και πως θα γίνονταν σίκανοι. Ο Φλέμινγκ υπέθεσε πως μετά από αυτή την προσειδοποίηση οι επαναστάτες θα ξερίζονταν, ακόμα και ο Φιντέλ Κάστρο και κατέληξε: "Χωρίς γένια δεν υπάρχει επανάσταση".

Ο Τζων Πήαρσον, ο βιογράφος του Φλέμινγκ, έγραψε αργότερα πως όλα αυτά ο Φλέμινγκ σ' αυτό το ιστορικό γούμα αποτελούσαν ένα αστείο του μυθιστοριογράφου για να κάνει κατανοητό πως το μόνο αποτελεσματικό μέσο για την ανατροπή του Φιντέλ Κάστρο ήταν η υλοποίησή του. Αλλά η ΣΙΑ τα πήρε στα σοβαρά και το μόνο σχέδιο, που δεν έλαβε υπόψη της, ήταν εκείνο με τα πλαστά χρήματα, γιατί δεν τους φάνηκε πρωτότυπο. Πράγματι το είχαν ήδη μελετήσει οι ναζί για την αποδιοργάνωση της οικονομίας της Αγγλίας. Η ίδια να υποχρεώσουν τους επαναστάτες να ξερίσουν τα γένια τους δεν θα έφερνε τα ποθητά αποτελέσματα, γιατί οι ίδιοι ξερίστηκαν από δική τους πρωτοβουλία λίγο αργότερα και η επανάσταση συνεχίστηκε. Πριν από αυτό, τα εργοστάσια της ΣΙΑ είχαν εφεύρει κάτι ακόμα που σε περίπτωση τοποθέτησής τους στα παλιότερα κτίρια θα προκάλυψαν πτώση όλων των μαλλιών του σώματος, αλλά δεν βρήκαν κανένα για να τις βάλει στις μπότες του Φιντέλ Κάστρο.

Σχεδόν όλα τα σχέδια, συμπεριλαμβανομένης και της απόβασης στον Κόλπο των

Χοίρων, που ήταν το πιο φιλόδοξο, κατέληξαν σε αποτυχία. Όμως, μερικά που είχαν σαν σκοπό την καταστροφή της οικονομίας πέτυχαν τον στόχο τους. "Αεροσκάφη του Κέντρου Ναυτικού Εξοπλισμού" γράφει το βιβλίο "πέταξαν πάνω από την Κούβα σκορπίζοντας χυστάλλους που προκάλεσαν φοβερές βροχοπτώσεις πάνω από μη γεωργικές ζώνες και ακαρπία στις καλαμοφυτίες."

Πιο γνωστή υπήρξε η ενέργεια μια ομάδας τρομοκρατών που τον Μάρτη του 1970 πήραν από την ΣΙΑ τον ιδιοκτήτη της αφρικανικής πανώλης των χοίρων για να την εισαγάγουν στην Κούβα. Έξι βδομάδες αργότερα εκδηλώθηκε στο νησί το πρώτο κρούσμα της αφρικανικής πανώλης των χοίρων στο δυτικό ημισφαίριο, με αποτέλεσμα τη σφαγή 300.000 χοίρων.

Οι πιο ανεξήγητες αποτυχίες, οπωσδήποτε, είναι οι απόπειρες εναντίον του Φιντέλ Κάστρο. Είναι αλήθεια ότι ο Κάστρο έχει μια απρόβλεπτη καθημερινή ζωή, στην Υψηλή Πληροφορία του είναι πολύ δύσκολο να εισχωρήσει κανείς και η Αντικατασκοπεία τους θεωρείται από τις πιο ικανές του κόσμου. Αλλά αυτό δεν αποτελεί εξήγηση για την αποτυχία των πέντε από τα πέντε αποικιακών δολοφονίας, που ετοιμάστηκαν από την ΣΙΑ, με τα πιο εξυπνά μέσα. Πρέπει να υποθέσει κανείς πως υπάρχει ένα διαφορετικό στοιχείο, που ίσως δεν είναι και τόσο άσχετο με τη μαγεία της Καραϊβικής και που εφεύρει από τα κομμάτια της ΣΙΑ.

Όταν ο πρόεδρος Κέννεντυ έστειλε στην Κούβα τον νεο-

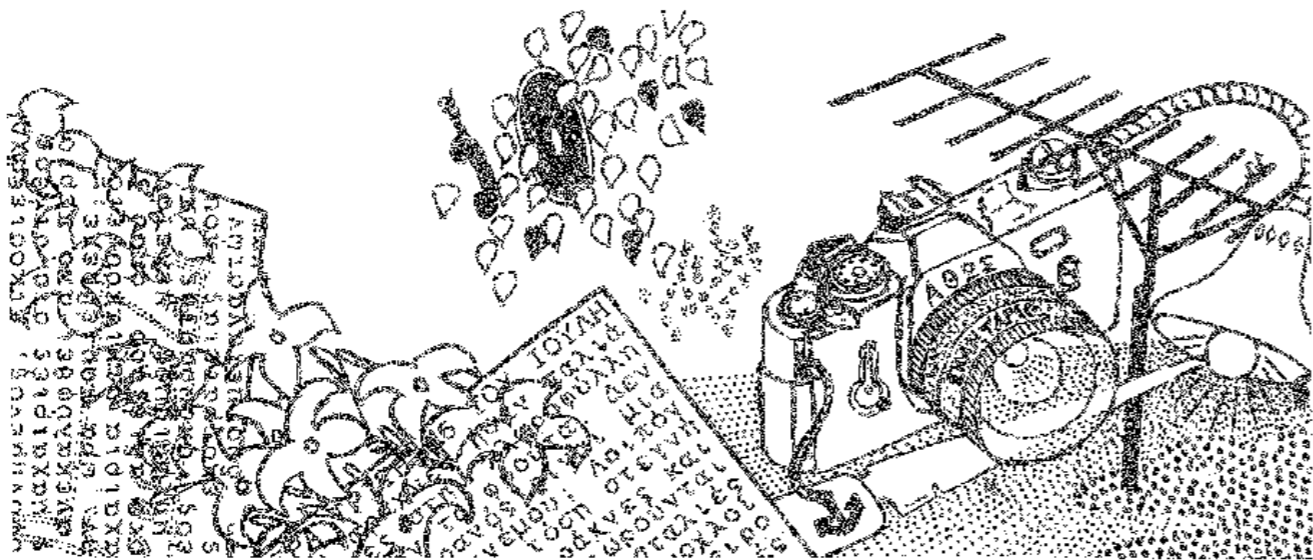
βέρχο Διηγόρου Τζέιμς Ντόνοβαν, το 1963, για να διαπραγματευτεί την απειλητική προοπτική μιας ομάδας αμερικανικών κρατουμένων, η ΣΙΑ έστειλε, χωρίς να το ξέρει ο Ντόνοβαν, ένα ειδικό δώρο για τον Φιντέλ Κάστρο. Ήταν μια ολόκληρη συσκευή για υποβρύχιο ψάρεμα, που στις φιάλες οξυγόνου της είχαν βάλει βόλιους φυματώσεις. Ο ίδιος ο Ντόνοβαν δεν ξέρει γιατί, αλλά η συσκευή δεν του φάνηκε αξία για έναν αρχηγό κράτους και την άλλαξε με άλλη που αγόρασε ο ίδιος στην Νέα Υόρκη. "Οπωσδήποτε" είπε ένας πράκτορας της κουβανικής αντικατασκοπείας, "θα είχαμε εξετάσει την συσκευή."

Οι πιο εντυπωσιακές αποτυχίες ήταν εκείνες των τριών αποπειρών που ετοιμάστηκαν από την ΣΙΑ εναντίον του Φιντέλ Κάστρο, κατά την διάρκεια της μεγάλης επίσκεψής του στην Κιά το 1971. Στη πρώτη τον Κάστρο θυ τον δολοφονούσαν κατά την διάρκεια μιας συνέντευξης τύπου, μ' ένα πολυβόλο, που ήταν κρυμμένο μέσα σε μια κούρα της τηλεόρασης. "Ήταν κάτι παρόμοιο με τον φόντο του Κέννεντυ", είπε ο άνθρωπος της ΣΙΑ που είχε την ευθύνη για την απόπειρα, "γιατί το όνομα που θα σκοτώσε τον Κάστρο είχε εφευρεθεί με τεχνητή αποκλειστικότητα που τον παρουσίαζαν σαν λιποτάκτη των κουβανέζικων υπηρεσιών στη Μόσχα." Όμως, την κρίσιμη στιγμή, ένας από τους δολοφόνους έπαθε σκωληκοειδίτιδα και ο άλλος δεν τόλμησε να το κάνει μόνος του. Η άλλη απόπειρα προβλεπόταν να γίνει κατά την επίσκεψή του Φιντέλ Κάστρο στο ανθρακωρυχείο του Ανταφογκάστα, στο βόρειο τμήμα

της Κιά. Ένα αυτοκίνητο που ήταν χαλασμένο στον δρόμο ανάγκασε την επίσημη κομπι να σταματήσει. Μέσα στο αυτοκίνητο είχαν τοποθετηθεί τετρακόσια τόνοι δυναμίτιδας, που ήταν συνδεδεμένοι με ένα ηλεκτρικό πυροδότη. Όμως, για λόγους, που ακόμα παραμένουν ανεξήγητοι, η δυναμίτιδα δεν εκράγηκε. Η τρίτη προσπάθεια θα ήταν ένας πυροβολισμός από ένα αεροπλάνο που βρισκόταν στο έδαφος, κατά τη στάση του Φιντέλ Κάστρο στη Λίμα, αλλά μια αλλαγή στην θέση των δυο αεροσκαφών προκάλεσε την άρνηση του πιλότου της ΣΙΑ να πυροβολήσει, από φόβο μήπως δεν μπορέσει να φύγει έγκαιρα. Μια τέτοια, επίσης αποτυχημένη απόπειρα, ήταν εκείνη που επιχειρήσει μια ομάδα πρακτόρων της ΣΙΑ, που προσέγγισε τον Φιντέλ Κάστρο σε κάποια στιγμή, του πρότεινε να επισκεφτεί την Κιά, αλλά η τελευταία στιγμή δεν μπόρεσε να σπάσει τον πάγο που είχε σκεπάσει τις καμφούλες.

Παρόλα αυτά, ο μεγαλύτερος κίνδυνος, που απειλούσε ο Φιντέλ Κάστρο, και ούτε γ' αυτόν δεν γίνεται υπέρβαση σ' αυτό το συναρπαστικό βιβλίο, δεν ήταν απόπειρα, αλλά ήταν μετά από την ήττα της εισβολής στον Κόλπο των Χοίρων, επέστρεψε μ' ένα ανοιχτό τζιπ από το μέτωπο, δυο επιβήσαντες από την Κιά, που είχαν κρυφτεί πίσω από κάθισμα, τον είδαν να περνά σε απόσταση μικρότερη από δέκα μέτρα και ο ένας από αυτούς τον σημάδεψε για μερικά δευτερόλεπτα, όμως δεν τόλμησε να πυροβολήσει.

κρησφυγεται μιας ελπίδας

Ελπίδα Φωκά ζούσε κείνο τον μήνα σε μια σοφία με φεγγίτη. Για ώρες τα βράδια καθόταν και διάβαζε τα αστέρια. Άλλες στιγμές ο φωτογωγός φάνταζε σαν το παλιό πορταπίφ σταριστερό άδειο χέρι του ήλιου. Οι μέρες κι οι νυχτερες περνούσαν και χάνονταν λωβραία σαν τηλεσκόπιο στο τέλος του δρόμου, εκεί που κάποια παιδιά κρυφοκοιτούσαν το μέλλον στη μορφή και το σώμα-της.

Μια μέρα στα καλά καθούμενα, η Ελπίδα Φωκά πήρε ένα γράμμα. Μέσα-του θάβρισκε σε λίγη ώρα μια φωτογραφία. Πήρε ένα μικρό μαχαίρι από το συρτάρι και το ήνοιξε. Η φωτογραφία έδειχνε το παλιό σταυροδρόμι, με το γεφύρι της οδού Αρχιμήδη, όπου κάθε πρωί η κοπέλλα περίμενε το ταχτικό λεωφορείο για τη δουλειά. Είθε τον εαυτό-της στη στάση με την πεσμένη χάμη σηματοδότη. Ακουμπούσε στον θάλαμο μετροφυλάκωντας μια εφημερίδα.

«Πώς να με φωτογράφησε χωρίς να τον δω» συλλογιόταν στο νού της. «Έξω δεν ήταν» Γύρισε την φωτογραφία. Μια παιδιόστικη γραφή δήλωνε την ταυτότητα του επιστολέα: «Κάποιος παρασπικός άγνωστος άνθρωπος με κρηζό-αυαρη τραγιάσκα, πιστάσε κρυφοκοιτάζε.»

Σε λίγη ώρα θάπερνε το πράσινο παλτό-της. Ξανακοιτάζε τη φωτογραφία. Στο βάθος του δρόμου ένα παιδί κλεφτά δίδωνε φυλλάδες. Το σπιτί-της πήρε κάτι από θαλίπο καρπού: «Μονάχα βροντές σε μακρινές θαλάσσιες περιοχές» Έκλεισε το ραδιόφωνο και φόρσε το παλτό-της. Στο δρόμο, σαν έτρεχε, το τρίποο μάλλινο γόντι-της γλίστρησε από τη τζέ-τη. Χάδεψε το βρώμικο χιόνι μέχρι που χάθηκε. Μέχρι που έλαμψε μες τη παλάμη της μάλλινης φλόγας εκείνη η πρώτη αγνότητα του χιονιού.

«Αν βρω τον άγνωστο άνθρωπο...» ίσως να σκέφτηκε. Μα στο σταυροδρόμι δεν ήταν κανείς. Ο ήλιος κόντευε μιν απολάμη ν'αγγίξει το γεφύρι. Της φάνηκε μια στιγμή πως είδε τον ήλιο-του, περαστικό, στο βάθος του δρόμου. Ακούμησε στον θάλαμο σαν ανέλαψη φυλλάσκι, κι ένωσε την ζεστάδα του ήλιου να της ζωγραφίζει με χάδια το ακίνητο χέρι.

Κι αυτή, με την ώρα-της, νύχισε πίσω. Με την υποψία πως την πήρε ο θάνατος. Στη ξωπορτα χαιρέτισε τον Άθω, τον νεαρό τυπογράφου που χρόνια κρατούσε τη βέρδια του δειλιού στο υπόγειο τυπογραφείο. Την κά-

ταξε στα μάτια και χαμογέλουσε. Στεγνό χαμόγελο, λυπημένο, σαν γραμμή από μελάνι σε κάποιο χαρτί που καίταν. Ο Άθως. Με το ωραίο κορμί και τα μαύρα μαλιά. Από χρόνια βουβός. Είθε την Ελπίδα να ανεβάνει τη σκάλα. Κάτω από την άκρη του πράσινου παλτού-της μια γραμμή στίτη γαλάζια-της φούστα άγγιξε ουρανό την ώρα που θεός μελαφές φούσαν τα ρούχα-τους με το χάραμα του φωτός.

Ανέβηκε τα σκαλιά μέχρι τη σοφία ψηλά. Στο μακρύ διάδρομο, μια γεπόνισσα κάτι φώναζε τρεις-τέσσερις φορές. Μόλις που βγήκε η φωνή-της. «Θά να η κυρία Αγνή.»

Στη πόρτα της σοφίας κρεμασμένη μια μικρή ανθοδέση, γιουσεμί, γιόκλημα και ζουμπούλια, τυλιγμένα σε παλιά χλωμή εφημερίδα.

Νοσταλγία. Δραπέτσησα σαν νύχτη που χάθηκε. Σαν όμορφη μισουδιά στην αγκαλιά μιας παλιάς γνωριμίας. Στάθηκε μια περίσσια στιγμή στο τελευταίο σκαλοπάτι. Κοίταζε, και της φάνηκε πως είδε τον ήλιο-του, περαστικό, στο βάθος της σκάλας, σαν κίτρινο φάντασμα. Τι όνομα να φωνάξει; Μια φωνή.

Στη γωνιά της φυλλάδας είδε τη μέρα. Μέρα Τρίτη, 16 του Ιούλη. Χλωμή φωτογραφία σε ξάφνου παράνομη φυλλάδα. Λεκατεσσάρα χρονώ. Η χλωμάδα την μέρα που οι άλλοι κόψαν τις γραμμές και κηρέζαν παράνομο το φως. Φωτογραφία ενός κοριτσιού. Άπλωνε την καρδιά-της μέσα το παρελθόν και χάδεψε στην άσφαλτο το αίμα μιας μικρούλας νεκρής. Το αίμα-της ακόμα ζεστό, φλογαχτό μες το γόντι της αθωότητας. Σκοτωμένη την προηγούμενη μέρα, 15 του Ιούλη, εκεί στο σταυροδρόμι, κοντά στη σηματοδότη όπου η Ελπίδα Φωκά θα καρτερούσε για χρόνια το λεωφορείο για τη δουλειά.

Κείνη τη μέρα κάποιοι τολμήσαν και φώναζαν «Κάτω η Χούντα.» και οι άλλοι τους βάλαν με το αυτώματα. Μια σφαίρα έσκισε το λαιμό ενός νέου και σταύρωσε το δρόμο. Ίσως επειδή ήταν εφρανή κι η μηριά-της την έδερνε, σαν άκουσε τους κρότους η μικρούλα σήκωσε πάλι το χέρι να φράξει το πρόσωπο. Το κράτησε ψηλά μια περίσσια στιγμή. Το χέρι, φαναμένο στην άκρη από τη σφαίρα, χάδεψε ύστερα τον αέρα με ένα κενό, σαν αιουσία που έδειχνε με το δάχτυλο τον κόσμο που χανόταν. Έσκυψε ο ήλιος στα μαύρα-της μάτια

κι επίθωσε μια φούχτη από φως, κρησφύγεται για να έρξει το αήριο.

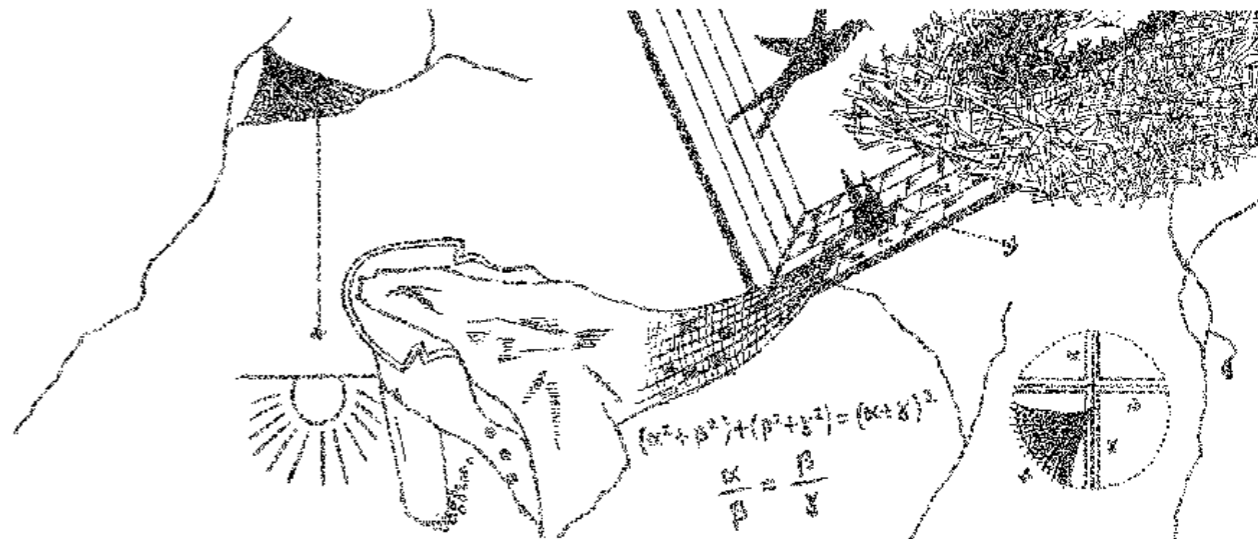
Ο άγνωστος φωτογράφος, με τη κρηζό-αυρη τραγιάσκα, δεν φάνηκε. Εκεί στο παλιό σταυροδρόμι, με τη περμένη χάμη σηματοδότη, όπου δραπέτευσε αργά τα δειλινά για να τον δει, η κρητιά της Ελπίδας Φωκά τον αναζητούσε λαβραία σαν κλειψιμό τηλεσκόπιο στο τέλος του δρόμου, εκεί που κάποια παιδιά κρυφοκοιτούσαν το μέλλον στη μορφή και το σώμα-της.

Μα στο οδόφραγμα οι μικροί στρατιώτες την προδούσαν. Ήρθαν αμέσως τρεις του Επιταλκού Γραφείου, μαζί κι ο πατριός να ερευνηθούν. Μα στη έρημη σοφία δεν ήταν κανείς. Για χρόνια οι οφάντες αιωρούνταν από φαγγίτη, σταλιές τροφή των χελιδονιών που κτήσαν φωλιά σ'ένα κόδρα στο ταίχο. Μονάχα στα κουρέλια ενός πράσινου κοριτσίστικου παλτού, βρέθηκε μια φωτογραφία. Σαν γλυκό φως που γεννιέται μακριά, αγκαλιά με τον φωτογράφο. Ο Άθως, όταν ήταν νέο παιδί. Φορούσε ένα καλιέ από γιουσεμί, σαν μαντίλι στο λαιμό, κι είχε στα μέπα-του εκείνη τη πρώτη φωτιά που του χάρισε κρησφύγεται.

Τον Άθω τον βρήκαν στο υπόγειο τυπογραφείο, κρυφτό πάνω από μια παιδιόστικη γραφή, την κρηφή ιστορία ανάγνωσης ενός μικρού παραμυθιού. Μήτε λέξη δεν είχε. Θα τον πέρνασε μέσα για συνωπότη, μα τους φάνηκε βλαμμένος. Τον είδαν που μια στιγμή κοίταζε έξω και σήκωσε το χέρι ψηλά. Χαμογέλασε στο κενό, σαν να χαρτέριζε αόρατη παρουσία στο χάραμα του φωτός για αυτοσχέδια στιγμή δηλώθηκε κλειψιμά.

Άνεα κάποιοι πως κείνες τις μέρες, κοντά στα ξημερώματα, εκεί που φικρόδες μαζεύαν τα δάχτυλα, τραβήξαν μαζί με τα ψάρια ένα ωραίο κορμί. Φαναμένο στο λαιμό και σ'ένα σπιτί δάχτυλα. Οι γιατροί δεν μπόρεσαν να βρουν τα αίμα του θανάτου. Μο όσκι ξέρουνε την ταλαιπωρημένη ιστορία του τυπογράφου, έχουν να πουν πως την προηγούμενη μέρα ο ήλιος έδωσε νύχτες, κι η γραμμή του ορίζοντα βράχηκε μ'αίματα. Μα το δελτίο καιρού στο ραδιόφωνο και ης εφημερίδες, δεν ανέφεραν τίποτα. Μονάχα βροντές σε μακρινές θαλάσσιες περιοχές, και οικείες διακοπές στον μουσικό ρυθμό των κυμάτων.

Λεόντιος Παύλου, Φεβρουάριος '89

ενας καίφες ξεχασμένος στον ήλιο

Ε θυμολύμαι. Την μέρα προτού φύγω κ'άνομα βόλτα στην λιμνούλα, κι όταν αντίκρισε το θάλαμο δίδεν αήλιο, μου είπες κάτι για κείνο το απόγευμα. Είχε πιάσει η βροχή και κλειστήκατε αγκαλιά στον θάλαμο μέσα. Εσύ, μαζί με το κορίτσι που σου έμαθε τί σημαίνει τηλεφωνο κι ύστερα χάθηκε δίχως υπόλοιπα ίχνη, την ώρα που διάβαζες.

Σε θυμολύμαι τότε που διάβαζες. Ξανύχτια, κάτι σαν παλιά χαρτιά και βιβλία, σαν ώρες που δεν τελειώνουν γιατί ακόμα διψούσες να έρξει το φως. Της Κυριακής το απόγευμα, βόλτα στα πεζοδρόμια, μέχρι την παραλία. Προσπαθούσες πάντα να πάρεις τηλεφωνο, ίσως την βρεις. Πώς μπορώ να ξεχάσω; μου έλεγες.

Για ώρες το δειλινά καθόσουν και διάβαζες στα κουρέλια της πολυθρόνας. Άλλες στιγμές κοιτάζες έξω τους γλάρους του λιμανιού.

Έξω δεν ήταν; Ένα κουρέλι είχες γίνει κι εσύ. Το υποψιάζόσουν αυτό από τότε που είδες το σκυλί σου να πεδώνει απ'την κείνα. Ίσως στο τέλος κατάλαβες γιατί πα να μην γούγιζε. Είπες πως είναι ο κόσμος, σαν ήμορφος κρότος.

Γιατί αυτή η απάρνηση κι η σιωπή; Με το χάραμα, κοίταζε έξω τους πρώτους φερωτοίτες εργάτες. Σηκώναςσε, πίνεις νερό, βάζεις στα στήμα ένα ακόμη κουταλάκι από ζάχαρη. Υγρά, εφραμένη, σαν το χαρτί σε κάποιους ταίχους, σαν τα ψάρια που ποστάνει ο πόνος στη μακριά ξύλινη αποβάθρα. Ξεγέλας κι εσύ την πεύνα μια ακόμη φορά. Πώς αλλιώς να πατάς τους οι σπίντες μες την υγρά γραμμή του ορίζοντα;

Πριν λίγες μέρες μες τα ταγάρια. Σου μόνουσε δυο. Σαν προσπάθειες να ζήσης μέσα απ' την αναθύμηση.

Κοιτάς τις κουστίνες μες την σιωπή. Σαν φιλά που λένουν κάθε απόσταση, κάθε στεγνή αιουσιά. Άκουγε να τις έδειλας, να μην σε βλέπουν οι άλλοι όταν είσαι μόνος; Μια

φορά σε είδα που δάκρυζες. Για την μυστική υγρανότητα του φωτός. Σταλιές που εξατμίζονται. Στην πορεία του Ερωτα.

Τηλέφωνο. Φαναζούν το όνομα-σου στο μακρύ αή-δρομο. Τράχτες. Πηδάς σαν παιδί που γεννιέται. Ποιός όραγε να μέτρησε ποτέ αυτό τε τελευταία σκαλοπάτι; Ποιά βήματα ν'ακουμπήσαν εδώ μες περίσσια στιγμή, σαν σταλιά από μελάνι, να ξεποστάνουν το άπειρο; Σαν βαθιά αναπνοή που τα υδρά στο αμέτρητο βάθος.

Είνας ο ήλιος. Νοσταλγία. Σαν μια ήμορφη μισουδιά που γεννιέται απ'την γλυκιάτητα του κόρφου της Ανόληνης.

Θυμολύμαι τότε που κάνατε μαζί. Στη σοφία ψηλά, με την βροχή που όλο έβγαζε από μέσα σκουριά. Και το αρχαίο μηχανισμό, μικρό μαγνητοφώνκι που σου ράγιζε τους ταίχους τα βράδια κι έβλεπες την γεγονιά-σου κοιτάς διαλυμένη μες το τραγουδι που έφερνες μαζί-σου. Δεν χρειαζόσουν τότε το παλιό πορταπίφ. Όταν ήθεο ο ήλιος κείνο τον μήνα, τρώγαις καλά. Μα ύστερα που ταλειπορήθηκε αυτός, και κόπηκε ώσπου να πάρει το χαρτί, στράφηκε πίσω.

Σε πέρνει κάθε τόσο τηλεφωνο. Μια φωνή. Κάνε σαν αήμη για χάρη-μας.

«Ηλία» Σαν τον ταχτικό ρυθμό της καρδιάς της. Σαν την φωνή μιας στωμαχητής στο υπόγειο τυπογραφείο του ήλιου. Κι εσύ, με την ώρα-σου, επιστρέφεις στο δωμάτιο-σου. Με την υποψία πως αυτό το δωμάτιο δεν μπορεί να ανήκει στον κόσμο.

Ένα μήνα έτρεχες να βρεις δωμάτιο. Πόσο χάρηκες κείνη την μέρα! Κρατούσες την βαλίτσα σουν γόντασε άδεια. Μετακομίζεις... μετακομίζοσουν. Στον δρόμο κείνη την ώρα προποείδες τα κορίτσι που τόσο αγάπησες. Στο ερισπέρ-σου χέρι κρατούσες την διάφανη γόντα με το πορταπίφ του ήλιου, τα πηνάκια και το μπράκι που σου χάρισε η κυρία Αγνή, το

ξύλινο κόδρα που είχες φέρει μαζί-σου.

Σε προσπιρνά, κι εσύ θές να κοιτάζεις πίσω, να την δεις μια στιγμή. Το αρχαίο κορίτσι. Με το ωραίο κορμί και τα μαύρα μαλιά. Αιτή σε κοιτάζε απ'τα μάτια και χαμογέλουσε. Μίν εσύ ντράπεσαι να κοιτάζεις, γιατί βλέπεις το χάλια σου.

Στεγνό χαμόγελο, λυπημένο, σαν μυστική ζωγραφία στην απολάμη της θάλασσας. Μελαψή. Στι μάτια-της μια φωτιά. Ίσως να σε σπύθησε. Αστρόφται στον νου-σου πως σε λυπήθηκε. Προχωράς, σαν ακίνητος μορφασιός, σαν παιδική άγκυρα στην αγκάλια ενός άδειου χώρου.

Κάτι κατάπιες, όπως την (άχρηνη ύστερα, για να ξεγελάσεις δυο δάκρυα. Μία πρώτη αήμηρα, σαν μοναξιά στην βρόχλη κείνα κάποιου αήνιου ζητάνου. Μία σπυιά άγγιξε, μες το άπειρο της υπομνήσης που σπύχεται τον κόσμο.

Όταν μια χάθηκε, εσύ πήρες κι πεζοδρόμια, τα υπόγεια μαγάρια, τις γεγονιές κοντέ στην λιμνούλα, εκεί που κάποια παιδιά φαναζάν στο τέλος του δρόμου, με την μισουδιά της ψοφίας. Προσπαθούσες σαν πάντα να πάρεις τηλεφωνο, εκείνη την πρώτη γραμμή. Ίσως την βρεις πάλι κάπου μακριά, εκεί που όλο και ξανασπύχεται τον κόσμο σαν το πρωί. Να σου γράφει σε κάποια μορφή μια μυστική ιστορία, γιατί είχες εσύ το σκουριμαμένο νερό στο κορμί-σου. Το μπράκι που σου χάρισε η κυρία Αγνή. Εκείνο το ένα κουταλάκι από ζάχαρη οξείωμένο στην πνοή της γλυκιάτητας. Και πάντα στο βάθος, εκείνη τη πρώτη φωτιά που τόσο αγάπησες.

Λεόντιος Παύλου, Γενάρης '89

Διαρθώθηκε στη σελίδα 41 του προηγούμενου τευχους:

Αντί «Σαν κόκκινο άσμα από στο ψιχομυχτήρα» βλέπει: «Σαν κίτρινο άσμα από στομυχομυχτήρα» Αντί «αλλά του Αήγου ακούσαντες» βλέπει: «αλλά του Αήγου ακούσαντες»

Αννα Τριβέλη
**ανοιξήτωντας
 το βλέμμα σου**

διήγημα

Λοιπόν ναι! Είμαι έτσι όπως με βλέπεις, καμένη και άσκημη. Κοίταξέ με λοιπόν! Στέκο εδώ μπροστά σου και πλένω τα πιάτα. Δεν μπορώ να κάνω αλλιώς! Όλο το πρωί προσπάθησα να το αποφύγω. Είκαρνα δουλιές σε δωμάτια με κλειστές κουρτίνες. Περιφορούμουν σε σημεία όπου δεν μπορούσες να με δεις. Όταν ετοιμαζότο το φαγητό, έκανα όλη τη διαδικασία πάνω στο τραπέζι του βήθους, αντίθετα με τη συνήθειά μου να στέκο στη γούρνα και να κοιτάζω έξω το χωράφι που απλώνεται απέναντο. Αγόρασα αυτό το σπίτι για κείνο το χωράφι, ξέρεις. Όταν περνάς μια ολόκληρη μέρα μέσα σε μια κουζίνα, οι δυνατόις φυγής γίνονται τραυματικές μέσα σου και τότε μόνο η εκτόξευσή σου στο άπειρο μπορεί να σε κρατήσει ακόμη στη γη...

Τώρα απομακρύνεσαι κάπως, αλλά ξέρω πως είσαι ακόμα στα πλευρά του σπηκού σου παιδιού. Ξέρω ότι θα με κοιτάξεις με την άκρη του μαπού. Νατο, γυρίζεις προς τα δω. Όχι δε με κοιτάζεις. Κοίταξέ με λοιπόν! Να, κοιτάξέ με. Το μισό μου πρόσωπο είναι καμένο. Στο άλλο μισό όμως μπορείς να δεις ακόμα τα υπολείμματα μιας ομορφιάς που ήταν κάποτε... Ένα μάτι πράσινο και ένα κομμάτι επιδερμίδας λείας ακόμη. Τώρα καταγίνεσαι με το μείγμα του τοιμενίου. Όπως πας και φέρνεις την τσάντα για να το ανεκατώσεις, θα σηκώσεις το βλέμμα, δεν μπορεί... Λοιπόν με ανακουφίζει που δε με κοιτάς. Αν με κοιτάγεις, θα νιώσω την ανάγκη να σου απολογηθώ. Να σου εξηγήσω πώς και τι έγινε. Το 'χω κάνει όμως τόσο πολλές φορές. Σε όποιον με κοιτάς, από την καταραμένη εκείνη μέρα, έπρεπε να εξηγήσω. Κουράστηκα. Φτάνει! Γι' αυτό περιόρισα τόσο τις εξόδους μου (τώρα έχεις πάει στη σικιά, π' ζητάς εκεί; Τι πρόκειται να κάνεις;) και προτίμησα τούτο 'δω το σπίτι, μοναχικό και ανεπιτόνευτο, με θέα τούτο το απέραντο χωράφι (τώρα γεμίζει τη σέκλα που κρέμεται από το σκονί. Όταν ο εργάτης από πάνω θα την τραβά, θα σηκώσει το βλέμμα να τη δεις και τότε θα με κοιτάξεις). Το λουλουδάκι δε σε νοιάζει αν σε κοιτούν, κοιτάζοντάς το νομίζεις ότι παίρνεις από την ομορφιά τους και το χορτάρι είναι τόσο ανακουφιστικό, όταν πρασινίζει (η είλα! έφυγε και συ δε με κοιτάξεις ακόμη). Είναι παράξενα, αλλά ο φόβος που ένιωθα όταν πλησιάζατο το νεροχύτη (πως θα με δεις και θα τρομάξεις κι εγώ θα μείνω ανυπεράσπτη στο βλέμμα σου - στο βλέμμα σου, που θα 'χε προλάβει να εκδηλώσει το ξαφνισμα και την απέχθεια - πόσο είχα ευχηθεί να 'χα προλάβει για μια κουρτίνα. Δεν την ήθελα πριν, γιατί ένιωθα αρκετά προστατευμένη στη μοναξιά μου). Ο φόβος που ένιωθα λοιπόν... μου φεύγει κι όλο μου φεύγει... Αυτό το χαμηλόμα του βλέματός μου φαίνεται σαν ένα ταπεινό προσκύνημα μπροστά σε κάτι άρτο και σεβαστό. Κι όμως το νιώθω δεν είναι ο ιερός σεβασμός μπρος στη γυναίκα, δεν είναι η ταπείνωση του πιστού μπρος στο Θεό... Κι όμως το ξέρω πως δε μέχεις κοιτάξει ακόμη. Σε κατασκόπευα (εναγώνια, τώρα μπορώ να το πω) πολύ πριν πλησιάσω στο παράθυρο, από το βάθος της μισοσκότεινης κουζίνας, παραδοκόντας να πλησιάσω, όταν εσύ θα ήσουν μακριά ή γυρισμένος αλλού. Ήθελα να'χω τον απόλυτο έλεγχο των κινήσεών σου. Ήθελα προ πάντων να δω το βλέμμα σου.

Δε μπορεί λοιπόν να μέχεις δε. Σε παρακολούθω. Σε παρακολούθω από ώρα. Δεν μπορούσα να σ'αφήσω να με δεις, χωρίς να 'χω προλάβει να σε δω. Είναι η άμυνα μου. Η μαχαριά μου. Ο πόγος μου. Να δω το ξαφνισμα της ξένης ματιάς να παίρνει πίσω το λάβωμα που μου προκαλεί. Έτσι κόβω το αδιάκριτο εχθρικό βλέμμα που αποπειράται να με αντικρύσει. Τώρα λοιπόν είμαι έτοιμη. Είμαι από ώρα έτοιμη. Μπορείς να με δεις. Περιμένω να με δεις. Σε κοιτάζω από ώρα. Περιμένω. Περιμένω. Απαιτώ. Γιατί δε με κοιτάς;

Ναι, λοιπόν σου έλεγα, όχι έλεγα... Μπορεί να σου

φανά απειστική όμως αυτό σταματάει μόνο από τη μια πλευρά του λαμού. Από την άλλη, αν μπορείς να το ξεχάσεις... αλλά σίγουρα αν πας πιο κάτω... Το στήθος μου είναι ακόμη αρκετά σπητό και νεανικό. Όμως εκείνο που σίγουρα δε θα μπορούσε να σε αφήσει ασυγκίνητο είναι η κοιλιά μου. Εγώ μια θαυμάσια, σφιχτή κοιλιά, λεία και ταξιαρισμένη, μ' ένα λεπτό, εφηβικό χνουδάκι, αυτή είναι η μεγάλη αγάπη του άντρα μου. Ναι, ξέρω, θα 'χαις αναρωτηθεί, πώς θα με βλέπει ο άντρας μου και αν ακόμη είναι δυνατό να μ' αγαπά. Μ' αγαπά και λατρεύει αυτήν την κοιλιά, που δε χορταίνει να τη φιλά, γιατί βέβαια, να θα πρέπει να το πω, δε με φιλά συχνά στο πρόσωπο, παρα μόνο όταν ξεσταμένος και παρασυρμένος ανεβάζει όλο και πιο πάνω, όπως άλλοι καταβαίνουν κάτω και όλο πιο κάτω, αλλά δεν πειράζει, η κοιλιά μου έχει μάθει ν' ανταποκρίνεται. Είναι αισθαντική κι ευέλικτη και αναδρά εύκολα και κείνος ξέρει να την κάνει όλο και πιο ευαίσθητη. Είναι ένα δεύτερο σώμα προσαρμοσμένο στο σώμα μου, που με ξαφνιάζει και μένα πολλές φορές.

Κι ύστερα οι γάμπες μου. Αν ήμουν στην Αμερική, θα μπορούσα να διαγνωστώ για τις ωραιότερες γάμπες, μου λέγον συχνά, όταν ήμουν νεώτερη. Αλλά εμένα δε μ' αρέσει να προσέχουν τις γάμπες μου. Έμαθα να τις τονίζω πολύ διακριτικά, μόνο μετά το ατύχημα. Έχω υποθετήσει το στυλ Κοκό Σανέλ κι είμαι μια πολύ εμφανισιμη κυρία, όμα με δεις από πίσω. Και από τα δεξιά.

Ακόμα δε θα με κοιτάξεις; Τόση ώρα είχες απομακρυνθεί, ξαναήρθες. Φεύγεις κι εμφανίζεσαι. Κι εγώ καθυστερώ να τελειώσω τα πιάτα. Έχω τρίψει τις καταρόλες, το τηγάνι. Τώρα τρίβω το νεροχύτη. Σε λίγο δε θα μπορώ να μείνω άλλο. Τώρα είσαι ακριβώς κάτω απ' το παράθυρό μου. Θα με κοιτάξεις. Θα με κοιτάξεις. Κοίταξέ με, γιατί δε θα μπορώ να μείνω άλλο πιά.

Εντάξει. Το παχνίδι τελειώσα. Φεύγω. Δε θα με ξαναδεις όλο το υπόλοιπο της μέρας. Και ύστες άλλες μέρες θα χρειαστεί να 'στα εδώ και να δουλεύετα. Έχω συνήθεισε να μένω μέσα, με τα παντζούρια κλειστά και τις κουρτίνες τραβηγμένες. Αγαπά αυτή την αίσθηση εσωτερικότητας, που σου δίνει η ατμόσφαιρα του ολόκληστου σπιτιού. Χωρίς που με προστατεύει και μου δίνει την αίσθηση πως μ'αγκαλιάζει και μου επιτρέπει να ζω τα όνειρα μου, να πραγματοποιώ τις φαντασιώσεις μου.

Αυριο θα στέκω μέσα, σ'αυτή τη μεγάλη, δροσερή μήτρα και θα σε σκέφτομαι, όπως εγώ θέλω κι όπως θα ξέρω ότι κι εσύ με σκέφτεσαι και θα σε βάλω να με σκέφτεσαι όπως εγώ θέλω. Γεια σου λοιπόν.

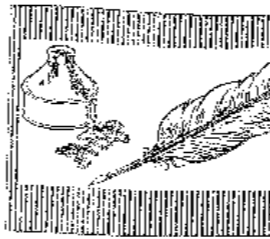
Αυτό το πορτοκαλί φως που δίνουν οι κουρτίνες, στο εσωτερικό του σπιτιού, ταριάζει μ'αυτή την ελαφριά θλίψη που με κατακλύζει ώρες ώρες και με κάνει να μη θέλω να κάνω τίποτ' άλλο, παρά μόνο ν'αντικρύζω το ταβάνι, ξαπλωμένη ανάσκελα ή τα παχνίδια του φωτός στα μοτίβα της κουρτίνας ξαπλωμένη πλάγια, ή ακόμα να κριβόμαι στη στάση του εμβόλου κάτω απ' τις κουβέρτες σ'ένα σκοτάδι που είναι μόνο δικό μου.

Κουδούνι! Τούτη την ώρα; Κουράγιο ξανά ν'ανοίξω. -Ποιός είναι;

... -Ποιός είναι, παρακαλώ; Κάποιος που δεν απαντά. Κάποιος άγνωστος. Κουράγιο καρδιά.

-Ναι; Εσύ λοιπόν! Εσύ μπροστά στην πόρτα μου. -Οα.ο.ι.η.τα. -Όριστε; -Οα.ο.ι.η.τα.

Το αυτοκίνητο; Να το μετακινήσω απ' το γκαράζ; Θ' αρχίσετε να ρίχνετε τον σουβά; Μου νεύεις ναι και τώρα μόλις, βλέπω τα μέπα σου.

4 ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΚΥΡΡΗ

απο την ανειδοστη συλλογή
 «Ανατομία Αιρετικά αντιπονηματα
 πολυ σκληρα και χωρις προσκοπειο»
 Λευκωσιε-Λονδινο-Αθηνα 1988/89

**ΑΠΟΤΥΧΩΝ
 ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ**

Καλοντυμένος όσο ουδέποτε στις τελευταίες δωδεκαετίες, ασυνήθιστα αυγκινημένος έφθασε στις ένδεκα και πέντε να ψηφίση στο εκλογικό κέντρο της συνοικίας ο υποψήφιος πρόεδρος, τα μάτια κατα-κόκκινα απο την ολονύκτιαν αγωνία.

Περιφροντής και σκοτεινός, απόγνωση στο συνοφρυωμένο του πρόσωπο, εστάθη εμπρός στο αόρατο τραπέζι, και έψαξε για καθρέφτη. Αλλά δεν είχε. «Δεν πειράζει», εσκέφθη σιωπηρά, «άλλη φορά να μην έχάσω», απαρτίτως είναι ο καθρέφτης όταν ο υποψήφιος πρόεδρος ψηφίζει τον εαυτό του.»

Προχώρησε αποφασιστικά στην καλποδόχο σημαίωσε σταυρό πλάι στ' όνομα του πιο μεγάλου του αντιπάλου, κ' έρωσε δακρύζοντας στην κόλπη το ψηφοδέλτιο της αυτοκτονίας.

Λευκωσία, 12/2/88

ΣΕ ΞΕΝΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

Πήγε να σκοτωθεί σε Ξένον πόλεμο, δεν πέθανε τουλάχιστον σ' ένα δικό μας, έστω κι' εμφύλιον, είπεν ο δήμαρχος όπως το συνήθιζε, απέρριπτα και αποφθεγματικά - ευκαιρίας δεν έλειψαν για ένδοξο θάνατο στις παραμεθόριες συνοικίες (ένα παράδειγμα) ή στην Ήγηγίνας, ή στην Πύλη Αμμοχώστου, ιδίως παραμονή Πρωτοχρονιάς στην Πράσινη τοσχα. Από πολέμους άλλο τίποτε στην χώρα μας, όπου τα ρόδα ανθίζουν ανάμεικτα με τ' άγρια πάθη την ημιμάθεια, τον φθόνο και τις αυταπάτες.

Εκεί τον ξέχασαν, πού ετάφη δεν θυμούνται. Εδώ θα τον καταδικάζαμε να τιμηθή με χάλκινο ανδριάντα, ή και από μάρμαρο, σε μιά πλατεία ηρώων, που την μικρή ψυχή μας ατενίζουν και πικρά μετανοιώνουν που τον ανθόν της νιότης τους για μας θυσίασαν.

Ίσως αυτός προαισθάνονταν τέτοιο μαρτύριο, κι' έφυγε να σκοτωθή σε Ξένον πόλεμο σκιανά δεν ήθελε ανταπόδοση ή δόξαν στο δικό μας κακότεχνο και ασύμμετρο εθνικό φρενοκομείο.

Λευκωσία, 13/3/85-24/1/88

**ΑΝΟΔΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ:
 ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ**

Διέφερε από μας, ητο σσφές, από τα παιδικά μας χρόνια πως αυτός μόνος απ' όλους θα γινόταν και υπουργός. Το περίτεχνον ύφος του, οι κινήσεις των χειρών και των ωραίων δακτύλων, των οφθαλμών η λάμψη κι' η ευκρινεία, η χάρις των κινήσεων, η γλυκεία φωνή του που έδωσαν θέση αστέρος στα σαλόνια των πόλεων, κι' έγινε περιζήτητος στις δεξιώσεις των Ξένων πρεσβειών. Ωμίλει μίαν Ξένην γλώσσαν επαρκώς, άλλην μετρίως είχε και ενάμιση πτυχίον από την Ευρώπη, φίλους που επιλούτησαν απότομα και κυβερνούσαν από τα παρασκήνια - πώς ημπορούσαν υπουργός να μη εγίνονταν, και ίσως κάτι καλύτερον; Εάν ο δρόμος ανοίξη σε άνδρα προικισμένον δύσκολα πλέον ημπορεί να κλείση, - εκτός απροβλέπτων συγκυριών, ή και τερατωδών σφαλαμάτων. Αλλ' αυτός γνωρίζει

πώς να εκμεταλλευεται τις δυσκολίες και πώς τα σφάλματα ως μεγάλες επιτυχίες του να εμφανιζή και, το σημαντικώτερον, πώς από ένα εις άλλο κόμμα να μεταπηδά με φυσικότητα και με έγκριση από τα μεγάλα Κέντρα Αποφάσεων και Πληροφοριών. Ο άνθρωπος διαθέτει προσόντα κι' ικανότητες όχι συνήθεις, όχι, μη τον ζηλεύουμε, του αξίζουν οι που έδρεψε καρποί κι' οι που θα δρέψη δάφνες.

Λευκωσία, 13/9/85, 24/1/88

ΤΑ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ

Επί τέλους, τί θέλεις από μας; Άφσέ μας! Επιθυμούμε να νικηθούμε, να πεθάνουμε μέσα στην ανατολίτικη χλιδή μας! Εσένα τί σε νοιάζει αν ηττηθούμε; Δικό μας πρόβλημα. Δεν ημπορείς να καταλάβης την ηδονή που νιώθουμε χορεύοντας στην άκρη του γκρεμού, όπου στεκόμαστε χιλιάδες χρόνια, και μέσα δεν επέσασμε;

Έχουμε ρίζες δυνατές στο χώμα, και κορυφαίο μας σύμβολον, αλάνθαστος πλοηγός η ενδοξοτάτη κόμησσα της Μουτταγιάκας

Λευκωσία, 6/3/85 - 24/1/88

TO KEVTOS TAV IESKOP, TIPONIDISEI
DE TIPON IPOBOMI TAV TAVIA

ORV FREEDOM
Attentiorougn

TOU

Richard

Attiko, terasiti 10, APO. 88, 544
Attiko, Iapouacem 15, APO. 88

Asprika xivnatoxenos
Asprika xivnatoxenos
Asprika xivnatoxenos

Attiko, terasiti 10, APO. 88, 544
Attiko, Iapouacem 15, APO. 88

